

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Ministeriö • 2021:11

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2020

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:11

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2020

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

© 2021 tekijät ja Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN pdf: 978-952-327-876-9

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

**Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540)
tilinpäätös 2020**

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:11	Teema	Ministeriö
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö	
Kieli	suomi	Sivumäärä 147
Tiivistelmä	<p>Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön vuoden 2020 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.</p>	
Asiasanat	tilinpäätös, talous, toimintakertomus, ministeriö	
ISBN PDF	978-952-327-876-9	ISSN PDF 1797-3562
Asianumero	VN/4143/2021	
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-876-9	

Bokslut för Arbets- och näringsministeriets bokföringsenhet 2020 (KPY 540)

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2021:11	Tema	Ministeriet
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	
Språk	finska	Sidantal 147
Referat	<p>Bokslutet för 2019 för arbets- och näringsministeriets bokföringsenhet består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäcks- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor.</p> <p>Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningens samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p>	
Nyckelord	bokslut, ekonomi, verksamhetsberättelse, ministeriet	
ISBN PDF	978-952-327-876-9	ISSN PDF 1797-3562
Ärendenr.	VN/4143/2021	
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-876-9	

Sisältö

1	Toimintakertomus.....	7
1.1	Johdon katsaus.....	7
1.2	Tuloksellisuus.....	8
1.3	Vaikuttavuus.....	17
1.3.1	Toiminnan vaikuttavuus.....	17
1.3.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	55
1.4	Toiminnallinen tehokkuus.....	71
1.4.1	Toiminnan tuottavuus.....	71
1.4.2	Toiminnan taloudellisuus.....	79
1.4.3	Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan tulos ja kannattavuus.....	83
1.5	Tuotokset ja laadunhallinta.....	87
1.5.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	87
1.5.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	88
1.6	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.....	88
1.7	Tilinpäätösanalyysi.....	93
1.7.1	Rahoituksen rakenne.....	93
1.7.2	Talousarvion toteutuminen.....	97
1.7.3	Tuotto- ja kululaskelma.....	106
1.7.4	Tase.....	108
1.8	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma.....	109
1.9	Arviointien tulokset.....	110
1.10	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä.....	115
2	Talousarvion toteumalaskelma.....	117
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	129
4	Tase.....	130
5	Liitetiedot.....	132
	Liite 1 Selvitys tilinpäätöksen laatimisperusteista ja vertailtavuudesta.....	132

Liite 2 Nettoutetut tulot ja menot	133
Liite 3 Arviomäärärahojen ylitykset.....	134
Liite 4 Peruutetut siirretyt määrärahat	134
Liite 5 Henkilöstökulujen erittely	135
Liite 6 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset.....	135
Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot.....	135
Liite 8 Rahoitustuotot ja –kulut.....	136
Liite 9 Talousarvioaloudesta annetut lainat	136
Liite 10 Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset	137
Liite 11 Taseen rahoituserät ja velat.....	139
Liite 12 Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut.....	140
Liite 12.2 Muut monivuotiset vastuut	143
Liite 13 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat.....	145
Liite 14 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat.....	145
Liite 15 Velan muutokset	145
Liite 16 Velan maturiteettijakauma ja duraatio	145
Liite 17 Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot	146
6 Allekirjoitukset	147

1 Toimintakertomus

1.1 Johdon katsaus

Vuosi 2020 oli koronaviruspandemiasta johtuen poikkeuksellinen. Bruttokansantuote laski arviolta 4,5 prosenttia. Pandemian tehokas hallinta hybridistrategian ansiosta ja siihen liitetyt elinkeino- ja työvoimapolitiittiset erityistoimet mahdollistivat sen, että Suomen talous, työllisyys ja elinkeinoelämä selvisivät kohtuullisin vaurioin. Konkurssiaalolta vältyttiin, palvelualojen liikevaihto laski alle 9 prosenttia ja teollisuuden liikevaihto 1,6 prosenttia vuoden takaisesta.

Suurimmat negatiiviset vaikutukset ovat kohdistuneet tiettyihin sektoreihin (matkailu, liikenne, luovat alat). Tämän mukaisesti koronapandemia on vaikuttanut negatiivisimmin alueisiin ja paikkakuntiin, joissa näiden merkitys on suuri. Toisaalta etätyön voimakkaalla lisääntymisellä oli vaikutuksia muuttoliikkeeseen, mutta näiden vaikutusten pysyväisluonteisuutta on ennenaikaista arvioida.

Pandemiasta huolimatta hallitusohjelman toimeenpanossa on pystytty etenemään, joskin joitakin hankkeita on aikataulutettu uudestaan sekä sisältöjä ja tavoitteita tarkistettu

Työllisyysaste nousi 73 prosenttiin vuonna 2019, mutta koronakriisissä käyttöön otettujen rajoitus- ja sulkutoimien aiheuttaman taantuman takia myönteinen kehitys päättyi. Lomautettujen määrä nousi keväällä 2020 erittäin nopeasti, ja työttömyysaste kääntyi kasvuun. Työllisyysasteen trendiluku oli joulukuussa 71,8 prosenttia ja työttömyysasteen trendiluku 8,2 prosenttia.

Hallitus toteutti keväällä 2020 määräaikaista toimenpiteitä yritystoiminnan, työllisyyden ja toimeentulon turvaamiseksi koronakriisissä. Määräaikaista toimia jatkettiin vuoden 2020 loppuun saakka, ja eräitä toimeentulon turvaamiseksi toteutettuja toimia on jatkettu edelleen vuonna 2021. Toimenpiteiden ansiosta yritykset ovat kyenneet säilyttämään työpaikkoja koronakriisissä.

Loppuvuonna painopiste siirtyi pitkäjänteisempiin elinkeino-, innovaatio- ja työllisyystoimien suunnitteluun, joissa pääpaino oli EU:n elpymisrahastoa koskevan Suomen kestävä kasvun ohjelman valmistelu.

Hallitus teki syksyn 2020 budjettiriihessä päätöksiä, jotka yhdessä aiempien päätösten kanssa tavoittelevat työllisyyden nostamista 31 000 – 36 000 lisätyöllisellä vuoteen 2029 mennessä. Työllisyysvaikutuksiltaan merkittävimmät päätökset ovat pohjoismainen työvoimapalvelumalli, vuonna 2020 voimaan tullut työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikärajan nosto, oppivelvollisuuden laajentaminen, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, palkkatuen uudistus. Lisäksi on päätetty toimet yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseksi ja perhevapaaudistuksen päälinjat on sovittu.

Investoinnit ovat olleet pitkään vaisuja nollakoroista huolimatta sekä kasvu ja tuottavuus heikkoa. T&K-investointien määrä on saatu vasta aivan viime vuosina kasvuuralle, mutta olivat silti vuonna 2020 vasta 2,94 prosenttia bruttokansantuotteesta. Innovaatio- ja elinkeinopolitiikkalohkojen vahvistamiseksi aloitettiin mm. TKI-tiekartan sekä innovatiivisten julkisten hankintojen toimenpideohjelman toteutus, käynnistettiin yrittäjyysstrategian päivitys ja valmisteltiin erilaisia toimialakohtaisen elinkeinopolitiikan toimia (mm. terveysala, kaupanala, akkuteollisuus).

Suomen elinkeinoelämä tarvitsee kasvavasti osaavaa ulkomaalaista työvoimaa, minkä saaminen edellyttää tehokasta ja vaikuttavaa maahanmuuttopolitiikkaa. Ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishanke sekä kotoutumisselonteon valmistelu olivat vuonna 2020 tämän keskeisiä toimia.

Toimivan ja turvallisen toimintaympäristön merkitys Suomen talouselämän perustana on korostunut pandemian aikana. Huoltovarmuuden tärkeys on pandemian opetuksia.

Ilmastonmuutoksen torjunta oli lähtökohtana Suomen kaikissa talous- ja elinkeinopoliittisissa toimissa. Ilmastonmuutoksen globaali torjunta avaa Suomen kaltaiselle korkean teknologian ja osaavan työvoiman maalle suuria mahdollisuuksia uudelle elinkeinoelämälle ja työpaikoille. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ilmastopolitiikan kokonaisuudessa muun muassa toimialojen vähähiilityökarttojen valmistelua.

1.2 Tuloksellisuus

Uudistumien ja vähähiilisyys

Energia- ja ilmastotoimien painopisteenä on johdonmukainen siirtymä kohti ilmasto-neutraalia taloutta. Hallitusohjelman toimeenpano jatkui laajalla rintamalla. Ministeriö koordinoi ilmastopolitiikan kokonaisuudessa muun muassa toimialojen vähähiilitekarttojen valmistelua. Biokaasun edistämistoimet määritettiin työryhmässä ja siirryttiin niiden toteutukseen. Uuden kansallisen ilmasto- ja energiastrategian laadinta alkoi työ-

ja elinkeinoministeriön johdolla. Investointitukea kohdistettiin ensisijaisesti uuden teknologian energiahankkeisiin. EU:n puhtaan energian paketin säädösten toimeenpano eteni sähkömarkkinoiden, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian osalta. Puhdasta energiaa edistettiin myös monilla kansainvälisillä foorumeilla.

Työllisyys ja yrittäjyys sekä yritysten erityisrahoitus

Taulukko 1. Työmarkkinatilanne 2018-2020

	2018 toteuma/ arvio	2019 toteuma/ arvio	2020 arvio	2020 toteuma
BKT:n määrän muutos(%)	1,3	1,1	-4,5	ei tietoa
Työttömyysaste (%)	7,4	6,7	8	7,8
Työllisyysaste (%)	71,7	72,6	71,2	71,6
Kasvuyritysten lukumäärä	>1000	>1000	>1000	ei tietoa
Työn tuottavuus, muutos (%)	-1,3	0,1	-1,6	ei tietoa
Tavaroiden ja viennin osuus BKT:sta (%)	39	40	>39	ei tietoa

Työttömyysaste nousi vuoden 2020 aikana 7,8 prosenttiin 6,7 prosentista tavoitteen ollessa 8,0 prosenttia. Työllisyysaste laski 71,6 prosenttiin 72,6 prosentista tavoitteen ollessa 71,2 prosenttia. Edellä mainitut päätavoitteet toteutuivat, mutta molemmilla mittareilla tarkasteltuna kehitys oli negatiivista vuoteen 2019 verrattuna koronavirusepidemian vaikutuksista johtuen. Myös tavoitteet jatkuvien työttömyysjaksojen keskimääräisestä kestosta sekä enintään kolme kuukautta jatkuneiden työttömyysjaksojen osuudessa täytyivät, mutta näiden tavoitteiden toteutumiseen on osin vaikuttanut uusien työttömien määrän erittäin voimakas nousu. Odotettavissa on, että vuonna 2021 edellä mainittujen tavoitteiden saavuttaminen tulee olemaan haasteellista. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut ja työttömien määrä on jäänyt pysyvästi selvästi kriisiä edeltävää tasoa korkeammaksi. Nopealla reagoinnilla poikkeukselliseen toimintaympäristöön on mahdollisesti pystytty osin lieventämään epidemian vaikutuksia työllisyystilanteeseen. Työttömien määrän nopea kasvu on jonkin verran vähentänyt työnantajien kohtaamaa työvoimapulaa. Samalla avointen työpaikkojen määrä on laskeutunut, joten työllisyystilanteen parantamiseksi tarvitaan lisää toimenpiteitä.

Muiden seurantaindikaattoreiden toteumatietoja vuodelta 2020 on saatavissa vasta myöhemmin keväällä ja syksyllä 2021. Kausitasoitettu ja työpäiväkorjattu bruttokansantuote pieneni vuoden 2020 1. neljänneksellä -1,5 prosenttia, toisella neljänneksellä -6,2 prosenttia ja kolmannella neljänneksellä 3,0 prosenttia vuoden 2019 vastaaviin ajanjaksoihin verrattuna. Kasvuyritysten lukumääräksi on taulukossa esitetty yli 1 000 vuosina 2018 ja 2019 sekä 2020 (arvio). Todellisuudessa luku kuvaa kasvuyritysten

lukumäärää tarkastelukausittain, esimerkiksi 2015-2018. Kasvuyritysten tilastointi perustuu kasvuyrityksen määritelmään: kasvuyritys on yritys, jonka lähtötyöllisyys on vähintään 10 henkilöä ja jonka työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu seuraavana kolmena vuonna ylittää 20 prosenttia. Tarkastelukaudella 2015-2018 oli 1153 kasvuyritystä ja 1127 tarkastuskaudella 2016-2019. Keskimääräiseksi yritysmääräksi kolmena kasvuvuonna saadaan näin ollen 384 ja 409 vuodessa. Työn tuottavuuden on arvioitu pienenevän vuonna 2020 1,6 prosenttia. Vuoden 2020 toteumatietoja saadaan syyslokakuussa 2021. Tuottavuuslautakunta toteaa vuoden 2020 joulukuun raportissaan, että useimmissa maissa korona ei juuri ole vaikuttanut tilastoituun työn tuottavuuteen eli työtunnit ovat vähentyneet samaan tahtiin tuotannon kanssa. Käytettävissä olevat tiedot ovat kuitenkin vielä puutteellisia.

COVID 19 -pandemian aiheuttamiin työmarkkinahaasteisiin vastaamiseksi valmisteltiin väliaikaiset muutokset työsopimuslakiin, merityösopimuslakiin ja yhteistoimintalakiin. Vuoden 2020 aikana työnantajan lyhennettiin lomautusilmoitusaikaa 14 päivästä 5 päivään samoin kuin yhteistoimintalain mukaista neuvotteluaikaa 5 päivään tilanteissa, joissa työnantajalla oli tarve lomauttaa työntekijöitä. Lomautukset mahdollistettiin määräaikaisissa työsuhteissa vastaavasti kuin toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa. Muutoksilla helpotettiin yritysten selviytymistä äkillisissä työvoimatarpeen muutostilanteissa. Lisäksi yhteistoimintalain kokonaisuudistusta koskeva työryhmän mietintö valmistui ja se toimitettiin lausuntokierrokselle. Valmiuslain käyttöönottoon liittyen valmisteltiin soveltamisasetukset koskien terveydenhuollossa, sosiaali- ja elämäntieteiden osastossa, pelastustoiminnassa, poliisissa ja hätäkeskustoiminnassa sovellettavia poikkeuksia työaikalain ja vuosilomalain tietyistä säännöksistä.

COVID 19 -epidemiatilanteen vaikeutuessa ravintoloiden toimintaa rajoittavat lainsäädäntömuutokset valmisteltiin nopeasti tiiviissä yhteistyössä muiden ministeriöiden ja eduskunnan kanssa. Eduskunnan edellyttämä laki rajoitusten hyvittämisestä valmisteltiin ja järjestelmä toimeenpantiin muutamassa kuukaudessa yrityksille hallinnollisesti kevyellä tavalla. Selvitys yritysvastuulainsäädännöstä julkaistiin. Kuluttajien tasa-arvoisen aseman turvaamiseksi COVID-19 pandemiasta johtuvissa valmismatkanjärjestäjien konkurssitilanteissa valmisteltiin nopeasti tilapäinen lakimuutos, joka mahdollistaa korvauksen maksamisen kuluttajalle myös silloin kun kuluttaja on vastaanottanut matkasetelin maksun palautuksen asemesta. Valmisteltiin ja voimaan saatettiin EU:n markkinavalvonta-asetuksen ensimmäisen vaiheen budjettivaikutteiset säädösmuutokset.

Taloudelliseen huoltovarmuuteen liittyen tehtiin laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä eri ministeriöiden ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa akuuttien koronaongelmien ratkaisemiseksi sekä toimintojen kehittämiseksi. EU:n ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaan koskevan asetuksen (EU 2019/452) edellyttämät muutokset lakiin ulkoma-

laisten yritysostojen seurannasta tulivat voimaan 11.10.2020 (682/2020). Samanaikaisesti käynnistettiin EU:n seuranta-asetuksen edellyttämän kansallisen yhteyspisteen toiminta jäsenvaltioiden ja komission välisessä yhteistyössä ja tiedonvaihdossa. Vuonna 2020 käsiteltiin 15 yritysostohakemusta, joiden osalta annettiin 6 vahvistuspäätöstä. Osa päätöksistä siirtyi käsiteltäväksi vuodelle 2021. Ulkomaalaisten yritysostojen vahvistushakemusten käsittely on maksullista.

Osaamisen ja työvoiman kohtaannon parantamiseksi ja työelämän kehittämiseksi tehtiin jatkuvan oppimisen uudistuksen linjaukset sekä julkistettiin elinikäisen ohjauksen valtakunnalliset strategiset linjaukset. Lisäksi on osallistuttu TYÖ2030 ohjelman tiekartan työstämiseen. Poikkihallinnollista yhteistyötä tehtiin RRF-valmistelussa, ennakointitoiminnassa, digitaalisten ekosysteemien edistämiseksi, monialaisen yhteistyö – tukirakenteen sekä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rakentamisessa. Budjettineuvotteluissa hyväksyttiin nuorten työllisyyden lisäämiseksi ns. nuorisopaketti. Parlamentaarisen asevelvollisuuden ja maanpuolustusvelvollisuuden selvittämiseksi ja kehittämiseksi asetetun komitean osana toimi siviilipalvelusjaosto.

Kilpailulain muutosesitys annettiin eduskunnalle marraskuussa 2020. Esityksellä vahvistetaan kilpailusääntöjen noudattamisen valvontaa lisäämällä mm. kilpailuviranomaisen tutkinta-, päätöksenteko ja sanktiointivaltuuksia (ns. ECN-direktiivin täytäntöönpanotyö). Koronaepidemian seurauksena joustavoitettujen EU:n valtioneuvoston sääntöjen täytäntöönpanotyötä koordinoitiin tiiviissä poikkihallinnollisessa yhteistyössä eri ministeriöiden kesken hallituksen yritysrahoitusta koskevien linjausten mukaisesti. Julkisten hankintojen alalla eduskunnalle annettiin joulukuussa 2020 hankintalain muutosesitys, jolla mm. lisätään hankintayksiköiden tiedonsaantioikeuksia ja edistetään harmaan talouden torjuntaa julkisissa hankinnoissa.

Vuonna 2020 yksi yhdestä (One in One out) –kokeilun laajentaminen muihin ministeriöihin eteni ministeriöiden yhteyshenkilöverkoston perustamisella ja sääntelykustannusten arviointia koskevien koulutusten järjestämisellä. Lisäksi käynnistettiin poikkihallinnollinen, yksi yhdestä –kokeilua tukeva, sääntelyn sujuvoittamishanke. Yksi yhdestä –periaatteella tavoitellaan yrityksille sääntelystä aiheutuvien kustannusten kasvun hillitsemistä. Ensi vaiheessa kokeilulla pyritään sääntelytaakka-arvioinnin yhdenmukaistamiseen ja systematisointiin eri ministeriöissä.

Taulukko 2. Vuoden 2020 tavoite ja toteuma

2020 tavoite	2020 toteuma
Innovaatiopolitiikan uudistaminen	
Laaditaan tiekartta tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoiminnan (tki)-panostusten nostamiseksi neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta ja Suomen kehittämiseksi maailman parhaaksi innovaatio- ja kokeilu ympäristöksi. (työ- ja elinkeinoministeriöllä ja opetus- ja kulttuuriministeriöllä yhteinen vetovastuu).	Esitykset tki-rahoituksen lisäyksistä tehty, mutta ei hyväksytty budjettiriihessä. Lisäbudjeteissa rahoitus tälle vuodelle. EU:n elpymispaketista haetaan rahoitusta erityisesti yritysten ja tutkimusorganisaatioiden tki-yhteistyöhön.
Tutkimus- kehitys ja innovaatiotoiminnan (tki)-tiekartan toimenpiteiden toteutuksen aloitus, erityisesti kumppanuusmallin valmistelu (opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä yhteinen vetovastuu)	Business Finland ja Suomen Akatemia ovat yhteistyössä toteuttaneet kumppanuusmallin pilotointihaut. Rahoitusmallin kehitys jatkuu pilotoinnista saatavan kokemuksen perusteella
Osana tki- tiekarttaa ja Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmaa (VKKO) on käynnistetty EU- ja kv-rahoituksen neuvontapalvelun kehittäminen, jotta Suomessa hyödynnettäisiin tehokkaammin näitä rahoituskanavien mahdollisuuksia.	Neuvontapalvelukonseptin periaatteet on luotu sekä käytännön toteutus ja jatkovalmistelu on annettu Business Finlandille syyskuussa 2020. Valmistelussa on kuultu keskeisiä sidosryhmiä ja työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt laajemmat ja säännölliset keskustelut ohjelmista vastaavien ministeriöiden kanssa verkostomaisen neuvontapalvelukonseptin toimivuuden varmistamiseksi.
Käynnistetään aineettomien oikeuksien strategian valmistelu	Aineettomien oikeuksien (IPR)- strategia valmistelu on käynnissä. Valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoiteaikataulu huhtikuun loppu 2021. Strategian vaatima taustaselvitys on toteutettu valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (VN-TEAS)-hankkeena, julkaisu 2/2021.
Laaditaan toimenpideohjelma innovatiivisten julkisten hankintojen määrän nostamiseksi 10 %:iin julkisista hankinnoista	Toimenpideohjelma valmistunut 7/2020 Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen (KEINO) -osaamiskeskus keskeinen toimenpiteiden toteuttaja. KEINOn jatkorahoitus vuosille 2021-2022 päätetty (tulevaisuusinvestointiraha).

2020 tavoite	2020 toteuma
Työllisyyttä ja elinkeinotoimintaa tukevan toimintaympäristön luominen	
Finnveran rahoituksen ja riskienhallinnan kehittämisen – työryhmän/säädöshankkeen käynnistäminen (mm. rahoitusvalvonnan siirto Finanssivalvonnan (FIVA) vastuulle, OECD viitekorot (CIRR) -toimintojen mahdollinen keskittäminen, pk-rahoitus, muut kysymykset). Laaja hanke.	Työryhmän aikataulu viivästyy koronan aiheuttamien kiireellisten työtehtävien takia. Rahoitusvalvontaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus edetä aikaisemmin, eduskunnalle HE/2021. Kotimaan rahoitusta/toimintalokia koskevien muutosten valmistelu voidaan myös irrottaa omaksi hallituksen esitykseksi.
Korona-rahoituksen seuranta ja lisätoimenpiteiden suunnittelu ja käynnistäminen vastaamaan koronapandemian vaikutuksiin eri kokoiisiin ja eri toimialoilla toimiviin yrityksiin.	Seuranta tehdään työ- ja elinkeinoministeriö-konsernin talousseurannan yhteydessä, lisäksi yritysrahoitus ja koronatyöryhmä tarkastelevat tilannetta (mukana pankkeja, yrittäjäjärjestöt sekä työ- ja elinkeinoministeriö-konsernin toimijoita).
	Finnveran tarkoitus aktiivisesti tarjota takausten ohella suoria luottoja (mikäli pankit eivät myöntäisi ja yritys olisi luottokelpoinen). Lisäksi tulossa muokattu juniorilainatuote pk-yrityksille vahvistamaan niiden vakavaraisuutta ja vivuttamaan velkarahaa.
	Oman pääoman ehtoisen rahoituksen osalta Suomen Teollisuussijoitus Oy yhteensä 400 miljoonan euron koronarahoitustarjonta vastaa pitkälti kysyntää: vakautusohjelma vaihtovelkakirja (vvk) -lainat, osakesijoitukset) sekä venture bridge -ohjelma Suomen Teollisuussijoitus Oy:n muun rahoituksen ohelle (rahastosijoitukset, suorat sijoitukset).
	EU-rahoitusvälineitä pyritään hyödyntämään osana rakennerahasto-ohjelmaa sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy:n, Finnveran ja Business Finland Venture Capital Oy:n toimintaa.
	Nostettu esille mm. Yrittäjyysohjelmassa eri keinoja edistää yksityistä pääomaa ja markkinoiden kehitystä. Toistaiseksi ei tehty poliittista päätöstä yksityisen pääoman lisäämisestä eri keinoin.
Käynnistetään yrittäjyysstrategian toteutus sekä käynnistetään viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma (VKKO)	Yrittäjyysstrategian valmistuminen siirtyy vuoden 2021 puolelle. Yrittäjyyden tilannekuva on muuttunut voimakkaasti koronapandemiasta johtuen.
	VKKO:n käynnistyminen viivästyi koronatilanteen takia. Toimenpiteiden vastuista on sovittu hallinnonalan ja sidosryhmien kanssa.
Kotimaisen omistamisen ohjelma (KOO)	Kotimaisen omistamisen ohjelman työryhmä nimettiin heinäkuussa. Työ käynnistettiin pj. Sipilän johdolla syyskuussa. Työryhmä kuuli syksyn aikana yli sataa asiantuntijaa ja vaikuttajaa (ja järjesti mm. kuusi alueellista kuulemistilaisuutta). Työryhmä tekee nopeasti toteutettavista toimenpiteistä helmikuun loppuun mennessä esityksen kehysriiheen. Lopullinen työryhmän raportti luovutetaan ministeriölle 3/2021.

2020 tavoite	2020 toteuma
Kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön uudistaminen	<p>Lainsäädäntöuudistus eteni syksyyn asti suunnitelman mukaisesti, kansalaiskuulemistilaisuudet on pidetty verkkotilaisuuksina ja valmistelua tukeva työryhmä on kokoontunut useita kertoja. Avoimuuteen ja tiedotukseen on panostettu laaja-alaisesti. Media- ja somekirjoittelu kaivoslain ympärillä on ollut voimakasta.</p> <p>Eduskunnan kansalaisaloitteeseen KAA7/2019 liittyvässä kirjelmässä edellytettiin, että tässä lakihankkeessa selvitetään intressivertailun käyttöönottoa kaivoslain lupaprosesseissa. Tämä selvitystyö on käynnistetty, mutta venyttää lakihankkeen alkuperäistä aikataulua.</p>
Kaupanalalan tulevaisuusselonteko	<p>Tulevaisuusselonteon valmistelu viivästynyt koronasta ja hankinnan uusinta kilpailutuksesta johtuen.</p> <p>Tulevaisuusselonteon tekstejä sekä kehittämisehdotuksia valmistellaan. Selonteko annetaan eduskunnalle vuonna 2021.</p>
Koronatuet (yksinyrittäjien tuki ja kustannustuki)	<p>Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (508/2020) (I hakuvaihe heinä-elokuu 2020) sekä lain muutoksesta toista hakuvaihetta (joulukuu 2020 – helmikuu 2021) varten valmisteltu ja hyväksytty vuoden 2020 aikana.</p> <p>Asetusta (199/2020) sovellettiin valtion talousarvion mukaisen valtionavustuksen myöntämiseen kunnille yksinyrittäjien koronaepidemian aiheuttaman tilapäisesti heikentyneen taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi. Avustusta voitiin myöntää 16.3.2020 – 31.8.2020 välillä yksinyrittäjän toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin kiinteänä summana, 2000 euroa/yksinyrittäjä.</p>
Business Finlandin koronatuet	<p>Business Finlandin korona-avustusten rahoituspäätökset on saatu tehtyä. Häiriölainojen haku jatkuu vielä ainakin kevään 2021. Muu Business Finlandin palvelutuotanto on toiminut pääosin häiriintymättä, mutta toimintaa jouduttiin sopeuttamaan useilta osin. Kansainvälistymispalveluita on toteutettu hyvällä menestyksellä ja pääosin täysin virtuaalisesti.</p>
Koronatukien tarkastus- ja arviointikokonaisuus	<p>Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi koronatukien tarkastus- ja arviointisuunnitelman vuosille 2020-2023. Vuonna 2020 käynnistettiin Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin ja ELY-keskusten myöntämien koronatukien riippumattomat ulkopuoliset tarkastukset sekä yksinyrittäjien tuen ja ravintolatuen riippumattomat ulkopuoliset tarkastukset. Koronatukien välittömien vaikutusten arviointi valmistuu keväällä 2021. Tukipolitiikan arviointi ja tiettyjen tukien vaikuttavuuden arvioinnit on tarkoitus kilpailuttaa vuonna 2021 ja niiden tulokset saadaan vuosina 2022–2023.</p>

2020 tavoite	2020 toteuma
Ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen	
Toimialakohtaisten vähähiilisuuden tiekarttojen koordinointi yhteistyössä energiaosaston kanssa sekä tiekarttatyön jatkovalmistelun suunnittelu.	Tiekarttatyö siirtyi kesän jälkeen toimeenpanovaiheeseen. Keskeinen instrumentti toimeenpanossa on EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility, RRF) -rahoitus, jonka odotetaan vauhdittavan teollisuuden vähähiili-investointeja. Tiekartoista laadittiin energiaosaston vetämänä jatkovalmistelua tukeva yhteenveto.
Kiertotalouden edistämishjelma ja investointituki.	Ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhdessä tekemä kiertotalouden edistämishjelma valmistui vuoden 2020 lopussa. Työ- ja elinkeinoministeriö kykeni vaikuttamaan ohjelman sisältöön tuomalla esiin mm. digitalisaatio-, ekosysteemi- ja markkinanäkökulmaa. Kiertotalouden ja kestävän vihreän kasvun investoinnit mahdollistava asetus tuli voimaan 1.1.2021.
Toimialakohtainen elinkeinopolitiikka ja kasvun kärjet	
Toimialakohtaiset kasvukokonaisuudet ja täsmätoimet, ml. terveys, matkailu, akut, elintarvike, puututeala ja luovat alat.	
Jatketaan terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanoa ja laaditaan tiekartta vuosille 2020-2023. Sovitaan poikkihallinnollisesti tiekartan toimeenpanon vastuutahoista ja seurannasta.	Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian tiekartta vuosille 2020-2023 julkaistiin joulukuussa 2020. Tiekartan toimeenpanosta vastaa terveysalan kasvustrategian poikkihallinnon ohjausryhmä, joka asetettiin uudelleen vuosille 2020-2023 helmikuussa 2020.
Laaditaan hallitusohjelmaan kirjattu Matkailun kansallinen ohjelma sekä ohjelman ja vuonna 2019 päivitetyn Matkailustrategian toimeenpanoa koskeva suunnitelma. Jatketaan matkailun vaikuttavuuden tarkastelua vähähiilisuuden ja työllisyyden tavoitteissa osana ohjelman ja strategian toimeenpanoa. Toteutetaan kotimaan matkailun edistämisen kampanja.	Matkailun kansallisen ohjelman, ml. Kestävä matkailu 2030 -ohjelman toimeenpano, samoin kuin Suomen matkailustrategian toimeenpano ovat edenneet pandemian aiheuttamasta toimintaympäristön muutoksesta ja ministeriöltä siihen edellytetystä työtehtävien muutoksesta huolimatta. Joitakin toimenpiteitä, ml. matkailun vaikuttavuuden tarkastelu vähähiilisuuden ja työllisyyden tavoitteissa, on siirretty toteutettavaksi vuonna 2021. Kotimaanmatkailun edistämisen kampanja on toimeenpantu.
Laaditaan kansallinen akkustrategia vuoden 2020 aikana ja käynnistetään kansallisen neuvon antavan ryhmän toiminta sekä muut kestävän ja innovatiivisen akkuekosysteemin kilpailuedellytyksiä tukevat toimet.	Kansallinen akkustrategia valmistui vuoden 2020 lopussa. Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa vuoden 2021 alkupuolella strategian toimeenpanoa vauhdittamaan kansallisen yhteistyöelimen, joka arvioi strategiatyössä laaditut ehdotukset ja huolehtii, että niiden toimeenpano käynnistyy ripeästi.
Luovien alojen toimijat ovat sitoutuneet tiekartan toteutukseen.	Luovien alojen tiekartta on valmis ja toimenpiteitä käynnistetty. Creative business Finlandin ohjausryhmä on nimetty ja toiminta käynnistynyt.

2020 tavoite	2020 toteuma
Tekoäly 4.0	Ohjelman valmisteluvaiheessa toteutettiin selvitys datapohjaisen arvionluonnin strategisista vaihtoehtoista ja laadittiin valmistavan teollisuuden kestävä digitalisaation strategia. Ohjelman käynnistyminen viivästyi hieman koronakriisin vuoksi. Ohjelma julkistettiin 30.9.2020 AiFinland2020 -tapahtumassa kotimaiselle ja kansainväliselle yleisölle. Ohjausryhmä asetettiin marraskuussa puheenjohtajanaan Jussi Herlin. Ohjausryhmän johdolla tehtävä käynnistysvaihe on edennyt suunnitelmien mukaisesti.

Kotouttaminen

Väestön monimuotoistumisen myötä on entistä merkittävämpää, että yhteiskunnan rakenteita ja palvelujärjestelmää kehitetään vastaamaan koko väestön, myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Kotoutumispalveluita ja erityisesti maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuja on viime vuosina kehitetty voimakkaasti. Uusia esityksiä kotouttamispolitiikan uudistamiseksi tehdään hallituksen selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista, joka valmisteltiin vuoden 2020 aikana ja annetaan eduskunnalle keväällä 2021.

Maahanmuuttajien osallisuuden ja työllisyyden edistäminen edellyttää yhteiskunnan ja työelämän vastaanottavuuden lisäämistä. Hallitusohjelmaan perustuvan työelämän monimuotoisuusohjelman valmistelu aloitettiin vuonna 2020 ja sitä toimeenpannaan vuosina 2021-2022.

Vuonna 2020 käynnistetyn ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankkeen tavoitteena on työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupien keskimääräisen käsittelyajan lyheneminen asteittain yhteen kuukauteen. Erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien osalta tavoitteena on lyhentää keskimääräinen käsittelyaika kahteen viikkoon jo vuoden 2021 aikana.

1.3 Vaikuttavuus

1.3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Uudistuminen ja vähähiilisyys

Energiaomavaraisuus kasvaa; siirrytään kustannustehokkaasti hiilettömään, puhtaan ja uusiutuvaan energiaan, 2020 ilmastotavoitteet on saavutettu vaalikauden aikana.

Valtioneuvosto antoi marraskuun lopussa 2016 selonteon kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030. Eduskunta antoi vastauksensa selontekoon toukokuun lopussa 2017. Strategiassa on linjattu konkreettinen ohjelma, jolla Suomi saavuttaa hallitusohjelmassa asetetut energia- ja ilmastotavoitteet. Strategian linjauksilla uusiutuvan energian osuus energian loppukäytöstä kasvaa 50 prosenttiin ja energiaomavaraisuus 55 prosenttiin. Öljyn energiakäyttö puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Strategian mukainen hiilen energiakäytön kieltä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä 2018.

Strategiassa on linjattu, että sähkömarkkinoiden toimintaa kehitetään alueellisten ja eurooppalaisten markkinoiden lähtökohdasta. Strategiassa linjattu Pohjois-Suomen ja Pohjois- Ruotsin välille suunniteltu 800 MW:n vaihtosähköyhteys on saatu EU:n PCI-listalle. Tehokkaat alueelliset ja eurooppalaiset sähkömarkkinat sekä riittävän vahvat rajasiirtoyhteydet ovat toimivin ja kustannustehokkain keino taata sähkön kilpailukykyinen hinta ja toimitusvarmuus. Jotta investoinnit suhtautuvat järjestelmän kannalta oikeaan kapasiteettiin, myös lyhyen aikavälin markkinoiden hintasignaalien pitää heijastaa aidosti sähkön kysyntää ja tarjontaa. Kuluttajien aktivoimiseksi näiden kohtaan sähkön hinnan tulisi entistä paremmin heijastaa tukkuhinnan vaihtelua. Kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja sähköjärjestelmän kulutusjouston lisäämiseksi on valmisteltu konkreettiset ehdotukset työ- ja elinkeinoministeriön älyverkko-työryhmässä, joka luovutti loppuraporttinsa lokakuussa 2018.

Ydinenergia vastaa jatkossakin merkittävästä osasta Suomen koko ajan hiilineutraalimmaksi kehittyvää energiantuotantoa. Kysymys Fortum Power and Heat Oy:n Loviisan ydinvoimalaitoksen jatkosta ajankohtaistuu viimeistään 2020-luvun lopulla. Käyttöönottovaiheessa oleva Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 3 -voimalaitosyksikkö parantaa aikanaan merkittävästi maamme sähköntuotannon omavaraisuutta. Fennovoima Oy jätti rakentamislupahakemuksen vuonna 2015 ja on täydentänyt lupahakemuksen aineistoa vuoden 2019 aikana. Posiva Oy käynnisti joulukuussa 2016 käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen rakentamisen perustuen vuonna 2015

myönnettyyn rakentamislupaan, Posiva Oy:n tavoitteena on edetä käyttöluvapaiheeseen 2020-luvun alussa.

Sähkötehon riittävyyden osalta määritellään toimitusvarmuustavoite sen jälkeen, kun EU:ssa on hyväksytty toimitusvarmuuden arviointia koskeva metodologia. Strategian mukaisesti säilytetään tehoreservijärjestelmä ja kehitetään sitä joustavammaksi. Vuoden 2017 aikana Energiavirasto päätti korottaa tehoreservin määrän 729 MW:iin seuraavalle kolmelle vuodelle.

Baltic Connector Oy ja Elering AS tekivät syksyllä 2016 investointipäätöksen Suomi–Viro-kaasuputken rakentamisesta. EU:n komissio myönsi hankkeelle 187,5 miljoonan euron (75 prosenttia) investointituen. Suomen ja Viron välisen Balticconnector-kaasuputken rakentaminen mahdollistaa kaasumarkkinoiden avautumisen ja uudistamisen sekä kaasuyhteyden Baltian kautta Keski-Eurooppaan Liettuan ja Puolan välisen GIPL-yhteyden valmistuttua. Meriputki ja muut putkiosuudet sekä Suomen puolen kompressoriasema valmistuivat aikataulussa ja putkiyhteys otettiin käyttöön joulukuussa 2019. Viron puolen kompressori asema valmistuu vuonna 2020. Siihen asti putkiyhteys toimii vajaalla kapasiteetilla. Uusi putkiyhteys avattiin kaupalliseen käyttöön vuoden 2020 aikana.

Elokuussa 2017 vahvistetussa maakaasumarkkinalaisissa luovutaan putkikaasun hintasäätelystä ja otetaan käyttöön kaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Maakaasumarkkinoiden avaamista kilpailulle ja siirtoverkon eriyttämistä on valmisteltu toimialan yritysten ja viranomaisten toimesta. Elinkeinoministeri nimitti helmikuussa 2018 valtioneuvoston kanslian, työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön virkamiehistä koostuvan ohjausryhmän maakaasun siirtoverkon eriyttämiseen ja yhdistetyn maakaasun siirtoverkonhaltijan perustamiseen liittyvää valmistelua varten. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi kesäkuussa 2018, että kaasuyhtiö Gasum Oy:n siirtoliiketoiminta ja Balticconnector-putki yhdistetään uuteen itsenäiseen kaasunsiirtoyhtiöön. Uudistusta valmistelevaan perustettiin Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy, jonka tehtävä oli organisoida 1.1.2020 käynnistyvän itsenäisen kaasunsiirtoyhtiön toiminta. Kaasuyhdysputkea Suomen ja Viron välille rakentava Baltic Connector Oy siirtyi valtion suorasta omistuksesta Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy:n tytäryhtiöksi joulukuussa 2018. Gasum Oy:n muista liiketoiminnoista eriytetty siirtoverkkoyhtiö Gasgrid Finland Oy aloitti toimintansa 1.1.2020. Valtio omistaa siirtoverkkoyhtiön kokonaisuudessaan. Gasgrid Finland Oy ja Baltic Connector Oy siirtyivät valtiovarainministeriön omistajaohjaukseen vuoden 2020 alussa.

Suomen kaasumarkkinat avattiin onnistuneesti kilpailulle 1.1.2020. Kaasua on virrannut Suomeen myös Baltian maista. Vajaalla kapasiteetilla toimiva Balticconnector on ollut suuren kaasuntuonnin vuoksi ruuhkautunut tammikuussa 2020. Suomeen on tul-

lut uusia maakaasumyyjiä. Baltian maissa toimiva Get Baltic –kaasupörssi aloitti kaasupörssi-toiminnan Suomessa 1.1.2020. Markkinatilanteen muutoksen vuoksi maakaasun tukkumarkkinahinta on laskenut Suomessa.

Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa on asetettu tavoitteeksi luoda Suomen ja Baltian maiden alueelliset kaasumarkkinat. Gasum Oy ja Baltic Connector Oy ovat allekirjoittaneet Viron ja Latvian siirtoverkkoyhtiöiden kanssa lokakuussa 2018 yhteistyösopimuksen, jolla tavoitellaan Suomen, Viron ja Latvian yhteistä alueellista maakaasumarkkinaa. Hallitus antoi joulukuussa 2018 maakaasu-markkinalain muuttamista koskevan hallituksen esityksen, jonka tavoitteena on luoda edellytykset siirtoverkkoyhtiöiden yhteistyösopimukseen pohjautuvan kolmen maan yhteisen alueellisen markkinan perustamiselle. Suomen, Viron ja Latvian kaasuverkot kattava FI-NESTLAT-kaasumarkkina-alue aloitti toimintansa 1.1.2020.

Energia- ja ilmastopoliittisten sekä kuluttajapoliittisten linjausten mukaan kansalaisille taataan ajantasaisen tiedon saaminen energia- ja ilmastopoliittikan osa-alueista ja varataan resurssit valtakunnallisen energianeuvonnan järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Momentin määrärahan nosto miljoonalla eurolla vuonna 2018 ja 920 000 eurolla vuosina 2019–2020 on mahdollistanut alueellisen energianeuvonnan suoran tukemisen sekä sen laajentamisen koko maata kattavaksi. Maakunnallisten toimijoiden kanssa tehdyt ja nykyisellään vuoteen 2023 ulottuvat sopimukset ovat ehdollisia momentin määrärahan 3 420 000 euron tason säilymiselle. Viestintä ja koulutus liittyvät läpileikkaavina kaikkiin ohjauskeinoihin. Kysynnän luominen energiatehokkaille tuotteille ja palveluille ja uusiutuvan energian käytölle edellyttää kaikkien asiakas- ja kohderyhmien tietotason nostamista, asenteisiin vaikuttamista ja luotettavaa vertailutietoa sekä hankintamenettelyjen kehittämistä.

Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee

Aurinkopaneelien kilpailukyky on parantunut nopeasti ja kiinnostus aurinkoenergiaan ostosähkön korvaajana on voimakkaassa kasvussa. Pientuotannon asema sähkömarkkinoilla on kehittynyt suotuisasti. Kuluttajien asema aktiivisina toimijoina sähkömarkkinoilla sekä kysyntäjouksoon osallistujina että pientuottajina on vahvistumassa. Esimerkiksi sähköverkon järjestelmäpalvelujen markkinapaikkoja ja tuotteita on kehitetty niin, että pienet toimijat voivat entistä paremmin tarjota resurssejaan järjestelmän käyttöön. Ministeriön vuonna 2016 asettama älyverkkotyöryhmä luovutti mietintönsä ministeri Tiilikaiselle lokakuussa 2018. Raportissa tehtiin lukuisia ehdotuksia, joilla asiakkaiden osallistumista sähkömarkkinoille voitaisiin edistää ja samalla parantaa toimintusvarmuutta. Toimitusvarmuuden taso on parantunut myös jakeluverkoissa selkeästi vuonna 2013 asetettujen velvoitteiden mukaisesti.

Sähkön vähittäismarkkinoita palvelevaa keskitetyn tiedonvaihdon datahubia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.2.2019. Marraskuussa annettiin valtioneuvoston asetus, jossa säädettiin datahubin käyttöönoton ajankohdaksi 21.2.2022.

Sähkömarkkinoiden kuluttajatytyväisyyttä mittaava MPI-indeksi. Komissio uudistaa kuluttajamarkkinoiden seurantaa eivätkä ole tutkineet (tai ainakaan julkaisseet) sähkömarkkinoiden kuluttajatytyväisyyttä mittaava MPI-indeksiä. http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/12_edition/index_en.htm

Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta kasvaa

Suomelle EU:ssa asetetun tavoitteen mukaan uusiutuvan energian käyttöä oli lisättävä 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Kaikkien jäsenmaiden oli nostettava myös uusiutuvan energian osuus liikenteessä vähintään 10 prosenttiin samalla ajanjaksolla. Suomi saavutti 38 prosentin tavoitteen etupainotteisesti. Vuonna 2019 uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta oli hie man yli 43 prosenttia. Poliittikkatoimien valmistelu on siirtynyt 2020-luvun tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin.

Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotukijärjestelmä sisältää syöttötariffin uusille tuulivoimaloille, biokaasusta sähköä tuottaville laitoksille sekä pienille puuta polttoaineena käyttäville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille. Uusia tuotantolaitoksia ei enää hyväksytä tuen piiriin. Lisäksi vuonna 2019 tehtiin päätökset ns. pree miotuen osalta, joka perustui teknologianeutraaliin tarjouskilpailuun. Uusia tarjouskilpailukierroksia ei ole tarkoitus enää järjestää. Molemmissa tukiohjelmissä tukea maksetaan enintään 12 vuotta ja siten tukimaksatuksia tehdään vielä 2020-luvun aikana. Metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksetaan syöttöpreemiota, joka on sidottu päästöoikeuden hintaan ja turpeen veroon. Vuoden 2019 alusta lähtien tukea on maksettu vain kahdelta kvartaalilta päästöoikeuden korkean hinnan takia. Tukiohjelma sulkeutuu uusien voimalaitosten osalta vuonna 2021.

Liikenteen biopolttoaineiden jakeluelvoite nousi portaittain 6 prosentista vuonna 2011 20 prosenttiin vuonna 2020. Vuoden 2020 tavoitteeseen ja jakeluelvoitteeseen sovelletaan ns. tuplalaskentaa. Vuoden 2019 biopolttoaineiden osuus oli 13,99 prosenttia kaikkien liikennepoltto- aineiden energiasisällöstä, mutta vuoden 2018 siirtynyt biopolttoaine huomioiden osuus oli 26,92 prosenttia. Vuoden 2020 tiedot eivät ole vielä käytettävissä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaan biopolttoaineiden osuutta tieliikenteen energiakulutuksesta nostetaan nykyisen jakeluelvoitelainsäädännön vuonna

2020 edellyttämästä 13,5 prosentin energiasisällön fyysisestä osuudesta 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Syyskuussa 2019 valmistuneeseen Energiatehokkuustyöryhmän loppuraporttiin koottiin toimenpiteet, joilla Suomi saavuttaa vuonna 2018 tarkistetun energiatehokkuusdirektiivin edellyttämän 7 artiklan sitovan energiatehokkuustavoitteen velvoitekaudelle 2021-2030 ja jotka muodostavat Suomen tulevien vuosien energiatehokkuustyön perustan. Tarkistetun energiatehokkuusdirektiivin edellyttämällä tavalla valmisteltiin veden, lämmityksen ja jäähdytyksen mittauksen ja laskutuksen osalta muutoksia energiatehokkuuslakiin sekä useaan asumisen ja rakentamisen lakiin.

Valtion solmimat energiatehokkuussopimukset elinkeinoelämän sekä kunta-alan kanssa kattoivat noin 80 prosenttia Suomen energiankäytöstä. Sopimukseen liittyneet yritykset ja kunnat raportoivat toteuttaneensa vuosina 2008–2016 toimia, jotka tuottavat vuositasolla noin 11,9 terawattitunnin lämpöenergian ja polttoaineiden säästön sekä 4 terawattitunnin sähkönsäästön ja vuosittaisen noin 560 miljoonan euron säästön energiakustannuksissa sekä vähentävät hiilidioksidipäästöjä 4,7 miljoonaa tonnia. Energiatehokkuussopimukset ovat keskeinen osa Suomen energiatehokkuustoimintaa. Niitä on jatkettu aina vuoteen 2025 asti siten, että sopimukset kauden 2008–2016 jälkeen vuosille 2017–2025 allekirjoitettiin loppuvuodesta 2016. Loppuvuodesta 2019 oli sopimukseen liittynyt 554 yritystä ja 96 kuntaa tai kuntayhtymää. Energiatehokkuussopimustoiminta kattaa yli 60 prosenttia Suomen kokonaisenergiankäytöstä. Kuluttajien energianeuvontaa jatkettiin. Motiva Oy on energianeuvonnan valtakunnallinen koordinaatiokeskus. Energiavirasto rahoittaa ja ohjaa Motiva Oy:n toimintaa kuluttajien energianeuvonnassa. Tuotteiden energiatehokkuutta parantavia ekosuunnittelu- ja energiamerkintävaatimuksia päivitettiin tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla vuoden 2018 aikana useiden tuoteryhmien osalta. Tällä hetkellä asetuksia on annettu tai valmistella yli 50 tuoteryhmälle

Energian loppukulutuksen samoin kuin bruttokansantulon tilastotiedot tulevat parin vuoden viiveellä. Vuoden 2019 arvoja voi vain arvioida. Sähkön, kaukolämmön, öljytuotteiden myynnin ja teollisuustuotannon määrillä arvioituna energian loppukulutus selvästi (2-4 prosenttia) laski vuonna 2019. Samaan aikaan bruttokansantulon arvioidaan kasvaneen hieman (hieman yli 1 prosentin), jolloin tämä tavoite olisi toteutuksessa.

EU:n energiapolitiikka

Vuonna 2020 komission tiedonannot koskivat yhtä lukuun ottamatta asetusehdotusten sijaan tulevia lainsäädäntöaloitteita ennakoivia strategiatiedonantoja. Poikkeuksena 15.12.2020 annettu ehdotus asetukseksi Euroopan laajuisten energia-infrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E).

Uudella TEN-E-asetusehdotuksella pyritään erityisesti mahdollistamaan energiakään-teen ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämättömien unionin sisällä ja naapurimaiden kanssa toteutettavien rajat ylittävien hankkeiden ja investointien yksilöinti sekä parantamaan infrastruktuurien suunnittelua energiajärjestelmän integrointia ja merellä sijaitsevia sähköverkkoja varten.

Keskeiset uudistukset koskevat älykkäitä sähköverkkoja koskevien kelpoisuusvaati-
musten ajan tasalle saattamista, maakaasuinfrastruktuurin poistamista asetuksen so-
veltamisalasta, mutta vedyn, sähköstä kaasuksi infrastruktuurin ja älykkäiden kaasu-
verkkojen sisällyttäminen siihen sekä EU:n naapuruusalueen kolmansien maiden
kanssa tehtävien keskinäistä etua koskevien hankkeiden (project of mutual interest –
PMI) päivittämistä näiltä osin.

Työllisyys ja yrittäjyys

Työllisyysasteen nostaminen ja työttömyysasteen alentaminen

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritys-
ten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden
kohtaanto- ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan toimia kohdennettiin koronavi-
rusepidemian myötä syntyneisiin työmarkkinavaikutuksiin vastaamiseen, työvoiman
kysynnän ja tarjonnan kohtaantoon, yrittäjyyden edistämiseen sekä nuoriso- ja pitkä-
aikaistyöttömyyden alentamiseen.

Vuonna 2020 työttömyysaste nousi 7,8 prosenttiin (2019 6,7 prosenttia). Työttömien
työnhakijoiden määrä nousi 342 000 henkilöön (2019 240 000 hlöä). Merkittävä osa
(65 000 henkilöä) noususta johtuu lomautettujen määrän kasvusta. Vuonna 2020 pit-
käaikaistyöttömien määrä kasvoi ollen keskimäärin noin 75 400 vuonna 2020 (63 400
vuonna 2019). Työttömyys kasvoi kaikissa ikäluokissa, mutta erityisesti alle 55 –vuoti-
aiden työttömien määrä kasvoi. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla työllisyys-
määrärahaa käytettiin yhteensä 267,8 miljoonaa euroa. Lisäksi palkkatuetta työtä ja
starttirahaa rahoitettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoituksella yh-
teensä 138,7 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2018 alusta tutkintoon johtavaa amma-
tillista työvoimakoulutusta on rahoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan
määrärahoista. Työttömien palveluihin kohdennettiin myös Euroopan sosiaalirahaston
rahoitusta. Tämän rahoituksen sekä kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon-
alan ulkopuolisen rahoituksen piirissä oli keskimäärin arviolta noin 75 500 henkilöä.

Työvoimakoulutuksessa ja valmennuksissa (pois lukien työhönvalmennus) oli kuukau-
den lopussa keskimäärin vuonna 2020 noin 24 200 sekä palkkatuetussa työssä ja

starttirahalla noin 22 300 henkilöä. Kokeiluissa oli noin 6 200 henkilöä, vuorotteluva-
paasijaisena noin 3 300, omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla noin 34
300 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 20 400 henkilöä. Työttömien aktivointi-
aste oli 24,5 prosenttia vuonna 2020. Aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osal-
listui yhteensä keskimäärin noin 110 800 henkilöä.

Taulukko 3. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden to-
teutuminen 2018-2020

	2018 toteuma	2019 toteuma	2020 tavoite	2020 toteuma	Arvosana
Työttömyyden keskimääräinen kesto (vko)	54	49	48	41	Hyvä
Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	42,4	43,0	< 40	37,9	Hyvä
3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	47,9	47,9	< 45	52,0	Heikko
3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	38,6	40,8	< 32	46,3	Heikko
3 kk kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttö- mäksi jääneiden osuus, enintään %	26,1	26,8	< 25	27,5	Tyydyttävä

Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olleiden määrä laski vuonna 2020 edelli-
seen vuoteen verrattuna noin 7,3 prosenttia. Lisäksi työttömien määrä kasvoi nopeasti
ja aktivointiaste laski 33,2 prosentista 24,5 prosenttiin. Toimintaympäristön muutos ja
työmahdollisuuksien väheneminen sekä palveluissa olleiden määrän vähenemisen ar-
vioidaan vaikuttaneen pitkäaikaistyöttömyyden ja vaikeasti työllistyvien määrää kas-
vattavasti. Työttömien määrän voimakas kasvu edesauttoi työttömyyden kestoa ja yli
3 kuukauden työttömyysjaksojen osuutta koskevien tavoitteiden täyttymistä, koska
työttömyys painottui lyhytkestoisiin jaksoihin. Mittarit eivät siis onnistuneet kuvaamaan
poikkeusolosuhteissa toiminnan tuloksellisuutta riittävästi. Palveluiden jälkeinen työt-
tömyys kasvoi merkittävästi aiempiin vuosiin verrattuna johtuen yleisestä työllisyysti-
lanteen heikkenemisestä.

Koronavirusepidemian ja siitä johtuneiden erilaisten rajoitustoimien myötä työttömien
ja erityisesti lomautettujen määrä kasvoi huomattavasti vuonna 2020. Etenkin maalisi-
kuun puolivälistä toukokuulle osui voimakas piikki uusien työnhakijoiksi ilmoittautuneiden
asiakkaiden määrässä. Ministeriö seurasi keväällä poikkeuksellisesti päivätasolla
asiakasmäärien ja toimintaympäristön kehitystä sekä reagoi tarvittavin toimenpitein.
TE-toimistoissa tehtäviä priorisoitiin ja ministeriön kanssa yhteydenpitoa tiivistettiin.
Ohjaus- ja tulosvuoropuheluun koko virastokokonaisuuden kesken panostettiin laaja-
alaisesti, jotta yhteinen tilannekuva olisi mahdollisimman selkeä. Lisäksi poikkeusolo-
jen yhteinen valtakunnallisen viestinnän toimintamalli otettiin käyttöön.

TE-toimistoille myönnettiin lisähenkilöstön rekrytointiin kahdessa lisätalousarviossa yhteensä 40 miljoonaa euroa sekä lisäksi erityisesti nuorten koulutuksiin ja valmennuksiin lisärahoitusta lähes 60 miljoonaa euroa. Työttömien määräaikaishaastatteluihin lisättiin joustoa, jotta työttömyysturva-, yt-neuvotteluilmoitus- ja neuvontatehtäviä voitiin priorisoida TE-toimistoissa. Lisäksi starttirahasäädöksiä muutettiin väliaikaisesti, jotta starttirahayrittäjien toimeentuloon ei tulisi katkoksia pandemian aiheuttamien toimintaedellytysten laskun vuoksi. Muiden TE-palveluiden osalta tilanteeseen reagointiin antamalla ohjeistuksia palveluista poikkeusoloissa. Erityisesti työvoimakoulutusten osalta onnistuttiin palveluita siirtämään suurelta osin toteutettavaksi verkon kautta ja näin työvoimakoulutuksissa olevien henkilöiden määrä pystyttiin lisäämään.

ELY-keskukset keskittyivät palvelemaan pieniä (alle 5 henkilön) yrityksiä ja Business Finland keskittyi tätä suurempiin yrityksiin. Työnjaolla pyrittiin tehostamaan palvelua ja saamaan mahdollisimman tehokkaasti jaettua tukea yritysten toimintaan. Yrityksiä tuettiin erityisesti olemassa olevia rahoitusinstrumentteja kehittämällä poikkeustilanteen tarpeisiin. ELY-keskukset tarjosivat yrityksille kehittämisavustusta sekä yritystoiminnan kehittämispalveluita, joiden molempien kysyntä kasvoi huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna. Kokonaan uutena tukimuotona KEHA-keskus myönsi tukea ravitsemisyriksille uudelleen työllistämiseen sekä toimi pääosin teknisenä maksajana ravitsemisyriksille maksetun toiminnan rajoitusten hyvityksen osalta. Myös yritysasiakkaiden neuvontaan ja tukeen panostettiin muun muassa Early warning -mallilla, jossa talous- ja maksuvaikeuksiin joutuneille pk-yrityksille tarjotaan valtakunnallista neuvontaa. Käyttöön otettiin myös ELY-keskusten myöntämien ”koronatukien” neuvontapalvelu.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa koronapandemiatilannetta tiiviisti. Tilanteen edelleen pitkittyessä on päätetty jatkaa joitakin keskeisiä asiakasryhmiä koskevia väliaikaisia lakeja vuoden 2021 puolelle. Muun muassa yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen jatketaan kesäkuun 2021 loppuun asti. Myös TE-toimistojen ja TE-Asiakaspalvelukeskuksen asiakaspalvelun ja palvelukyvyn tilannetta seurataan edelleen vuonna 2021 säännöllisesti barometrityyppisillä kyselyillä. Vuoden 2020 poikkeusolojen opeista vastaavan kaltaisten kriisitilanteiden varalle on tarkoitus tehdä myöhemmin tarkempi kartoitus.

Vuonna 2020 ELY-keskusten strategiset tulossopimukset tarkistettiin vuodelle 2021 huomioiden hallitusohjelmasta, valtion talousarviosta, ohjaavien tahojen linjauksista sekä toimintaympäristön muutoksista aiheutuneet muutostarpeet. Koska koronavirusepidemia häiritsi vakavasti ihmisten, yritysten ja hallinnon toimintaa arvioitiin poikkeustilanteen vaikutuksia myös tulosohjaukseen; viraston tehtävien hoitoon ja sen toimintaympäristöön sekä tehtävien priorisointiin ja resurssien kohdentamiseen. Ohjaavat tahot tiivistivät sekä keskinäistä vuoropuheluaan että yhteistyötä ELY-keskusten ja

KEHA-keskuksen kanssa, jotta tarvittavat muutokset tehtävien hoitamiseksi kriisitilanteessa tunnistettiin ja voitiin ripeästi toimeenpanna.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti syksyllä 2020 hallinnonalan virastojen ja laitosten digikyvykkyyden arvioinnin. Tavoitteena oli koota tilannekuva hallinnonalan digikypsyydestä sekä muutoksesta suhteessa vuoden 2018 syksyllä toteutettuun vastaavaan arvioon. Arviointi toteutettiin aiemman arvioinnin kanssa vertailukelpoisella itsearviointikyselyllä, virastojen toimittamien aineistojen analyysillä sekä ylimmän johdon ryhmähaastatteluilla. Erona vuoden 2018 arviointiin toteutettiin myös virastokohtainen ulkoinen asiantuntija-arvio. Tehdyn digikyvykkyyden arvioinnin keskiarvo asteikolla 1-5 oli 3,27 kun vuoden 2018 arvo oli 3,01.

Ministeriö on koordinoinut ja seurannut vuoden 2020 alusta voimaan tulleen uuden tiedonhallintalain toimeenpanon toteutumista hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa. Ministeriö on toteuttanut sekä virastojen itsearviointien tiedonhallinnan vastuiden määrittelyn että kyselyn tiedonhallintamallien laadinnan tilanteesta.

Tiedolla johtamisen prosessia ja osaamista on rakennettu systemaattisesti ja tiedon hyödyntämisen työkaluja on kehitetty ja tuettu niiden käyttöönottoa. Myös tiedon laatuun ja yhteiseen arkkitehtuuriin on panostettu.

Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ja rakenteellisen työttömyyden helpottamiseksi jatkettiin työvoimapalvelujen digitalisaatiota, TE-digi -hanketta. Hankkeen tavoitteena on lainsäädännön edellyttämien TE-viranomaispalvelujen digitalisoiminen sekä kohtaantoa helpottavan rekrytoinnin palvelualueen, Työmarkkinatorin, käyttöönotto. Hanke on vuoden 2020 aikana organisoitu uudelleen ja digitaalisten viranomaispalvelujen käyttöönoton tavoiteaikatauluksi on asetettu vuosi 2022. Työmarkkinatorin kokeiluversio on tuotantokäytössä ja sen osalta toteutettiin päivityksiä, mm. työnhakuprofiilin ja työpaikkailmoitusten uudistukset sekä julkaistiin aluesivut pilottina pääkaupunkiseudun kunnat, Tampere, Kouvola, Vaasa ja Mikkeli.

Luvat ja valvonta -hanke on työ- ja elinkeinoministeriön koordinoima, pääministeri Sipilän hallituksen käynnistämä digikärkihanke, joka jatkuu pääministeri Marinin hallituksen yhden luukun digilupahankkeena. Hankkeessa uudistetaan lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit ja mahdollistetaan digitalisaatiota hyödyntäen asiakkaan tarpeesta lähtevät, organisaatorajat ylittävät ja yhteensovitettavat lupa- ja valvontapalvelut. Hankkeessa toteutettu digitaalinen palvelukerros otettiin tuotantokäyttöön ja Tukesin ja aluehallintovirastojen ensimmäiset luvat on liitetty palveluun 1.9.2020. Tapahtumajärjestämisen lupakokonaisuutta on koostettu kahdessa eri kaupungin pilottihankkeessa. Samoin kaivoksen toiminnanaikaisen valvonnan pilotointi on käynnistynyt pilottinaan Kittilän kultakaivos.

Työ- ja elinkeinoministeriö on syyskaudella 2020 valmistellut EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) kehyksessä tehtäviä investointeja ja uudistuksia pääministerin asettaman ja valtiovarainministeriön johtaman koordinaatioryhmän puitteissa. Valmistelua on edistetty hallituksen syyskuun talousarvioneuvotteluissa linjaamien Suomen kestävän kasvun ohjelman painopisteiden mukaisesti. Kokonaisvalmistelun tueksi työ- ja elinkeinoministeriö on järjestänyt yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa useita aluetoimijoille, elinkeinoelämälle, työmarkkinajärjestöille ja toimialoille suunnattuja sidosryhmä- ja kuulemistilaisuuksia syyskauden 2020 aikana.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osana koordinaatioryhmän toimintaa ollut mukana valmistelemaan eduskunnalle valtioneuvoston selonteon VNS 6/2020 Suomen kestävän kasvun ohjelmasta. Ministeriön eri osastot ja yksiköt ovat valmistelleet virkamiestyönä tarkentavia sisältöjä em. selonteon linjausten mukaisesti. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut RRF-välineen valmistelusta käytävään dialogiin Euroopan komission kanssa.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaisesti kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Hallitus sopi syyskuun 2019 budjettiriihessä työllisyyspalvelujen alueellisten kuntakokeilujen käynnistämisestä ensimmäisenä toimenpiteenä kuntien roolin vahvistamiseksi. Hankkeilla lisätään palvelujen asiakaslähtöisyyttä ja tavoitellaan hallinnonalat ylittäviä ratkaisuja. Kokeilujen tavoitteena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kuntakokeilua koskevaa lainsäädäntöä ja kokeilun käytännön toteuttamista valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla aktiivisesti vuonna 2020 (Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta, 87/2020 vp). Kesäkuussa järjestettiin myös toinen mahdollisuus hakeutua kokeiluun, minkä johdosta hallitus antoi esityksen edellä mainittua kokeilua koskevan hallituksen esityksen täydentämisestä (114/2020 vp). Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020) vahvistettiin 30.12.2020 ja kokeilut käynnistyvät 1.3.2021 jatkuen 30.6.2023 asti.

Kokeilulailla kuntiin siirretään valtion työvoimapalveluista henkilöasiakkaan palveluohjaus ja neuvonta, etuuksien myöntämisen tehtäviä (palkkatuki, starttiraha, matka- ja yöpymiskustannusten korvaukset, kulukorvaus), päätökset työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella ja tukemisen lakkaamisesta sekä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetun omaehtoisen opiskelun tukemisesta ja tukemisen lakkaamisesta. Kokeilualue voi myös ottaa vastaan ja julkaista työntantaja- ja yritysasiakkaan ilmoituksen avoimesta työpaikasta sekä esitellä työnhakijoita. Kokeilukuntia on 118, ja niiden työnjohdon alaisuuteen siirretään 1 121 henkilötyövuotta valtion resurssia. Kokeilujen seuranta ja arviointia on valmisteltu aiempia kokeiluja systemaattisemmin ja kokeilun arviointiin ja seurantaan kiinnitetään erityistä huomiota.

Vuoden 2020 budjettiriihessä hallitus linjasi työvoimapalveluiden siirrosta paikallistalolle. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt valmistelun, jossa arvioidaan työllisyyspalveluvastuun siirtämisen erilaisia vaihtoehtoja. Uudistukseen sisältyy palveluihin ja etuisuuksiin liittyvien rahoitusvastuiden uudistaminen siten, että malli kannustaa työllisyyden edistämiseen esimerkiksi pohjoismaisten mallien mukaisesti. Valmistelussa kartoitetaan myös eri paikallis- ja aluehallinnon tasojen soveltuvuutta palvelujen järjestäjänä. Huomioon otetaan mahdollisuuksien mukaan myös nyt alkavan sekä aiempien kuntakokeilujen tuloksia. Valmistelutyö tehdään vuorovaikutteisesti eri toimijoiden kanssa sekä yhteydessä maakunnan tehtäviä arvioivaan parlamentaariseen työryhmään.

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistui yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön kanssa jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen valmisteluun. Uudistuksessa tarkastellaan jatkuvaa oppimista kokonaisuutena. Kokonaistarkastelussa otetaan huomioon koko koulutuspolun koulutuksen tarjonnan ja rahoituksen, sosiaaliturvan, muutosturvan, työttömyysturvan, omaehtoisen ja työvoimapolitiittisen koulutuksen sekä osaamisen tunnistamisen nivelttäminen uuteen järjestelmään. Vuoden 2020 lopussa julkistettiin parlamentaarisen ryhmän linjaukset ja tiekartta. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan näkökulmasta keskeistä on työelämän ja osaamisjärjestelmän yhteyden tiivistäminen, jatkuvan oppimisen tuominen osaksi työelämää ja se, että jokainen kehittää osaamistaan työuran aikana.

Budjettiriihessä hallitus päätti, että opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö valmistelevat yhteistyössä työelämän järjestöjen ja aluehallinnon kanssa jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamista siten, että se voi aloittaa toimintansa vuonna 2021. Tavoitteena on työikäisen väestön osaamisen kehittäminen ja työllisyysasteen nosto. Keskus toimii lähellä työelämää ja edistää työelämässä tapahtuvan oppimisen muotoja. Valmistelua tekemään asetettiin työryhmä, jonka toimikausi on 8.10.2020-30.4.2021.

Äkillisen rakennemuutoksen (ÄRM) tilanteisiin vastaamiseksi kehitettiin työ- ja elinkeinoministeriössä malli, jonka mukaisesti on toimittu isoissa irtisanomistilanteissa kuten Finnairin, UPM Kaipolan, Scania Lahden, Neste Naantalin ja Outokummun Tornion tehtaiden irtisanomisissa. Äkillisellä rakennemuutoksella tarkoitetaan tilannetta, jossa alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittävä työnantaja konkurssin tai laajan sopeuttamistoimenpiteen johdosta irtisanoo suuren määrän työntekijöitä kerralla. Oikein kohdennetuilla ja mitoitetuilla työllisyys-, elinkeino- ja aluekehitys- ym. toimenpiteillä estetään aluetalouden taantuminen, edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ja vanhojen uudistumista sekä huolehditaan työntekijöiden mahdollisimman nopeasta uudelleentyöllistymisestä.

Lähtökohtana rakennemuutosten hallinnassa on alueellisten toimijoiden oma vastuu elinkeinorakenteen kehityksen jatkuvasta ennakoinnista, toimintaympäristön seurannasta sekä elinkeino- ja työllisyyspolitiikan normaalitoimista. Alueen hyvä valmistautuminen ja varautuminen lisäävät sen omien ja valtion panostusten tuottavuutta alueella äkillisen ja jatkuvan rakennemuutoksen tilanteessa. Toimintamallin soveltaminen perustuu erikseen määriteltyyn kokonaisarvioon. ÄRM-tuen lisäksi selvitetään yleensä täyttyvätkö kriteerit tuen hakemiseksi Euroopan globalisaatiorahastosta (EGR). Edellä mainituista tapauksista ainoastaan Finnairin irtisanomiset ovat täyttäneet globalisaatiorahaston kriteerit. Työ- ja elinkeinoministeriö jätti vuoden 2020 lopulla hakemuksen EGR-rahoituksesta Finnairin irtisanomisiin vastaamiseksi.

Pohjoismaista työvoimapalvelumallia on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja valmistelu jatkuu vuonna 2021. Mallin on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2022. Uudistuksella on arvioitu saavutettavan 9 500 – 10 000 henkilön työllisyysvaikutukset. Uudistuksen keskeisenä osana on työnhakijoiden nykyistä intensiivisempi kohtaaminen erityisesti työttömyyden alussa. Samalla työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää uudistettaisiin. Malli vaatii huomattavaa lisäresursointia TE-toimistojen ja kuntakokeiluun osallistuvien kuntien henkilöstöön, mikä otetaan huomioon mallin toimeenpanoa valmisteltaessa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa mallin yksityiskohtia palveluprosessin ja työttömyysturvajärjestelmän näkökulmasta. Ministeriö määrittä myös KEHA:n tulossopimukseen mallin valmistelutilanteen pohjalta keskeiset tulostavoitteet.

TE-ohjurin toimeksiannosta työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli yhteistyössä KEHA-keskuksen, TE-toimistojen ja ELY-keskusten kanssa valtion julkisia työvoima- ja yrityspalveluita koskevan palvelustrategian. Strategiassa linjattiin vuosille 2021-2023 yhdeksän keskeistä tavoitetta. Ministeriö on pyytänyt TE-toimistoja ja ELY-keskuksia laatimaan helmikuun 2021 loppuun mennessä toimenpidesuunnitelmat linjausten pohjalta. Vastaava toimenpidesuunnitelma pyydettiin KEHA-keskukselta erikseen tiedolla johtamisen ja osaamisen vahvistamisen teemoista.

Uusia avoinna olevia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoihin vuonna 2020 noin 13 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019, mutta suurin piirtein yhtä paljon kuin vuonna 2018. Työnantajien kokemien rekrytointiongelmien määrä laski hieman vuonna 2020. Vuoden 2020 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä kaikista työvoimaa hakeneista toimipaikoista rekrytointiongelmia koki 41 prosenttia (vrt. 45 prosenttia vuoden 2019 kolme ensimmäistä neljänneistä). Ammattibarometrin (syksy 2020) tietojen mukaan paljon liikaa työpaikanhakijoita on yhä yleissihteerien ammattinimikkeissä. Ylitarjontaa on myös monissa käsityöläisammateissa mm. vaatetus- ja huonekalualoilla kuten myös media-alan ja toimittajan tehtävissä. Lisäksi ylitarjontaa on matkatoimisto- ja hotellin vastaanottovirkailijoista, mihin heijastuu vallitseva toimintaympäristön muutos ja

matkustusrajoitukset. Pulaa esiintyy selkeästi edelleen monissa terveys- ja sosiaalialan ammateissa. Esimerkiksi kuulotutkijat ja puheterapeutit, yli-, erikois-, hammas- ja yleislääkärit, sosiaalialan erityisasiantuntijat, sairaan- ja terveydenhoitajat. Pulaa työpaikkojen hakijoista on myös erityisen paljon lastentarhanopettajista ja erityisopettajista. Myös sovellusohjelmoijista ja -suunnittelijoista on pulaa. Siivousalan tehtävissä, ei ole enää pulaa työnhakijoista.

Hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset. Vuoden 2020 budjettiriihessä päätetyillä toimenpiteillä tavoitellaan 31 000 – 36 000 lisätyöllistä, yhteenlasketuna hallituksen jo aikaisemmin tekemien työllisyyttä kasvattavien toimien kanssa. Seuraava osa hallituksen työllisyystoimista päätetään puoliväliriihessä vuoden 2021 keväällä. Budjettiriihessä päätetyillä työllisyystoimilla vastataan myös kohtaanto-ongelmaan ja varmistetaan osaavan työvoiman saatavuutta usealla eri tavalla. Toimenpiteisiin sisältyy systeeminen muutos kohti Pohjoismaista työvoimapalvelumallia, toimenpiteet yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostamiseksi, palkkatuen uudistamien ja rekrytointitukikoikeilu, osatyökykyisten työllistämisen Suomen mallin luominen, työvoimapalvelujen siirto paikallistasolle, ohjaamotoiminnan kehittäminen, jatkuvan oppimisen uudistamistyö, kotouttaminen ja työperäinen maahanmuutto, oppisopimuskoulutuksen kehittäminen, sekä muut kohtaantoa ja työvoiman saatavuutta tukevat toimenpiteet. Työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä ohjaa hallitusohjelman toteuttamista työllisyyden edistämiseen, työmarkkinoita koskeviin asioihin ja työlainsäädännön kehittämiseen liittyen. Keskeiset työllisyystoimet on valmisteltu työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän alatyöryhmissä, ja valmistelu jatkuu edelleen kohti kevään kehysriihtä.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan toimien avulla on pyritty aiempien vuosien tapaan vahvistamaan talouskasvun edellytyksiä sekä tuettu kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamista. Maaliskuusta lähtien toimia kuitenkin leimasi COVID-19 –pandemian aiheuttamat merkittävät muutokset yhteiskunnassa ja ohjelmatyön toteutusympäristössä. Epävarmuutta ovat luoneet kansainvälisen talouden heikko kehitys, koronaepidemian jatkuminen sekä epidemiaan liittyvien rajoitustoimien laajuus ja kesto.

Kasvun perustana on alueiden vahvuuksien hyödyntäminen. Erilaisten alueiden elinvoimaisuuden vahvistaminen ja potentiaalin hyödyntäminen edellyttävät alueiden kasvun mahdollisuuksien tukemista laaja-alaisesti eri toimenpitein.

Työ- ja elinkeinoministeriön välineitä kehitykseen vaikuttamiseksi ovat aluekehittämisen lainsäädännön uudistus ja aluekehittämispäätöksen toimeenpano, EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan vaikuttaminen, rakennerahasto-ohjelmat, kaupunkipolitiikka ja toimivat työvoima- ja yrityspalvelut.

Valtioneuvosto hyväksyi 19.3.2020 aluekehittämispäätöksen 2020-2023. Päätöksellä luodaan edellytyksiä taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle sekä turvataan asukkaiden hyvinvointia ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä Suomen kaikilla alueilla. Aluekehittäminen pohjautuu viiteen painopisteeseen, joissa kestävä kehitys ja digitalisaatio ovat läpileikkaavia teemoja: 1. Ilmastomuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. 2. Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet. 3. Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen. 4. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana. 5. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy.

Aluekehittämispäätöksessä painotetaan vuorovaikutuksen lisäämisen merkitystä valtioneuvoston sisällä, valtion ja maakuntien välillä, maakunnissa sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen ja kansalaisten kesken, jotta alueiden kehittäminen olisi mahdollisimman vaikuttavaa. Tavoitteiden saavuttamiseksi ministeriöt laativat yhdessä maakuntien liittojen kanssa toimeenpanosuunnitelman, joka määrittelee askelmerkkejä hallituskauden aluekehittämistoimille. Toimeenpanosuunnitelmassa tullaan huomioimaan koronavirusepidemian vaikutukset alueiden kehitykselle.

Uudistuvan aluekehittämislainsäädännön mukaisena kokeiluna toteutetut valtion ja maakuntien väliset aluekehittämiskeskustelut käytiin kaikkien maakuntien kanssa marraskuussa. Keskustelut perustuvat aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmiin ja aluekehityksen tilannekuvaan. Keskusteluja koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö ja niiden valmistelua ja toimeenpanoa sekä keskustelujen seuranta ohjaa alueiden uudistumisen neuvottelukunta (AUNE). Keskustelujen tavoitteena oli vahvistaa aluekehittämisen vuorovaikutusta ja kumppanuutta valtioneuvoston ja maakuntien välillä. Keskusteluissa käsiteltiin laajasti sitä, miten maakunnissa on edetty aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman tavoitteiden suuntaan, yhteistyötarpeita maakunnissa sekä maakuntien ja valtion välillä. Keskustelunaiheina ovat muun muassa korona-elytyksien elinkeinoelämän uudistamiseksi ja työllisyyden vahvistamiseksi, digitalisaatio, saavutettavuus ja monipaikkaisuus sekä ilmastomuutoksen hillintä ja siihen liittyvä vihreä kasvu.

Saadun palautteen mukaan aluekehittämisen keskusteluita pidetään tarpeellisina ja tervetulleina. Vastaavia keskusteluja on tarkoitus järjestää jatkossa säännöllisesti. Toimintamallia kehitetään syksyn 2020 kokeilukierroksen perusteella.

Uusi aluekehittämislainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2021 aikana. EU-säädösten viivästyminen on viivästyttänyt myös kansallisen aluekehittämisen lainsäädännön antamista eduskunnalle.

Ministeriöiden kaupunkipoliittisia toimia koordinoi ja kehittää työ ja elinkeinoministeriön vuoden 2020 alussa asettama kaupunkipoliitiikan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmän tärkeimpiin tehtäviin kuuluu edistää hallitusohjelman ja valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen kaupunkipoliittisten linjausten toteutumista, koordinoita ministeriöiden kaupunkipoliittisia toimenpiteitä, kehittää valtion ja kaupunkiseutujen välisiä yhteistyömuotoja ja sopimusmenettelyjä sekä edistää kaupunkiseutujen kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista ja kokemusten vaihtoa. Lisäksi yhteistyöryhmä osallistuu kansallisen kaupunkistrategian valmisteluun.

Kaupunkipoliitikkaa sekä valtion ja kaupunkien / alueiden sopimuksellista yhteistyötä on vahvistettu suunnitellusti. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on valmisteltu 16 kaupunkiseudun (18 kaupungin) kanssa hallitusohjelman mukaiset erilliset sopimukset julkisen ja yksityisen TKI-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukyisten ekosysteemien vahvistamiseksi. Sopimukset hyväksytään vuoden 2021 puolella. Valtion ja kaupunkien väliset ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa kansallisen TKI-tiekartan uutta kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä TKI-yhteistyötä. Myös seutukaupunkiohjelman toimeenpano etenee. Kesäkuussa valmistunut Seutukaupunkiohjelman toimeenpano-ohjelma 2020-2023 rakentuu omaehtoiselle kehittämiselle, sopimukselliselle kumppanuudelle sekä verkostokehittämiselle.

Rakennerahastopolitiikan toimien osalta nykyisen ohjelmakauden 2014-2020 toteutuminen on COVID-19 –pandemian vaikutuksista huolimatta edennyt kokonaisuutena suunnitellusti. Uuden ohjelmakauden 2021+ valmistelu on jatkunut ministeriöiden ja alueiden välisenä yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa myös EU:n komission kanssa.

Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanossa on edetty suunnitelman mukaisesti. Käytettävissä olleesta rahoituksesta oli sidottu vuoden 2020 lopussa 83 prosenttia. Suhteellisen matalaa sidonta-astetta selittää se, että vuodelle 2020 ajoittuivat kahden uudelleenbudjetointi-kierroksen myöntämisvaltuuksien jaot, mutta rahoituspäätökset ajoittuvat osittain myös vuoden 2021 puolelle. Maksatusasteiden vertailussa EU-tasolla Suomi on molempien rahastojen (EAKR ja ESR) osalta säilyttänyt asemansa jäsenvaltioiden kärkipäässä. Ohjelman rahoituskehystä muutettiin vuonna 2020 siten, että ohjelmarahoituksesta osa siirrettiin tekniseen tukeen.

Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteella tuetaan rajat ylittävää, valtioiden välistä ja koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä EU:n sisärajoilla. Euroopan naapuruvälineen rajayhteistyöohjelmilla (ENI CBC) tuetaan rajat ylittävää yhteistyötä EU:n ulkorajoilla. Ohjelmakaudella 2014 - 2020 Suomi osallistuu yhdeksään EAY -ohjelmaan ja kolmeen ENI CBC -ohjelmaan. EAY-ohjelmien toteuttaminen alkoi vuonna 2015 ja ENI CBC -ohjelmien vuonna 2017.

Vuoden 2020 loppuun mennessä ENI CBC -ohjelmissa ja EAY-ohjelmissa oli sidottu lähes 100 prosenttia ohjelman EU-rahoituksesta. Covid-19 -pandemian vaikutukset ovat näkyneet toistaiseksi ohjelmissa lähinnä hankkeiden toteutusajan pidennyksinä vaihtoehtoisten toimintatapojen löytämiseksi. Lisäksi komissio jatkoi toimeenpanosääntöjen muutoksella ENI CBC -ohjelmien toimeenpanoaikaa yhdellä vuodella, vuoden 2023 loppuun saakka.

Useimmissa ohjelmissa suomalaiset toimijat ovat osallistuneet muiden maiden toimijoita aktiivisemmin hakuihin ja myös menestyneet hyvin. Suomalaisten hakijoiden etuna on ollut ohjelmien toteuttamiseen osoitettu valtion vastinrahoitus. Uuden ohjelmakauden valmistelu 2021+ on käynnistynyt kaikissa tulevissa Interreg-ohjelmissa.

Lisäksi Suomessa toteutetaan vuosina 2014–2020 vähävaraisten avun toimenpideohjelmia, jonka toteutus on keskitetty elintarvikeapuun. Ohjelman kokonaisrahoitus Suomessa on 26,5 miljoonaa euroa, josta EU:n osuus on 85 prosenttia ja kansallinen valtion rahoitusosuus 15 prosenttia. Ohjelma täydentää strategisesti osallisuutta vahvistavaa ja köyhyyttä vähentävää Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tukemaa toimintaa. Ohjelman maksatusaste oli vuoden 2020 lopussa 75 prosenttia. Pääosa kustannuksista kohdentuu peruselintarvikkeiden hankintaan sekä elintarvikkeiden välivarastointiin ja kuljettamiseen kumppaniorganisaatioiden paikallisyhdistyksille tai -seurakunnille. Vuonna 2020 elintarvikkeiden jakelusta vastasi 17 kumppaniorganisaatiota, jotka jakoivat lähes 2 000 tonnia elintarvikkeita tuotevalikoiman kattaessa 11 eri tuotetta.

Taulukko 4. Investointien ja innovaatioiden mittareita 2018-2020

	2018 Toteuma	2019 Toteuma	2020 Arvio
Investoinnit Suomessa lisääntyvät			
Teollisuuden kiinteät investoinnit (mrd. euroa)	4,28	4,17	4,10
Suorat ulkomaiset sijoitukset, sijoituskanta/BKT (%)	27	32	32
Innovaatiotoiminta vahvistuu			
T&k-menot/BKT (%)	2,76	2,79	2,90
Julkiset t&k-investoinnit/BKT (%)	0,84	0,84	1,35

Yritykset uudistuvat ja elinkeinorakenne monipuolistuu

Tilastokeskuksen ennakoarvion mukaan vuonna 2020 yritysten t&k-menot nousivat 70 miljoonalla eurolla ja kasvuvauhti hidastui 1,6 prosenttiin. Näkemykset vuoden 2020 osalta tosin vaihtelevat Tilastokeskuksen, Elinkeinoelämän keskusliiton ja enustelaitosten välillä huomattavasti, eikä jaettua käsitystä ole edes t&k-investointien etumerkistä. Kansantalouden supistumisen vaikutuksesta t&k:n kokonaismenojen

BKT-osuus nousee vuonna 2020 arviolta 2,9 prosenttiin (vrt. 3,73 prosenttia vuonna 2009 ja 2,79 prosenttia vuonna 2019). T&k -toiminta on kasvanut erityisesti palvelusektorilla sekä teollisuuden aloista koneiden ja laitteiden valmistuksessa (pl. elektroniikka, optiikka ja sähköiset laitteet).

Innovaatiopolitiikka

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus nykyisestä 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä. Hallitusohjelman linjauksien toimeenpanemiseksi laadittu kansallinen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartta keväältä 2020 kokoaa keskeiset TKI-politiikan kehittämistarpeet ja uudistukset. TKI-tiekartassa on tunnistettu kolme strategista kehittämiskohdetta: osaaminen, uusi kumppanuusmalli ja innovatiivinen julkinen sektori. Uuden kumppanuusmallin rahoituksen muodostavat lippulaiva-, veturiyritys- ja kasvumoottorirahoitus sekä kumppanuusverkostojen rahoitus ja tutkimusinfrastruktuurirahoituksen suuntaaminen tukemaan myös yrityskäyttöä. Tavoitteena on myös parantaa tutkijoiden ja elinkeinoelämän vuorovaikutusta, kehittää tohtorikoulusta ja tutkijoiden uramahdollisuuksia korkeakoulujen ulkopuolelle työllistymiseksi.

Valtion sekä yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa on neuvoteltu hallitusohjelman mukaiset innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimukset kaudelle 2021-2027. Sopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin tki-verkostoihin ja arvoketjuihin. Sopimukset vahvistavat kansallisten ja alueellisten toimien vaikuttavuutta ja toimenpiteitä rahoittavat yhdessä kaupungit, valtio ja EU. EU:n ja muun kansainvälisen rahoituksen hyödyntämistä tuetaan uudella Business Finlandin yhteyteen perustettavalla neuvontapalvelulla.

Innovatiivisten julkisten hankintojen toimenpideohjelma julkaistiin syksyllä 2020. Toimenpiteillä tuetaan hankintojen osaamisen ja strategista johtamista sekä uusien toimintamallien ja yritystyön kehittämistä. Lisäksi kehitetään kestävien ja innovatiivisten hankintojen vaikuttavuuden ja mittaamisen menetelmiä. Suunnitelma on osa kansallisen hankintastrategian innovaatiotahtotilan tavoitteiden toteutusta. Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaisen osaamiskeskuksen KEINOn keskeisiä toimia olivat KEINO-akatemia kehitysohjelmat (hankintojen osaaminen ja johtaminen), KEINO-kehittäjäryhmätoiminta (yritysyhteistyö) sekä alueellinen muutosagenttitoiminta 15 alueella. KEINOn jatkorahoituksesta vuosille 2021-2022 päätettiin syksyllä 2020.

Keväällä 2020 työ- ja elinkeinoministeriön toteuttama kasvuportfolio 2.0 kokoaa asiantuntijoiden ja elinkeinoelämän edustajien näkemyksiä Suomelle lupaavista kasvumahdollisuuksista perustuen globaaliin markkinakysyntään, Suomen kilpailutekijöihin ja yhteiskunnalliseen merkittävyyteen. Suomelle lupaavimmat kasvumahdollisuudet liittyvät energiamurrokseen, tietoverkkoihin, uusien teknologioiden hyödyntämiseen, terveysteknologiaan ja datatalouden uusiin toimintamuotoihin. Kasvumahdollisuuksien hyödyntämisen tueksi tarvitaan tiiviimpää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Yrittäjyysstrategia valmisteilla

Hallitusohjelman mukaisesta yrittäjyysstrategiasta laadittiin luonnos, jonka lausuntokierros käynnistyi juuri ennen koronapandemian aiheuttaman kriisin puhkeamista. Koronapandemia on vaikuttanut muuttanut voimakkaasti yrittäjyyden tilannekuvaan ja näin ollen yrittäjyysstrategiaa täydennettiin mm. uudistetulla tilannekuvalla. Lisäksi on huomioitu lausunnoissa saatu palaute. Yrittäjyysstrategian tavoitteena on lisätä luottamusta siihen, että yritysten kannattaa työllistää, kehittää liiketoimintaa ja investoida Suomessa sekä kasvaa ja kansainvälistyä ja että yrittäjäksi kannattaa ryhtyä. Lisäksi strategian tavoitteena on lisätä Suomen houkuttelevuutta, jotta osaavat ulkomaiset työntekijät ja opiskelijat haluavat työllistyä Suomeen tai toimia yrittäjinä Suomessa ja että Suomi on myös kiinnostava investointien kohdema. Yrittäjyysstrategian lanseeraus on viivästynyt koronapandemiatilanteen huonontumisen vuoksi. Yrittäjyysstrategialle on tarkoitus laatia erillinen tiekartta.

Toimialakohtainen elinkeinopolitiikka

Toimialakohtaisen elinkeinopolitiikan valinnoilla on luotu edellytyksiä yksittäisten toimialojen kasvuun ja sovellettu käytäntöön yleisen elinkeinopolitiikan luomia kilpailukykyyn edellytyksiä sellaisilla sektoreilla, jotka ovat keskeisiä Suomen kansantalouden kannalta ja/tai niihin liittyy merkittäviä uudistumisen ja kestävän kasvun mahdollisuuksia lähitulevaisuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on harjoittanut toimialakohtaista elinkeinopolitiikkaa erityisesti seuraavilla aloilla: metsäteollisuus, kaivannaisteollisuus ja akut, meriklusteri, matkailu, sekä poikki toimialojen menevissä teemoissa: arktisuus, kiertotalous, biotalous, cleantech, digitalisaatio, muotoilu ja luovat alat sekä terveys. Start-up- ja midcap-yrityksiin kohdennetut erityistoimet ovat toimiala-/teemakohtaisten toimien tavoin tiettyyn valittuun sektoriin kohdennettuja elinkeinopoliittisia toimia. Perinteinen toimiala- ja alihankintakohtainen tarkastelu yhdistyy laajempaan ekosysteemiajatteluun, sillä toimialojen uusiutuminen tapahtuu yhä enemmän toimialarajojen ylittävän yhteistyön kautta. Koska ekosysteemien kilpailukyky perustuu eri toimialoilta ponnistavien osaa-

misten yhdessä luomaan kilpailukykyyn, on tarkasteluun otettava mukaan mm. tutkimuslaitokset, yliopistot, kaupungit, kunnat ja maakunnat sekä niiden kilpailuedellytykset suhteessa globaaliin kilpailuun.

Matkailu

Syyskuussa 2020 tehdyn arvion mukaan Suomen matkailukysyntä supistuu koronapandemian vuoksi 40 prosenttia vuonna 2020. Arvion mukaan kysyntä palaa pandemiaa edeltäneisiin lukuihin vasta aikaisintaan vuonna 2023. Vuosina 2015–2018 matkailukysyntä on kasvanut noin 5 prosentin vuosivauhtia: ulkomainen matkailukysyntä on kasvanut keskimäärin 12 prosenttia vuodessa ja kotimainen matkailukysyntä 2 prosenttia vuodessa.

Kansalliset matkailun kehittämisen ja edistämisen toimenpiteet ovat edenneet pandemian aiheuttamasta toimintaympäristön muutoksesta ja ministeriöltä siihen edellytystä työtehtävien muutoksesta huolimatta. Toimeenpanossa on keskitytty erityisesti matkailuyritysten ja -alueiden kehittämistä edistäviin toimenpiteisiin, jotka samalla vahvistavat alan elpymistä.

Vuonna 2020 toimeenpantiin useita Suomen matkailustrategian 2019–2028 ja hallitusohjelmaan kirjatun matkailun kansallisen ohjelman (ml. Kestävä matkailu 2030 -ohjelma) toimenpiteitä, kuten matkailun aluetaloudellisten vaikutusten selvitys, sekä selvitykset kotimaanmatkailun kohderyhmistä sekä ulkomaisten matkailijoiden rahankäyttöä koskevan tutkimuksen uudistamisesta. Lisäksi tuettiin kotimaanmatkailun käynnistymistä edistävää kampanjaa, pyörämatkailupalveluiden kehittämistä sekä arktisen alueen matkailuyritysten yhteistyötä. Toimintavuonna toimeenpantiin myös hallituksen lisärahoituksella rahoitushaku alueellisille matkailun kehittämishankkeille yhdessä rahoittavien viranomaisten kanssa sekä käynnistettiin hankkeiden toimeenpanoa tukeva koordinoitua työtä. Hankkeet tukevat alueiden matkailuelinkeinon elpymistä ja samalla toimeenpaneavat Suomen matkailustrategiaa.

Vuoden 2020 aikana osallistuttiin tiiviisti matkustuslinjauksia koskevan päätöksenteon valmisteluun sekä Suomen kestävän kasvun ohjelman (selonteko ja suunnitelma) laadintaan. Visit Finlandin kanssa tehtiin tiivistä ohjaavaa työtä erityisesti matkailun digitaalisen toimeenpanossa sekä Sustainable Travel Finland -ohjelman kehittämisessä alan digitalisaation ja kestävän matkailun edistämiseksi. Toimintavuonna tehtiin aktiivisesti kansainvälisesti yhteistyötä pohjoismaisella tasolla valmistelemalla yhteispuhjoismainen matkailutilastointia kehittävä hanke Visit Finlandin toteutettavaksi. Lisäksi laadittiin matkailutyöryhmän vuosisuunnitelma Suomen pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajuuskaudelle. OECD:n kansainvälisessä matkailuyhteistyössä tehtiin aktiivista tiedonvaihtoa ja tilannekuvan koontia koronapandemian vaikutuksista matkailualalle, sekä tuotiin esiin Suomen työtä kestävän matkailun edistämiseksi

myös koronapandemian aikana Sustainable Travel Finland -ohjelman esittelyllä. Suomen arktisen strategian päivityksessä nostettiin esiin kestävän matkailun merkittävä rooli arktisen alueen elinkeinoelämälle ja yhteisöille.

Terveysala

Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian (2014) tiekartta vuosille 2020–2023 julkaistiin joulukuussa 2020. Tiekartta jatkaa terveysalan kasvustrategian tavoitteiden toimeenpanoa ja edistää sen keskeisiä tavoitteita pääministeri Marinin hallituskaudella. Ihmisten terveyttä ja hyvinvointia parannetaan osaamis pohjaisesti tutkimuksen ja teknologisen kehityksen luomien mahdollisuuksien avulla. Lisäksi parannetaan Suomen asemaa kansainvälisesti tunnettuna terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan, investointien ja uuden liiketoiminnan edelläkävijänä.

Tiekartassa on tunnistettu kolme toisiinsa liittyvää toimenpidealuetta, jotka sisältävät toimenpiteitä terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi. Toimenpidealueet ovat toimintaympäristö, osaaminen sekä kumppanuudet ja yhteistyö. Lisäksi tiekartassa on tunnistettu neljä toimeenpanoa ohjaavaa ajuria, jotka vahvistavat kytköstä merkittäviin globaaleihin muutosajureihin ja huomioivat toimintaympäristön muutoksia. Ajurit ovat kestävä kehitys ja kasvu, ilmiöpohjaisuus, digitalisaatio ja kansainvälisyys. Ajurit poikkileikkaavat tiekartan toimenpidealueet. Myös koronapandemian vaikutuksia terveysalalla on ennakoitu tiekartassa.

Tiekartan päivitys käynnistyi syksyllä 2019. Päivitysprosessia varten muodostettiin projektiryhmä, joka raportoi säännöllisesti terveysalan kasvustrategian ohjausryhmälle. Tiekartan päivitys alkoi sidosryhmät osallistavalla prosessilla. Sidosryhmäprosessin fasilitoijaksi valittiin konsulttitoimisto Gesund Partners Oy, joka kutsuttiin myös projektiryhmään sidosryhmäprosessin ajaksi. Sidosryhmäprosessi toteutettiin 7.10.2019–31.1.2020 välisenä aikana ja se sisälsi muun muassa kaikille avoimen verkkotyöpajan, asiantuntijahaastatteluja ja alueellisia työpajoja sekä kommentointimahdollisuuden tiekartan luonnosversion yhteenvetoon. Sidosryhmäprosessin pohjalta syntynyt tiekartan luonnosversio esiteltiin terveysalan kasvustrategian ohjausryhmälle helmikuussa. Tämän jälkeen päivitystä jatkettiin projektiryhmässä. Päivitysprosessi keskeytyi kevään ajaksi koronapandemiasta johtuen, mutta jatkui uudelleen keuhkokuumeen aikana.

Terveysalan kasvustrategian ohjausryhmä asetettiin uudelle toimikaudelle 2020-2023 helmikuussa 2020. Ohjausryhmän puheenjohtaja- ja sihteeritehtävistä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö (IYR). Ohjausryhmä piti vuonna 2020 kuusi kokousta.

Kaupan toimiala

Kaupan toimiala on käynnissä rakennemuutos Suomessa ja globaalisti. Tätä taustaa vasten on hallitusohjelmaan kirjattu laadittavan kaupan alan tulevaisuuden selonteko.

Kaupan rakennemuutoksen keskeisimpiä muutostekijöitä ovat digitalisaatio, kuluttajakäyttäytymisen muutokset sekä kaupan alan globaalit markkinat. Digitalisaation myötä kaupan toimialalla työn sisällöt muuttuvat yhä ja myös koulutukseen ja osaamisen liittyvät asiat ovat keskiössä.

Selonteon valmistelu aloitettiin keväällä 2020, jolloin työlle perustettiin ohjausryhmä sekä virkamies- ja asiantuntijatyöryhmä. Keväällä toteutettiin julkinen kirjallinen kuuleminen, jolla saatiin näkemyksiä kaupan rakennemuutokseen sekä ehdotuksia selonteon sisältöalueista. Talvella 2020 asetettiin parlamentaarinen seurantaryhmä.

Toimintavuoden aikana on toteutettu kyselyt kaupan alan yrityksille ja työntekijöille sekä kuluttajille. Lisäksi elinkeinoelämän edustajille ja keskeisille toimijoille on järjestetty työpajoja sekä webinaareja. Toteutukset on tehty ostopalveluilla. Lisäksi osana ostopalvelua on luotu kaupan alan tilanne-, muutos- ja tulevaisuuskuva sekä kehittämissuhteita kaupan alalle, virkamiesten työtä tukemaan selonteon valmistelussa. Nämä valmistuvat tammikuussa 2021. Selonteko valmistuu vuonna 2021.

Luovat alat ja luova talous

Luovan talouden edistämiseksi valmistui keväällä 2020 luovan talouden tiekartta. Luovaa taloutta ja luovien alojen liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä lähestytään kolmen tulokulman kautta, jotka perustuvat erilaisiin liiketoimintamalleihin ja -ympäristöihin. Tarkastelukulmia ovat:

- monistettaviin luoviin sisältöihin perustuvan liiketoiminnan kansainvälistymisen edistäminen
- luovan osaamisen ja luovien palveluiden käytön edistäminen osana yritysten arvonnun kasvattamista
- alueiden veto- ja pitovoimaan tähtäävien, elämyksellisyyttä ja kulttuuria hyödyntävien tapahtumien sekä taide- ja kulttuuripalveluiden liiketoiminnan haasteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttivat yhdessä keskeisten luovan talouden toimijoiden kanssa talven 2019 - 2020 aikana tiekarttaprosessin. Prosessiin käynnistykseen osallistettiin laaja joukko toimijoita ja sidosryhmiä. Tiekartta määritteli yhteiset tavoitteet luovan talouden edistämiseksi, ja siinä sovittiin toimenpiteistä sekä eri toimijoiden rooleista ja tehtävistä. Business Finlandiin sijoitettu Creative

Business Finland on käynnistynyt ja toteuttaa osaa tiekartassa määriteltyjä toimia. Ensimmäiset toimenpiteet ovat kohdistuneet av-alan kansainvälisen kasvupotentiaalin hyödyntämiseen. Suomen pandemiasta huolimatta verrattain turvallinen toimintaympäristö houkuttelee uusia asiakkaita. Syntyvät uudet työpaikat edellyttävät yrityksiltä uusia palveluja ja uutta osaamista.

Bio- ja kiertotalous

Vuonna 2014 valmistuneen kansallisen biotalousstrategian päivittäminen käynnistettiin 1.7.2020. Päivityksestä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö, ja työssä on laajasti mukana muita ministeriöitä sekä sidosryhmiä. Päivitystyön toteuttamiseen on asetettu ohjausryhmä (puheenjohtaja alivaltiosihteeri Petri Peltonen), koordinaatiosihteeristö sekä kansallinen biotalouspaneeli (puheenjohtajat ministerit Mika Lintilä ja Jari Leppä). Päivitystyö on tarkoitus saattaa loppuun kesään 2021 mennessä.

Päivitystyössä tulee huomioida muuttunut toimintaympäristö, mukaan lukien ilmastonmuutoksen vastainen taistelu ja biodiversiteettikysymykset, joihin biotalous voi tarjota monipuolisia ratkaisuja. Myös kiertotalous tulee mukaan EU:n 2018 päivitetyn biotalousstrategian mukaisesti. Tavoitteena on löytää arvonlisää tuottavia ratkaisuja, joilla biomassastamme saadaan tehokkaammin, tuottavammin ja kannattavammin kestävää hyvinvointia.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut mukana neuvottelemassa sekä YK:n että Euroopan uudesta metsästrategiasta. Ministeriö on systemaattisesti kertonut Suomen metsäbiotaloudesta Brysselissä. Sahatavaran ja sen ensiasteen jalosteiden vientiohjelma saatiin käynnistettyä syksyllä.

Kansallisen kiertotalousohjelman valmistelu toteutettiin intensiivisenä laajoja sidosryhmiä tavoitteleena hankkeena, jonka raportti valmistui joulukuussa 2020 ja julkaistiin 13.1.2021. Hankkeessa hahmoteltiin kiertotalouden mahdollisuuksia ja tulevaisuuskuuvaa vuodelle 2035 useasta eri näkökulmasta. Tavoitteena oli löytää päätoimenpiteet systeemisen muutoksen edistämiseksi. Lopulta ohjausryhmän loppuraporttiin kirjattiin yli 40 toimenpidettä, mahdollisina toteuttajina ministeriöiden lisäksi Business Finland, VTT ja useita muita ministeriöiden alaisia toimijoita. Myös alueellisille verkostoille esitettiin toimenpiteitä. Valtioneuvoston periaatepäätöstä laaditaan alkuvuodesta 2021, jonka jälkeen sovitaan toimenpiteiden toteuttamistavoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö jakoi hallitusohjelman tulevaisuusinvestointikokonaisuudesta kiertotalouden innovaatio- ja investointitukea sekä suoraan että Business Finlandin päätöksin.

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi lokakuussa 2020 ekosysteemien ja osaamiskeskitymien kehittämiseen kuudelle kiertotaloushankkeelle yhteensä miljoona euroa. Kiertotalouden kotimaisiin investointeihin tarkoitettua 1 miljoonan euron avustuskokonaisuutta varten laadittiin uusi asetus, joka tuli voimaan elokuussa 2020.

Työ- ja elinkeinoministeriön sisäinen tarkastus teki tarkastuksen aiemmin myönnettyjen tukien tukiprosessin hoitoon. Uusissa hauissa on huomioitu muutama korjaava toimenpide. Tuen vaikuttavuudesta tehdään analyysi vuonna 2021.

Business Finlandin osuus vuoden 2020 investointituesta, noin 18 miljoonaa euroa, kohdennettiin suurelta osin akkuarvoketjun IPCEI-prosessiin liittyviin tukiin. Suomeen ollaan rakentamassa merkittävää akkujen kierrätykseen ja materiaalien kestävään ja lostukseen liittyvää osaamista ja kapasiteettia.

Akkuteollisuus

Elinkeininministeri Mika Lintilä asetti kesäkuussa 2020 työryhmän laatimaan Suomelle akkustrategian. Kansallinen akkustrategia 2025 -loppuraportti valmistui vuoden lopussa ja julkistettiin tammikuussa 2021. Strategiassa tunnistettiin seitsemän tavoitetta ja niihin liittyviä toimenpiteitä Suomen akku- ja sähköistymissektorin kasvattamiseksi ja kilpailukyvyyn parantamiseksi. Strategiatyössä oli mukana yli sata akkuarvoketjun eri vaiheiden toimijaa yrityksistä, tutkimusmaailmasta ja julkisen sektorin organisaatioista.

Suomen Malmijalostus on yhdessä Business Finlandin Invest in -toiminnon kanssa selvittänyt ulkomaisilla toimijoilla kiinnostusta osallistua Suomessa mahdollisesti toteutettaviin akkualan investointeihin. Vuoden lopussa australialaiset Critical Metals ja Neometals-yritykset kertoivat käynnistävänsä vanadiinin tuotannon Porissa. Vanadiinia käytetään uusimmissa akkuteknologioissa.

Business Finland päätti alkuvuonna 2020 myöntää rahoitusta neljälle akkualan Summer-IPCEI -prosessissa mukana olleen suomalaisyrityksen hankkeelle. Autumn-IPCEI -prosessi eteni vuoden 2020 lopussa notifikaatiovaiheeseen.

Business Finlandin ohjelmatoiminta

Business Finlandin ohjelmat ovat rahoitus- ja asiantuntijapalveluiden kokonaisuuksia, joiden avulla yrityksille tarjotaan verkostoja ja tietoa kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisen tueksi. Ohjelmatoiminnan sisällölliset painopisteteemat olivat bio- ja kiertotalous ja cleantech, digitalisaatio, terveys ja hyvinvointi, kuluttajaliiketoiminta ja matkailu. Teemojen alla toteutetaan ohjelmia. Vuoden 2020 lopulla Business Finlandissa oli käynnissä 15 ohjelmaa tai kampanjaa.

Ohjelmat mahdollistavat toimialojen poikkialaisen uudistumisen ja niissä tarjottavat palvelut (esim. Market Match ja Joint Offering) tukevat asiakkaiden kansainvälistä kasvua. Ohjelmatoiminta kattaa toimintoja ja palveluita liittyen tulosten hyödyntämiseen lyhyemmällä ja pitemmällä aikajänteellä. Kaikissa ohjelmissa sparrataan ja rahoitetaan myös tutkimus- ja innovaatiohankkeita. Vuonna 2020 Business Finlandin ohjelmien ja kampanjoiden kautta rahoitettiin noin 630 projektia 298 miljoonalla eurolla eli 45 prosenttia Business Finlandin myöntämästä innovaatorahoituksesta ohjautui ohjelmien tai kampanjoiden hankkeisiin (2019 271 miljoonaa euroa, 53 prosenttia). Rahoitettujen hankkeiden koko kasvoi vuodesta 2019: rahoitusmäärä kasvoi 46 prosenttia ja lukumäärä kasvoi 13 prosenttia. Tutkimuksen rahoitus laski edellisvuodesta 17 prosenttia. Business Finlandin, yritysten ja tutkimuslaitosten yhteenlaskettu panostus ohjelmiin vuonna 2020 oli 705 miljoonaa euroa (vuonna 2019 557 miljoonaa euroa). Rahoituksella mitattuna suurimpia ohjelmia olivat Smart Energy (47 miljoonaa euroa), Smart Mobility (41 miljoonaa euroa) ja Bio and Circular (40 miljoonaa euroa). Creative Business Finlandin tavoitteena on kehittää luovien alojen liiketoimintaa ja kansainvälistymistä sekä lisätä korkeaa arvonlisää tuottavien tuotteiden ja palvelujen liiketoiminnan kasvua hyödyntämällä luovaa osaamista. BEAM-ohjelman työtä jatkaa Developing markets platform -palvelukokonaisuus yhteistyössä ulkoministeriön kanssa. Lisäksi HXIP-kampanja tuki hävittäjähankintojen teollista yhteistyötä.

Kaivosteollisuus

Kaivosteollisuus on toimialana selvinnyt toistaiseksi pandemiasta varsin vähäisin vaikutuksin. Kansainvälisesti pandemian aiheuttamat tuotantohäiriöt ovat ajoittuneet eri puolilla maailmaa eri aikoihin, joten laajasti tuotettujen raaka-aineiden tuotanto ja saatavuus ovat pysyneet hyvällä tasolla. Kotimaassa on välttytty suuremmilta tuotantohäiriöiltä, kun tarpeellisten kulutusosien ja raaka-aineiden saanti on toiminut kohtuullisen hyvin. Haasteena ovat olleet matkustusrajoitukset ja niiden vaikutukset kansainvälisten asiantuntijoiden saatavuuteen.

Kaivostoimiala on ollut monin tavoin keskustelussa vuoden aikana. Kaivoslain uudistushanke eteni hallitusohjelman kirjausten ja tavoitteiden pohjalta. Virkamiestyön tueksi asetettiin keskeisistä sidosryhmistä koostuva työryhmä. Ministeriö teetti kaivoslain mukaisesti vakuuksiin liittyvän selvityksen, jonka tuloksia hyödynnetään yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Eduskunnan kirjelmän kansalaisaloitteesta KAA7/2019 huomioimiseksi kaivoslain uudistushankkeelle annettiin vuosi lisäaikaa. Lisäaika mahdollistaa intressivertailuelementin selvittämisen tässä lakihankkeessa. Selvitys intressivertailusta tehdään valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeena. Pandemia siirsi lakihankkeeseen liittyvät yleisötillaisuudet verkkoon, mutta tämä mahdollisti toisaalta tasavertaisen osallistumisen koko maasta.

Energiamurroksen vaatimat raaka-aineet ovat käynnistäneet laajan keskustelun raaka-aineiden tuotannon vastuullisuudesta. Pandemia ja sähköistymisen edellyttämät merkittävät raaka-ainetarpeet nostivat eurooppalaisella tasolla keskusteluun myös raaka-aineisiin liittyvät huoltovarmuusnäkökohdat, kun komissio julkaisi tähän liittyvän tiedonannon syyskuussa.

Meriteollisuus

Jo ennen koronavuotta telakoiden ylikapasiteetti, kansainvälisen kaupan esteet, lisääntynyt protektionismi ja kiristyvät ympäristövaatimukset asettivat meriteollisuudelle haasteita. Laivanrakennuksen tilausten vähentyminen oli lisännyt vajaatoimisten telakoiden määrää ja vaikuttanut toimialan talouden terveeseen kehitykseen (esimerkiksi uusien alusten hinnat olivat keskimäärin 30 prosenttia alhaisemmat kuin huippuvuosina). Eurooppalaisten, myös suomalaisten, telakoiden tilanne oli vielä vuonna 2019 kohtuullinen perustuen osaltaan erikoisalusten, kuten risteily- ja jäänmurtaja-alusten, valmistukseen.

Tiukassa hintakilpailutilanteessa investoinnit teknologian kehittämiseen ja esimerkiksi digitaalisuuden mahdollisuuksien hyödyntämiseen vaativat laivanrakentajilta tarkkaa harkintaa. Kansainväliset ilmast sopimukset ja EU:n komission Green Deal -tiedonannossa loppuvuonna 2019 mainitsema mahdollinen päästökaupan laajentaminen merenkulkuun tulevat asettamaan meriliikenteen kehittämislle vaatimuksia, jotka luovat liiketoimintamahdollisuuksia uusille innovaatioille meriteollisuuden koko arvoketjussa.

Vuonna 2020 koronapandemia aiheutti merkittäviä negatiivisia vaikutuksia laivanrakennusteollisuuteen, kun erilaiset yhteiskunnan sulut ja matkustusrajoitukset vähensivät meriliikennettä ja risteilyjen järjestäminen monin paikoin kiellettiin kokonaan. Risteilyvarustamojen todella vaikea kassatilanne aiheutti epävarmuutta loistoristeilijöitä rakentavilla telakoilla. Koronapandemiasta huolimatta meriteollisuudesta on saatu myös hyviä uutisia uusista alustilauksista sekä laitetoimituksista. Lisäksi alan koronapandemiasta johtuvat irtisanomiset ovat jääneet vähäisiksi.

Business Finland kehittää meriteollisuuden yrityksiä osana Smart Mobility -ohjelmaa. Kesällä 2020 Business Finlandille osoitettiin lisämääräraha meri- ja valmistavan teollisuuden yritysten uusien asiakkuuksien ja markkinoiden löytämiseksi.

Business Finlandin tavanomaiset esikilpailulliset innovaatiotuet eivät ole telakoiden käytettävissä, sillä laivanrakennusteollisuudessa innovaatiotoiminta toteutetaan laivatilauksen varmistuttua. Asetus, joka mahdollistaa valtiontuen laivanrakennusteollisuuden innovaatioiden kehittämiseen ja siten tulevan kansainvälisen kilpailukyvyyn varmis-

tamiseen, uudistettiin olemaan voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Samalla hankekohtainen enimmäistukisumma nostettiin aiemmasta 10 miljoonasta eurosta 15 miljoonaan euroon. Vuoden 2020 talousarvioissa laivanrakennuksen innovaatiotukiin osoitettiin 13,5 miljoonan euron määräraha (arviomääräraha) ja uusiin myöntämispäätöksiin 54,7 miljoonaa euroa, josta tehtiin sitoumuksia 23,1 miljoonalla eurolla.

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu OECD:n WP6 (laivanrakennusteollisuus) työhön. Suomi on tukenut EU:n yhteistä kantaa aloittaa neuvottelut julkiset tuet, markkinoita häiritsevät toimet sekä hinnoittelun kattavista, laillisesti sitovista laivanrakennusteollisuuden pelisäännöistä (Shipbuilding Instrument). Keskustelut eivät ole edenneet.

Tekoäly 4.0

Elinkeinoministeri Lintilä asetti Tekoäly 4.0 -ohjelman ohjausryhmän 11.11.2020 ohjelman valmisteluvaiheen perusteella. Ohjausryhmän tehtävä on muodostaa tilannekuva ja tehdä ehdotus neljännen teollisen vallankumouksen ja siihen liittyvän edistyksellisen digitalisaation nyky- ja tavoitetilasta sekä tehdä ehdotuksia tarvittavista toimenpiteistä Suomessa. Erityistä huomiota ohjelmassa kiinnitetään pk-yritysten arvonluonnin uusiutumiseen, kestävyystavoitteiden saavuttamista tukevien digi-investointien lisäämiseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön strategisten kyvykkyyksien vahvistamisessa.

Suomalaiset yritykset menestyvät globaaleilla markkinoilla

Kansainvälinen kilpailu on kiristynyt ja tuotantorakenteet ovat jatkuvan muutoksen alla, erityisesti vuonna 2020 koronapandemian tuoman shokin takia. Teollinen tuotanto on pirstaloitunut globaaleihin arvoketjuihin, ja entistä suurempi osa viennin bruttoarvosta on ulkomaille päätyvää arvonlisäystä. Vielä on epäselvää, missä määrin koronakriisi muuttaa globaalin talouden rakenteita.

Koronapandemian myötä maailmantalous koki vuonna 2020 pahimman rauhanajan romahduksen 1930-luvun suuren laman jälkeen, IMF:n arvion mukaan -3,5 prosenttia. IMF on myös arvioinut koronapandemian pysäyttäneen 1990-luvulla alkaneen äärimmäisen köyhyyden vähenemisen ja kasvattavan tuloeroja. Lisäksi suurvaltojen protektionististen talouspoliittisten suuntausten ja kiristyvän järjestelmäkilpailun jatkoa pidetään yleisesti todennäköisenä Yhdysvaltain hallinnon vaihtumisesta huolimatta. Nämä seikat ja epävarmuus pandemian voittamisen nopeudesta rasittavat maailmantaloutta myös vuonna 2021. Yritysten globaalin toimintaympäristön epävarmuutta lisäsi myös vuoden 2020 lopussa toteutunut Iso-Britannian ero EU:sta.

Suomi on avoin, vientivetoinen talous, jonka kasvu-uralle pääsy on kiinni koko maailmantalouden elpymisestä sekä vientiyriytysten kyvystä selvitä läpi vaikean ajan ja löytää uusia kasvumahdollisuuksia. Koronakriisin vaikutuksissa on ollut suuria sektori-kohtaisia eroja sen mukaan, miten nopeasti yritykset pystyvät mukauttamaan liiketoimintaa nopeasti muuttuneisiin olosuhteisiin.

Suomen vienti on ollut tavarapainotteista, mutta painopiste on siirtymässä yhä enenevässä määrin palveluihin, joista muodostuu entistä enemmän viennin kotimaista arvolisää. Arvioiden mukaan kolmasosa Suomen bruttoviennin arvosta tulee palveluviennistä. Tarkkojen lukujen seuraaminen on haastavaa, sillä palveluiden viennin tilastointi on vielä puutteellista. On kuitenkin arvioitu, että tietoteknisten palveluiden vienti on tehnyt epidemiatilanteeseen nähden hyvän tuloksen, ja palveluviennin arvo on laskenut vientieristä vähiten. Loppuvuodesta palveluviennin taso pysyi samana vuoden takaiseen tilanteeseen nähden.

Suomen viennin volyymia tarkasteltaessa suuryritysten rooli on edelleen keskeinen. Sata suurinta vientiyriytystä vastaa n. kahdesta kolmasosasta Suomen viennistä. Pk-yritysten osuus Suomen viennistä on pysytellyt viime vuodet n. 16 prosentissa. Pk-yrityksille suora vienti on edelleen yleisin kansainvälistymisen muoto. Pk-yritysten kasvun hakeminen kansainvälisiltä markkinoilta edellyttää edelleen merkittäviä panostuksia kansainväliseen liiketoimintaosaamiseen, myyntiin ja markkinointiin sekä tuotekehitykseen.

Syksyn 2020 pk-yritysbarometrin mukaan keskimäärin 22 prosenttia pk-yrityksistä on kansainvälistä liiketoimintaa. Vaikka taloudellinen tilanne on epävarma, kasvuhakuisien yritysten määrä on pysynyt samana aiempaan vuoteen verrattuna. Myös voimakkaasti kasvuhakuisien yritysten määrä on tippunut vain hieman. Yritykset hakevat kasvua edelleen pääsääntöisesti kansainvälistymisestä.

Vuoden 2020 lopulla viennin arvo oli 3,5 prosenttia pienempi kuin vuoden 2019 loppuun verrattuna. Tammi-marraskuussa viennin arvo väheni 13,7 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Kauppatase oli tammi-marraskuussa 3,1 miljardia euroa alijäämäinen. Loppuvuodesta vienti piristyi hieman, erityisesti Saksaan, Kiinaan ja Venäjälle. Muihin perinteisiin vientikohteisiin, kuten Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin, vienti kuitenkin väheni. Kokonaisuudessaan ulkomaankauppa laski koronapandemian vuoksi merkittävästi.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ja elinkeinoelämä ovat sitoutuneet globaaleihin kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Hallituksen selonteko kestävästä kehityksestä (Agenda 2030) annettiin eduskunnalle lokakuussa 2020. Työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteiden osuus selonteossa on laaja, ja osaston koordinoimana on jatkettu

ministeriötasoista työtä työ- ja elinkeinoministeriön kestävä kehityksen painopisteiden, strategian ja toimenpiteiden vaikuttavuuden määrittelemiseksi. Laajemmassa katsannossa kestävä liiketoiminta ja kestävä sijoittaminen valtavirtaistuvat. Yritysten keskeinen rooli kestävä kehityksen haasteiden ratkaisussa on tunnistettu. Energiamurros, kaupungistuminen, kestävä ruoan tuotanto sekä terveys merkitsevät myös kasvumahdollisuuksia, jotka ohjaavat tulevaisuuden teknologiapanostuksia.

Koronapandemian tuomat matkustusrajoitteet muuttivat merkittävästi kansainvälisen yhteistyön toimintamuotoja. Pandemian mahdollistamissa puitteissa työ- ja elinkeinoministeriö on edistänyt kaupallistaloudellisia yhteistyösuhteita ja viranomaisyhteyksiä keskeisten kumppanimaiden kanssa erityisesti Aasiassa, Persianlahden alueella sekä Pohjois- ja Latalaisessa Amerikassa. Työ- ja elinkeinoministeriö on jatkanut analyysiään globaalien arvoketjujen ja asiakkaalle syntyvän arvon tekijöiden ymmärtämiseksi politiikkasuunnittelussa ja hallinnon alan ohjauksessa erityisesti koronapandemian tuomien muutosten näkökulmasta. Innovaatiot ja yritysrahoitus -osasto on myös aktiivisesti seurannut Iso-Britannian eroa EU:sta ja Brexitin vaikutuksia erityisesti Suomen elinkeinoelämälle ja käynnistänyt työn kahdenvälisen kaupallistaloudellisten suhteiden kehittämiseksi, jotta eron vaikutukset olisivat mahdollisimman positiiviset.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala yhdessä ulkoministeriön kanssa tarjoaa yrityksille monipuolisen keinovalikoiman, joka auttaa yrityksiä lunastamaan paikkansa globaaleissa arverkoissa ja hyötymään niiden tarjoamista kasvumahdollisuuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan merkittävin kansainvälistymispalveluiden tarjoaja on Business Finland, jonka yhteiskunnallinen vaikuttavuus tällä alueella toteutuu pk-yritysten viennin ja liikevaihdon kasvuna. Business Finlandin kansainvälistymis- ja innovaatorahoituspalvelujen asiakkaana olevien kasvua hakevien pk-yritysten uutta vientiä syntyi 170 miljoonaa euroa (kasvua 7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna) vuodesta 2019 vuoteen 2020 ja uutta liikevaihtoa 330 miljoonaa euroa (kasvua 6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna). Uutta jalostusarvoa syntyi vuosina 2018-2019 130 miljoonaa euroa (vuotuinen kasvu 5 prosenttia; vuoden 2020 tietoja ei ole vielä käytettävissä). Tilanne on siten hyvä verrattuna yleiseen viennin ja liikevaihdon kehitykseen, jotka todennäköisesti tulevat olemaan negatiivisia vuodelle 2020. Kasvua kansainvälistymisestä hakevien Business Finland-asiakkaiden lukumäärä kasvoi vuonna 2020 noin 8 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

Business Finlandin ulkomaanverkoston kasvu jatkui vuonna 2020. Business Finland toimi ulkomailla 34 asemamaassa ja 40 toimipaikassa, joissa työskenteli noin 160 henkilöä. Koronatilanteesta huolimatta yritysten kiinnostus Business Finlandin vienninedistämispalveluihin kasvoi: kansainvälisen verkoston neuvontatapahtumat kasvoivat 72 prosenttia (vuonna 2020: 4253 kpl, vuonna 2019: 2474 kpl), ja välitetyt kontaktit maailmalla kasvoivat 260 prosenttia (vuonna 2020: 4118 kpl, vuonna 2019: 1581 kpl). Suomalaisyrietykset tarvitsevat tukea erityisesti tilannekuvan selkeyteen, uusien

ensikohtaamisten järjestämiseen ja uusien markkinamahdollisuuksien löytämiseen. Business Finlandin kansainvälistymispalveluita käyttäneet asiakkaat olivat tyytyväisiä saamaansa palveluun: kokonaisarvosana oli 4,5 (asteikko 1-5) ja suositteluhalukkuus +70 (asteikko -100 - +100).

Business Finlandin ja ELYjen lisäksi Finnvera-konserni ja Suomen Teollisuussijoitus Oy tarjoavat rahoitusta suomalaisten yritysten toiminnan alkuvaiheeseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen. Koronapandemian takia vuonna 2020 viennin ja kansainvälistymisen edistämisen palvelut siirtyivät laajassa mitassa digitaalisiksi.

Syksyllä 2020 käynnistyneeseen viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmaan on koottu keskeisiä toimenpiteitä suomalaisyritysten kansainvälisen kasvun merkittävimpien pullonkaulojen ja haasteiden korjaamiseksi. Ohjelma on osa hallituksen elvytystoimia Suomen kansainvälisen kilpailukyvyen turvaamiseksi.

Team Finland -toiminta korona-ajassa

Team Finland -toiminta keskittyi vuonna 2020 yritysten tukemiseen koronapandemiassa selviytymisessä. Vuonna 2019 hyväksytyn Team Finland (TF) -strategian uudistusten toimeenpano viivästyi, mutta koronarahoitusvälineiden suunnittelu ja toimeenpano toivat TF-palveluntarjoajia ja kumppaneita entistä tiiviimmin yhteen ja kriisirahoitus toi uusia asiakasyrityksiä TF-palveluiden piiriin. Team Finland -johtoryhmä seurasi aktiivisesti koronarahoituksen toimivuutta ja tehokuutta sekä osallistui hallitusohjelman viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman valmisteluun, joka pohjautuu Team Finland -toiminnan kehittämiseen.

Business Finland ja ELY-keskukset kehittivät edelleen yhteistyössä keskeisten alueellisten kumppanien, mm. kaupunkien ja kuntien kehitysyhtiöiden sekä liittojen ja kaupakamarien, kanssa Team Finland -palvelukokonaisuutta alueilla yritysten kansainvälistymispalvelujen alueellisen saavutettavuuden parantamiseksi.

Ulkoministeriö ja Business Finland ovat jatkaneet Team Finland -ulkomaanverkoston toiminnan kehittämistä yhteistoimintamalliin perustuen ja suunnitelleet ulkomaanverkoston vahvistamista keskeisimpien tilastojen ja indikaattorien perusteella. Ulkomaanverkosto on kehittänyt aktiivisesti virtuaalisia vienninedistämisen toimintamuotoja ja seuraa keskeisten vientimarkkinoiden kehitystä ja koronaelvytystoimia.

Team Finland -valtuuskuntavierailujen ja kansainvälisten kokousten osalta on korona-aikana aktiivisesti kehitetty ja testattu virtuaalisten kohtaamisen malleja sekä fyysistä ja kasvokkaista kohtaamista yhdistäviä hybriditapahtumia.

Yritysten erityisrahoitus

Suomi on kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö elinkeinotoiminnalle

Suorat sijoitukset ulkomailta ovat tärkeä osa Suomen talouden kasvua ja elinkeinoelämän kehitystä. Suomen investointiympäristön vahvuuksia ovat muun muassa ennustettava toimintaympäristö, korkeasti koulutettu työvoima, teknologinen valmius ja innovaatiokapasiteetti. Suomen vetovoimaa vähentävät muun muassa markkinoiden pieni koko sekä työmarkkinoihin ja niiden sääntelyyn liittyvät jäykkyydet. Suomi on kuitenkin aktiivisten toimenpiteiden ansiosta noussut pohjoismaiden suosituimmaksi ulkomaisien investointien kohdemaaksi investointihankkeiden lukumäärällä mitattuna. Tämä edistää suomalaisten yritysten mahdollisuuksia integroitua globaaleihin arvoketjuihin ja innovaatioverkostoihin sekä houkuttelee Suomeen ulkomaista osaamista ja pääomaa.

Suomeen kohdistuneet ulkomaiset suorat sijoitukset tulevat suurelta osin EU-alueelta, jonka osuus sijoituskannasta vuonna 2019 oli 82 prosenttia. Sijoituksia tulee eniten Ruotsista (28 prosenttia), Luxemburgista (15 prosenttia), Alankomaista (15 prosenttia), Norjasta (6 prosenttia) ja Tanskasta (5 prosenttia). Toimialoittain katsottuna sijoitukset kohdistuvat usein rahoitus- ja vakuutusosalalle (18 prosenttia), ICT-sektorille (13 prosenttia) sekä kiinteistöalalle (9 prosenttia). Teollisuudessa eniten sijoituksia on tehty metalliteollisuuden ja kemianteollisuuden yrityksiin.

Teollisuussijoitus Oy

Vuoden 2020 aikana Teollisuussijoitus Oy (jatkossa Tesi) antoi uusia sijoitustoumuksia yhdeksään rahastoon yhteensä 81,5 miljoonalla eurolla ja teki suoria sijoituksia yhteensä 18 kohdeyritykseen (ensisijoituksia 6 kpl ja jatkosijoituksia 14 kpl) yhteensä 38,6 miljoonalla eurolla. Lisäksi Tesi antoi 65 miljoonan euron sijoitustoumuksen hallinnoimaansa Kasvurahastojen Rahasto IV -rahastoon. Yhdessä eläke- ja vakuutusyhtiöiden kanssa perustettu rahastojen rahasto keräsi yhteensä 175 miljoonan euron pääomat sijoitettavaksi kotimaisiin venture capital- ja kasvurahastoihin tulevien vuosien aikana.

Tesin nk. sijoitusohjelmat ovat kohdennettuja panostuksia strategisille kasvualoille tai muulla tavoin elinkeinoelämän rakenteita uudistaville aloille. Tesin kiertotalouden sijoitusohjelmasta tehtiin vuoden 2020 aikana kolme suoraa sijoitusta yhteensä 11 miljoonalla eurolla. Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) kanssasijoitusohjelmasta (Tesin ja EIP:n yhteisosuus 100 miljoonaa euroa) tehtiin vuoden 2020 aikana sijoituksia kahteen yritykseen yhteensä 10 miljoonalla eurolla.

Myös Tesi osallistui omilla uusilla tuotteillaan koronakriisin aiheuttaman tilanteen helpottamiseen. Huhtikuussa otettiin käyttöön Vakautusohjelma (150 miljoonaa euroa) varmistamaan, että keskisuurille yrityksille löytyy vakautusrahoitusta äkillisen likviditeettikriisin kohdatessa tilanteessa, jossa muita rahoitusvaihtoehtoja ei ole saatavilla. Ohjelma poikkeaa Tesin normaalista sijoitustoiminnasta (instrumentti markkinahintainen vaihtovelkakirjalaina tai osakesijoitus), ja tarjoaa yrityksille nopeutetulla aikataululla apua akuuttiin kassakriisiin koronatilanteessa. Vuoden 2020 loppuun mennessä ohjelmasta tehtiin sijoituspäätöksiä yhteensä 57,4 miljoonalla eurollalla kahteentoista yritykseen. Tämän lisäksi Tesi käynnisti kesäkuussa Venture Bridge- ohjelman kansainvälistä kasvua hakeville teknologiayrityksille, jotka hakevat lähitulevaisuudessa seuraavaa suurempaa rahoituskierrosta. Kyse on siltarahoituksesta, jolla paikataan kansainvälisten sijoittajien aktiviteetin väheneminen. Vuoden loppuun mennessä ohjelmasta on kanavoitu 12,4 miljoonaa euroa 14 kohteeseen.

Finnvera Oyj

Finnvera Oyj (jatkossa Finnvera) rahoitti vuonna 2020 kotimaan rahoituksessa lähes 2 700 aloittavaa yritystä ja 2 350 kasvuyritystä sekä myötävaikutti rahoituksellaan yli 8 700 uuden työpaikan syntymiseen. Kotimaan rahoitusta myönnettiin 1,7 miljardia euroa, mikä oli yli 70 prosenttia edellisvuotta enemmän. Myönnetty rahoitus sisältää pk- ja midcap -yritysten lainat ja takaukset sekä vientitakuut. Lisäksi määrään sisältyy 0,2 miljardia euroa suurille yrityksille myönnettyä kotimaan rahoitusta. Finnveran vastuukanta oli vuoden 2020 lopussa kotimaan rahoituksessa 2,9 miljardia euroa. Koronapandemian johdosta lain muutoksella korotettiin Finnvera Oyj:n kotimaan rahoituksen valtuuksia 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon. Lisäksi korotettiin valtion luotto- ja takaustappiositoumuksen korvausosuutta 50 prosentista 80 prosenttiin. Kasvuhakuisille pk-yrityksille suunnatun pk-takauksen ehtoja muutettiin, jotta pk-takauksista on mahdollista hakea koronan aiheuttamiin käyttöpääomatarpeisiin. Finnvera-takaukseen luotiin ns. fast track -menettely pankin myöntämälle 150 000–1 000 000 euron käyttöpääomalinalle. Finnveran takausosuus nostettiin 80 prosenttiin ja vakuusvaatimuksesta luovuttiin. Fast track -kriteerit täyttävät Finnvera-takaukset käsitellään nopeutetulla menettelyllä, kun asiakas oli sopinut takauksesta pankin kanssa. Finnvera alensi myös takausten hinnoittelua.

Viennin tuki

Suuryritysten vientikauppoihin myönnettiin vientitakuuta ja erityistakauksia yhteensä 2,9 miljardia euroa. Suuryritykset -liiketoiminnan vientitakuiden ja erityistakausten vastuukanta, sisältäen voimassa olevat vastuut ja tarjousvastuut, oli 22,0 miljardia euroa. Vuonna 2020 Suomen Vientiluotto Oy (jatkossa Suomen Vientiluotto) myönsi vienti- ja alusluottoja 1,1 miljardin euron arvosta. Suomen Vientiluotto Oy vastaanotti rahoitushakemuksia yhteensä 4,0 miljardin euron arvosta. Vuonna 2019 vastaava luku oli 7,8

miljardia euroa. Rahoitusta kysyttiin edellisen vuoden tapaan keskeisille toimialoille: varustamo-, tietoliikenne-, energia- ja metsäsektoreille. Katsauskauden aikana toteutuneiden hankkeiden määrään vaikuttaa yksittäisten vientikauppojen ajoitus.

Finnveran vientitakuuvaltuutta nostettiin 27 miljardista 38 miljardiin euroon 1.1.2020 alkaen. Samaan aikaan Suomen Vientiluotto Oy:n vienti- ja alusluottojen rahoitusvaltuutta sekä korontasausvaltuutta korotettiin 22 miljardista eurosta 33 miljardiin euroon. Valtuuksia korotettaessa kysynnän odotettiin pysyvän korkealla tasolla. Pandemian johdosta kysyntä ei kuitenkaan ollut odotetulla tasolla.

Korotusten avulla Finnvera Oyj ja Suomen Vientiluotto Oy pystyvät edistämään suomalaisten vientiyriytysten menestymistä kansainvälisillä markkinoilla. Käytännössä valtuuksia sitoutuu pitkälle tulevaisuuteen, koska luotot nostetaan toimitusten yhteydessä. Vientiluottojen rahoitus perustuu valtion takaamaan Finnvera Oyj:n varainhankintaan. Rahoitusvaltuuden korotuksen vuoksi Finnvera Oyj:n varainhankinnan valtiontakausten enimmäismäärä korotettiin 15 miljardista 20 miljardiin euroon.

Finnvera-konsernin rooli, merkitys ja vastuukannat ovat viime vuosina kasvaneet merkittävästi. Finnveran roolin vahvistuminen heijastuu myös valtiontakuurahaston rooliin riskien kantajana.

Business Finland

Business Finlandin yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetetut tavoitteet koskivat yritysten kansainvälistä kasvua sekä maailmanluokan ekosysteemien ja kilpailukykyisen toimintaympäristön edistämistä kasvua tukemaan. Koronapandemia vaikutti merkittävästi Business Finlandin toimintaan, jota jouduttiin nopeasti sopeuttamaan vastaamaan muuttuneeseen tilanteeseen muun muassa siirtämällä resursseja rahoitustoimintaan, lanseeraamalla uusia rahoituspalveluja sekä muuttamalla tapahtumia ja vierailuja virtuaalisiksi. Painopistemuutoksen vuoksi muuta toimintaa jouduttiin vastavasti supistamaan. Pandemia aiheutti suoria ja välillisiä vaikutuksia myös Business Finlandin asiakaskunnassa; esimerkiksi matkailuala koki iskun, josta elpymisen enustaminen on vaikeaa.

Business Finland tarjoaa rahoitusta tutkimukseen, tuotekehitykseen ja liiketoiminnan kehittämiseen erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Suuret yritykset ja tutkimusorganisaatiot voivat saada rahoitusta yhteisiin hankkeisiin tai verkottamalla pk-yritysten kanssa. Pandemiatilanteessa Business Finland tuki yrityksiä kohtaamaan kielteisiä taloudellisia vaikutuksia myöntämällä häiriötilannerahoitusta yhteensä 1 052,6 miljoonalla eurolla. Business Finland myönsi ns. korona-avustusta (esiselvitys- ja kehittä-

misrahoitus) yhteensä 994,4 miljoonaa euroa kaikkiaan 20 164 hankkeelle. Avustuksia saaneet yritykset jakautuvat laajasti eri toimialoille; eniten hankkeita rahoitettiin kaupan alalla (16 prosenttia), teollisuudessa (13 prosenttia) sekä matkailu- ja ravintola-alalla (11 prosenttia). Arviolta puolet yrityksistä kehitti avustusten tuella digitaalisia ratkaisuja. Avustusmuotoinen häiriötilannerahoituksen haku päättyi kesäkuussa 2020, mutta häiriötilanteeseen tarkoitettu tilapäinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiolainan myöntäminen jatkuu edelleen vuonna 2021. Business Finland myönsi häiriötilannelainaa vuonna 2020 yhteensä 58,2 miljoonaa euroa.

Kaikkiaan Business Finlandista haettiin rahoitusta vuonna 2020 yhteensä 2 772 miljoonalla eurolla. Business Finland myönsi rahoitusta yhteensä 1 734,2 miljoonalla eurolla, josta häiriötilannerahoitusta 1 052,6 miljoonaa euroa, muuta innovaatorahoitusta 609,5 miljoonaa euroa ja elinkeinorahoitusta 72,2 miljoonaa euroa. Innovaatorahoituksesta 66 prosenttia oli avustus- tai tutkimusmuotoista ja 33 prosenttia lainamuotoista. Lisäksi EAKR-rahoitusta oli 1 prosentti (5,22 miljoonaa euroa). Innovaatorahoituksesta 81 prosenttia kohdistui yrityksille.

Yritykset olivat vuonna 2020 aktiivisia käynnistämään uusia ekosysteemihankkeita, ja tähän liittyvä rahoituskysyntä oli korkealla tasolla. Vuonna 2020 käynnissä oli yli 40 yksittäistä miljardiluokan uuteen liiketoimintaan tähtäävää rahoitettua ekosysteemihanketta. Vuoden 2020 alussa Business Finland käynnisti uuden rahoitusmallin veturiyritysten ympärille muodostuville ekosysteemeille. Veturiyritysrahoitus vivuttaa kolminkertaisesti veturiyritysten investointeja ja viisinkertaisesti koko liiketoimintaekosysteemin tasolla. Veturiyritysrahoitusta jatkettiin vuoden 2020 neljänteen lisätalousarvioon sisältyneellä valtuudella.

Lisäksi neljänteen lisätalousarvioon sisältyneellä valtuudella Business Finland osallistui aktiivisesti kansallisessa TKI-tiekartassa esitetyn kumppanuusmallin suunnitteluun ja pilotointiin. Kumppanuusmallin tavoitteena on koota tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja isommiksi osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi sekä vahvistaa korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, yritysten ja muiden TKI-toimijoiden yhteistyötä. Rahoittajien, kuten Suomen Akatemian ja Business Finlandin, välinen yhteistyö linkittää nykyiset toimintamallit ja rahoituspalvelut uudella tavalla toimivaksi kokonaisuudeksi ja varmistaa kumppanuusverkostona rahoitettavien toimijoiden sitoutumisen yhdensuuntaisiin tavoitteisiin. Kumppanuusmallin kehittäminen jatkuu vuonna 2021.

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa suunnattiin lisäksi Business Finlandille 20 miljoonaa euron valtuus pääomalinamuotoiseen ns. kasvumoottorirahoitukseen (yli miljardin euron uuteen liiketoimintaan, vientiin tai Suomeen kohdistuviin investointeihin tähtäävät liiketoimintaekosysteemit). Pääomalinana myönnetään hakemusmenettelyllä kasvumoottorihankkeiden valmisteluun (käynnistystuki) ja kilpailulla kas-

vumootoreiden alustayhtiöiden liiketoiminnan rakentamiseen sekä laajojen verkosto-vaikutusten synnyttämiseen. Alustayhtiön toiminnan tulee olla kasvuhakuista, jotta pääomalaina pystytään aikanaan maksamaan takaisin kohtuullisella tuotolla valtiolle. Vuonna 2020 järjestettyyn kolmanteen kasvumoottorikilpailutukseen tuli 23 ideaehdotusta, joista rahoitettiin neljä (yhteensä 21 miljoonaa euroa). Rahoitetut alustayhtiöt toimivat digitaalisten yhteistyöalustojen, autonomisten ajoneuvojen, ympäristön suoje- lun ja luovien alojen aloilla. Kasvumoottorin käynnistystukea ei myönnetty vuonna 2020. Alustayhtiöiden pääomittamisen lisäksi Business Finland tarjoaa kasvumootto- reille rahoitusta ekosysteemien orkestrointiin.

Business Finland Venture Capital Oy:n tehtävänä on edistää yritysten alkuvaiheen lii- ketoimintaa tekemällä sijoituksia pääomarahastoihin yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. Yhtiö päivitti pääomarahastojen sijoituspolitiikan ja riskirahoitusohjelman jou- lukuussa 2020. Uusi riskirahoitusohjelma on voimassa vuoden 2025 loppuun. Päivi- tysten myötä yhtiön mahdollisuus edistää Suomen pääomasijoitusmarkkinan ja alka- vien yritysten rahoituksen monipuolistumista on aikaisempaa parempi. Vuonna 2020 toteutui yksi uusi rahastosijoitus. Riskirahoitusohjelman mukaisten rahastojen määrä vuoden 2020 lopussa oli kuusi ja niiden yhteenlaskettu koko oli 124 miljoonaa euroa, ja rahastojen varoista oli kutsuttu 47 prosenttia. Yhtiöllä oli vuoden lopussa osuudet 13 pääomarahastossa, joiden yhteenlaskettu koko oli 194 miljoonaa euroa. Yhtiön ra- hastoille antamat sijoitussitoumukset olivat yhteensä 69,9 miljoonaa euroa. Ensisijoi- tuksia tekevien rahastojen toiminta oli aktiivista, ja vuoden aikana yhtiön kohderahas- tot tekivät ensisijoituksia 27 yhtiöön. Vuoden lopussa rahastojen kohdeyhtiöiden luku- määrä oli noin 270.

Ulkomaiset investoinnit

Koronapandemian seurauksena sekä ulkomaiset investoinnit että ulkomaisten inves- tointien edistäminen kokivat pysähdyksen. Muun muassa OECD ja Financial Times arvioivat, että ulkomaiset investoinnit vähenivät vuonna 2020 globaalisti 30-50 pro- senttia edellisvuoteen verrattuna. Vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta ulkomais- ten investointien edistämisen osalta Business Finlandin vuoden 2020 tavoitteet saa- vutettiin. Kolmekymmentäneljä asiakasyritystä investoi Suomeen vuonna 2020 yli 575 miljoonaa euroa (tavoite 500 miljoonaa euroa ylittyi 15 prosenttia). Näiden ulkomais- ten yritysten Suomeen tekemien investointien seurauksena Suomeen on arvioitu syn- tyvän 916 uutta suoraa työpaikkaa vuonna 2020 (tavoite 730 työpaikkaa ylittyi 26 pro- senttia). Vuoden 2020 aikana Business Finlandin Invest in Finland -vastualueella oli yli 900 uutta kansainvälisten asiakkaiden ensikontaktia. Arvioiden mukaan Invest in Finland -palvelut ovat lisänneet ja aikaistaneet uusien suorien sijoitusten sijoittumista Suomeen. Vuonna 2020 Invest in Finland voitti asiakkaita ennen kaikkea cleantech - sektorilta, mutta myös digitalisaation ja terveysteknologian alueilta. Maantieteellisesti Keski-Eurooppa oli erityisen vahva, perässään Japani ja Skandinavia.

EU-rahoitus

Hallitusohjelman mukaan toimenpiteitä EU:n strategisten investointien rahastosta (ESIR) ja muista EU-lähteistä (EIP, EIR, Horisontti2020 ja COSME) suomalaisille yrityksille ja infrastruktuurihankkeille saatavissa olevan rahoituksen hyödyntämiseksi on jatkettu. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on edistää yritysrahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja tukea startup- ja pk-yritysten rahoitusvaihtoehtojen monipuolistumista.

Vuoden 2020 loppuun mennessä ESIR-rahoitusta oli hyväksytty Suomeen noin 2,0 miljardia euroa, jonka odotetaan käynnistävän investointeja yhteensä 11 miljardin euron arvosta. Muihin EU-maihin verrattuna Suomi on hyötynyt takausjärjestelystä suhteessa BKT:hen 10. parhaiten ja suhteessa väkilukuun kolmanneksi parhaiten. ESIR:n takausjärjestelyä on tähän mennessä hyödynnetty Suomessa muun muassa tutkimus- ja kehittämistoimintaan, sekä suuriin teollisiin investointeihin ja pk-yritysten rahoitukseen.

Finnveran yhteydessä toimiva ESIR-neuvontapalvelu tarjoaa tietoa EU-rahoituksen mahdollisuuksista suomalaiselle elinkeinoelämälle. Palvelun kysyntä on ollut aktiivista sen perustamisesta lähtien, ja se on auttanut erityisesti pk-yrityksiä löytämään erilaisia vaihtoehtoja hyödyntää EU-rahoitusta. Neuvontapalvelu siirrettiin Finnveraan vuonna 2017. Neuvontapalvelun toiminta loppui 31.12.2020 Finnverassa ja sen toimintaa jatketaan osana Business Finlandiin perustettua laajempaa EU-rahoituksen neuvontapalvelua.

Finnvera allekirjoitti COSME-vastatakaussopimuksen Euroopan investointirahaston (EIR) kanssa syyskuussa 2019. Vastatakauksen turvin Finnvera voi tarjota 80 prosenttia takauksen (ns. PK-takaus) pankkien yrityksille myöntämiin lainoihin. Alun perin ohjelman puitteissa lainoja voitiin myöntää kahden vuoden aikana kaikkiaan noin 190 miljoonan euron edestä. COSME-vastatakaussopimukseen neuvoteltiin vuonna 2020 EIR:n kanssa lisärahoituskiintiö koronatilanteesta johtuneen kasvaneen PK-takauskysynnän kattamiseen. Korotus mahdollistaa 625 miljoonan euron koronarahoituksen myöntämisen vakuudettomana 80 prosentin pk-takauksena pankin myöntämälle lainalle.

Pk-yritysaloite on EIB-ryhmän (eli Euroopan investointipankki ja Euroopan investointirahasto) rahoitusinstrumentti, jonka tavoitteena on edistää pk-yritysten rahoitusta kattamalla osittain (50 prosenttia) luottolaitosten riskiä lainatakauksilla. Pk-yritysaloitteen mukainen Suomen takausohjelma ”SME Initiative” on osa Suomen ja Euroopan komission kumppanuussopimusta. Takausohjelma allekirjoitettiin syyskuussa 2016 ja se mahdollisti pankkien kautta 400 miljoonan euron lainaohjelman pk-yrityksille. Takaus-

ohjelmaa korotettiin tammikuussa 2020, joka mahdollistaa 350 miljoonan euron lisäyksen pankkien kautta myönnettäville lainoille eli yhteensä ohjelman koko on 750 miljoonaa euroa. Ohjelman rahoituksen välittäjinä toimii tällä hetkellä kuusi pankkia.

Tesin ja EIP:n vuonna 2018 aloittama yhteissijoitusohjelma on jatkanut toimintaansa. EIR:n tarjoaman SME InnovFin -takausohjelman puitteissa Suomessa allekirjoitettiin vuoden aikana kaksi uutta sopimusta. Tämän ESIR:a hyödyntävän ohjelman puitteissa suomalaisille pk-yrityksille on tarjolla rahoitusta yhteensä 670 miljoonan euron edestä. Kaiken kaikkiaan suomalaiset pankit ja rahoituslaitokset ovat jatkaneet aktiivisuuttaan Euroopan investointipankkiryhmän (EIP-ryhmä) tarjoamien takausjärjestelyiden hyödyntämisessä. Vuoden 2019 loppuun mennessä kuudella pankilla ja kahdella vakuutusyhtiöllä oli takaussopimukset EIP-ryhmän kanssa.

Suomeen on tullut kaikkiaan 1,03 miljardia euroa Horisontti 2020 -ohjelman rahoitusta (lokakuu 2019 tilastot), josta pk-yritykset ovat saaneet kaikkiaan 216 miljoonaa euroa. Tämä on 21 prosenttia koko Suomeen tulleesta rahoituksesta. Suuryritysten rahoitusosuus on 7 prosenttia ja 75 455 247 euroa.

Kotouttaminen

Taulukko 5. Kotoutumisen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen 2018-2020

	2018 toteuma	2019 toteuma	2020 tavoite	2020 toteuma	Arvosana
3 kk kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	25,2	26,3	<35	27,0	Erinomainen
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 454	1 367	3 000	1 072	Tyydyttävä

Kotouttamispolitiikalla tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Eri viranomaisten yhteistyönä on jatkettu toimia, joiden tavoitteena on ollut muun muassa nopeuttaa pakolaisten siirtymistä kuntiin, nopeuttaa maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkua, kehittää monialaisia palveluja sekä parantaa maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämistä elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa. Myönteinen asenneilmapiiri maahanmuuttajia kohtaan ja hyvät väestösuhteet yhteiskunnassa ovat kotouttamispolitiikan läpileikkaavia tavoitteita.

Vuoden 2020 aikana on valmisteltu hallitusohjelman linjausten mukaisesti kokonaisvaltainen toimenpideohjelma kotouttamistoimien uudistamistarpeista eduskunnan hyväksymän tarkastusvaliokunnan mietinnön (TrVM 6/2018vp) pohjalta. Hallitus antaa

toimenpideohjelman eduskunnalle selontekona keväällä 2021 sekä ryhtyy uudistamaan kotoutumislakia ja tarvittavaa muuta lainsäädäntöä selonteon eduskuntakäsittelyn pohjalta.

Kotouttamispolitiikan vaikuttavuustavoite 3 kuukautta kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuuden osalta toteutui hieman aiempaa heikommin, mutta asetettu tavoite kuitenkin saavutettiin. Ulkomaalaisten ja vieraskielisten työttömien työnhakijoiden määrä on noussut COVID-19-pandemian aikana kokonaisuudessaan lähes samaa tahtia kaikkien työttömien työnhakijoiden määrän kanssa. TE-toimistojen palvelukykyä pyrittiin vahvistamaan pandemian vuoksi työttömäksi ja lomautetuiksi joutuneiden maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa resursseja lisäämällä. Kotoutumiskoulutusta siirrettiin pandemian vuoksi myös etätoteutukseen. TE- palveluiden koko palveluvalikoimaa hyödynnetään aktiivisesti maahanmuuttajien työllistämisen edistämiseksi. Erityisesti työmarkkinoita lähellä olevia vaikuttavia palveluita, kuten palkkatukityö, työkokeilu ja uravalmennus, tarjotaan maahanmuuttajille, mutta COVID-19-pandemian vuoksi TE-toimiston mahdollisuudet ohjata asiakkaita eri palveluihin heikentyivät. Ulkomaalaisten aktivointiaste on aiempina vuosina noussut TE-toimistojen tehokkaan ohjauksen ja lisääntyneiden palvelujen vuoksi. Vuonna 2017 (vuosikeskiarvo) ulkomaalaisten aktivointiaste oli 48,3 prosenttia, vuonna 2018 se oli 53,2 prosenttia ja vuonna 2019 jo 53,6 prosenttia, mutta vuonna 2020 aktivointiaste oli pandemian vuoksi laskenut 44,7 prosenttiin.

Vuoden 2015 aiempaa suurempi turvapaikanhakijoiden määrä on vaikuttanut kotoutumispalveluihin ja kotoutumisen edistämisestä maksettaviin korvauksiin useita vuosia, mutta vuoden 2020 aikana korvausten piirissä olevien määrä on vähentynyt huomattavasti. Maahanmuuttovirasto myönsi vuonna 2019 oleskeluluvan 2 959 ja vuonna 2020 2 066 turvapaikanhakijalle, jotka ovat siirtyneet vuosina 2019-2020 kotoutumistoimenpiteiden ja -palvelujen piiriin. Vuonna 2019 kunnille maksettavien laskennallisten korvausten piirissä oli 19 489 henkilöä ja vuonna 2020 14 605 henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto, ELY-keskukset ja KEHA-keskus ovat jatkaneet yhteistyötä kuntiin siirtymisen toimeenpanemiseksi ja ohjauksen yhteensovittamiseksi. ELY-keskukset jäivät vuonna 2020 niille asetetuista kuntapaikkatavoitteista, mutta vastaanottavien kuntien verkosto on pysynyt laajana. Kiintiöpakolaisille kohdennettuja kuntapaikkoja oli enemmän kuin Suomeen tulevia kiintiöpakolaisia, minkä vuoksi työ- ja elinkeinoministeriö jakoi pakolaiskiintiön alueellisiin määrällisiin kiintiöihin ohjaamaan kiintiöpakolaisten sijoittamista tasapuolisesti kaikille alueille. Kuntapaikkoja jäi myös täyttämättä, koska oleskeluluvan saavien toiveet ja vastaanottokeskusten sijainti eivät aina kohtaa neuvoteltujen kuntapaikkojen kanssa. Kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saavien määrä on myös pienentynyt viime vuosista. Kunnille kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden vas-

taanotosta ja kotoutumisen edistämisestä aiheutuvien kustannusten korvausten maksamisen sujuvoittamiseksi KEHA-keskus aloitti kuntakorvauslomakkeiden ja prosessin sähköistämisen, kuntien sähköisen asioinnin sekä yleisen avustusjärjestelmän käsitteilyjärjestelmän ja määrärahanhallinnan rakentamisen.

Kotouttamispolitiikan kehittämiseksi ja toimeenpanon tehostamiseksi työ- ja elinkeinoministeriössä toimiva kotouttamisen osaamiskeskus on kehittänyt kotoutumisen seurantaan, vahvistanut kotoutumisen tietopohjaa sekä eri toimijoiden osaamista kotoutumisen edistämiseen liittyvissä asioissa. Vuoden 2020 alussa julkaistu kotoutumisen indikaattoritietokanta tuottaa indikaattoritietoa ulkomaalaistaustaisen väestön työllisyydestä, koulutuksesta, hyvinvoinnista, osallistumisesta ja kaksisuuntaisesta kotoutumisesta. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019 -tutkimusartikkelikokoelma ja Indikaattoritietoa kotoutumisesta –julkaisu sekä useat vuoden 2020 aikana teetetyt selvitykset tukevat maahanmuuttajataustaisten palveluiden ja ohjauksen kehittämistä. Alalla toimivien ammattilaisten osaamisen kehittämiseksi järjestettiin koulutusta ja jaettiin tietoa kotouttaminen.fi-sivustolla. Eri toimijoiden roolin lisäämiseksi kotoutumisen edistämässä on kehitetty kotouttamisen kumppanuusohjelmaa. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös vahvistanut järjestöjen työtä kotoutumisen edistämiseksi järjestöille myönnettyillä valtionavustuksilla.

Kansainvälinen osaaminen ja työvoima

Hallitus on käynnistänyt poikkihallinnollisen erityisasiantuntijoiden, työntekijöiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuton Talent Boost -ohjelman, jonka painopisteinä ovat yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset osaajat samoin kuin työvoimapulasta kärsivät alat. Vuonna 2020 hyväksytyyn toimenpideohjelman tavoitteena on nostaa Suomen houkuttelevuus osaajille ja heidän perheilleen uudelle tasolle yhteensovittamalla työllisyys-, elinkeino-, innovaatio-, koulutus- ja maahanmuuttopolitiikkaa. Vuoden 2020 aikana käynnistettiin myös koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekarttavalmistelu, jossa määritellään koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tavoitetila vuoteen 2035 sekä sen edellyttämät linjaukset ja tarvittavat toimenpiteet.

Talent Boost -toimenpideohjelman keskeisimpänä kokonaisuutena vuonna 2020 käynnistettiin Ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupien keskimääräisen käsittelyajan lyheneminen asteittain yhteen kuukauteen. Erityisasiantuntijoiden ja startup-yrittäjien osalta on syksyn 2020 budjettiriihen linjauksen mukaisesti tavoitteena lyhentää keskimääräinen käsittelyaika kahteen viikkoon jo vuoden 2021 aikana. Kehittämissuunnitelmaan kuuluu myös ulkomaalaisia kausityöntekijöitä koskevien säännösten uudistaminen sekä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisyyn liittyvät lakimuutokset ja toimeenpano.

Hankkeen osana on panostettu myös Power BI-tilastointi- ja raportointijärjestelmän kehittämiseen sekä oleskelulupaprosessin osa-automatisoinnin ratkaisukuvaukseen ja toteutettu oleskelulupaprosessin nopeuttamiseksi LEAN-hanke.

Alueellisella tasolla toimenpideohjelmaa toteutetaan ns. Talent Hub –palvelumallilla, jonka tavoitteena on vahvistaa kansainvälisiin osaajiin liittyviä palvelupolkuja ja palveluihin liittyvää monitoimijaista yhteistyötä alueella. Talent Hub -yhteistyö kiinnittää kv. osaajiin liittyvät palvelut osaksi alueen innovaatio- ja yrityspalveluekosysteemiä. Talent Hub -toimintaa tuetaan kunnille myönnettävillä valtionavustuksilla sekä Kokka kohti Suomea ESR-hankerahoituksella. Vuonna 2020 Talent Hub -toiminnan kehittämiseen myönnettiin yhteensä 737 702,40 euroa. Vuonna 2021 Talent Hub -valtionavustusta on haettavana yhteensä 2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2020 asetettu ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisyn alatyöryhmä on valmistellut toimia, joiden avulla kaiken asteista ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä voidaan paremmin ennalta ehkäistä, havaita ja torjua. Alatyöryhmä päätti toteuttaa selvitykset ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunnan menettelyistä eri maissa sekä työperusteisia oleskelulupahakemuksia käsittelevien viranomaisten edellytyksistä havaita hyväksikäytön riskitekijöitä.

Vuonna 2020 aloitettiin hallitusohjelmaan perustuvan työelämän monimuotoisuusohjelman valmistelu. Ohjelmassa kehitetään työkaluja, joiden avulla lisätään työnantajien rekrytointi- ja monimuotoisuusosaamista ja lisätään tietoisuutta monimuotoisten työyhteisöjen hyödyistä sekä kehitetään monimuotoisuusosaamista työnantajille suunnatuissa palveluissa. Ohjelmalle on myönnetty 400 000 euroa vuodelle 2020 sekä 400 000 euroa vuodelle 2021. Rahoitus suunnataan toimenpiteisiin vuosien 2021- 2022 aikana.

1.3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Hallinto

32.01.40. Valtionavustus kestävästä kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille

Valtion vuoden 2020 talousarviossa ja IV lisätalousarviossa on myönnetty momentille yhteensä 6,051 miljoonaa euroa yritysten kansainvälistymistä ja yrittäjyyttä tukevan toiminnan rahoittamiseen. Tästä Innovaatiot ja yritysrahoitus -osaston koordinoima osuus on 4,340 miljoonaa euroa ja se jakaantui seuraavasti:

Suomalais-venäläinen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 261 497 euroa sekä lisäksi vuoden 2019 valtion talousarviossa myönnettyä aiemmin jakamatta jäänyttä toimintamäärärahaa enintään 662 665 euroa ja vuoden 2018 valtion talousarviossa myönnettyä aiemmin jakamatta jäänyttä toimintamäärärahaa enintään 25 838 euroa eli yhteensä enintään 950 000 euroa vuoden 2020 toimintamenoihin.

Suomalais-venäläinen kauppakamari tarjoaa yrityksille neuvontaa Venäjän kaupan kaikissa vaiheissa: markkinoiden kartoituksessa, viennin aloittamisessa, etabloitumisessa ja Venäjän markkinoilla toimimisessa. SVKK toiminta keskittyi tapahtumajärjestelyihin, koulutukseen sekä yritysten vientiä ja kansainvälistymistä edistäviin temaattisiin foorumeihin.

Suomalais-ruotsalainen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 500 000 euroa. Suomalais-ruotsalainen kauppakamari tarjoaa neuvonta- ja asiantuntijapalveluita pk-yrityksille kansainvälistymiseen liittyvissä kysymyksissä koskien Ruotsin markkinoita. Avustuksella tuettiin yleishyödyllisten Suomen elinkeinoelämää hyödyttävien palveluiden tuottamista suomalaisille pk-yrityksille, jotka tarvitsivat käytännönläheistä konkreettista apua liiketoimintansa aloittamiseen tai laajentamiseen Ruotsissa.

Saksalais-suomalainen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 100 000 euroa. Avustuksen käyttötarkoitus oli tukea ja kehittää saksalais-suomalaisen kauppakamarin suomalaisille pk-yrityksille suunnattua, Saksan markkinoille kohdistuvaa tarjoamaa: markkinatuntemusta, palvelujen ja markkinatietojen kehittämistä ja saatavuutta sekä niiden tunnettuutta.

Osuuskunta Viexpolle myönnettiin yleisavustuksena enintään 360 000 euroa. Viexpo toimii Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa pk-yritysten kansainvälistymisen aktivoijana ja edistäjänä. Kansallisesti Osuuskunta Viexpon toiminnan ytimessä ovat erityisesti ne kansainvälistymisen kynnyksellä olevat yritykset, jotka tähtäävät lähimarkkinoille, Pohjoismaihin ja edelleen globaaleille markkinoille. Avustuksella tuettiin sellaisten palveluiden tuottamista, jotka parantavat pk-yritysten valmiuksia kansainvälistymisen eri vaiheissa.

Music Finland ry:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 300 000 euroa. Music Finland ry:n tehtävänä on laaja-alaisesti ja tavoitteellisesti edistää suomalaisen musiikin tunnettuutta, suomalaisen elävän musiikin, suomalaisten tallenteiden ja suomalaisten nuottien saatavuutta ja käyttöä Suomessa ja ulkomailla sekä edistää suomalaista musiikkivientiä. Avustuksella tuettiin Music Finland ry:n vienninedistämis-toimintaa.

Suomen taideteollisuusyhdistykselle (Design Forum Finland) myönnettiin yleisavustuksena enintään 440 000 euroa. Suomen taideteollisuusyhdistyksen toiminnan tavoitteena on edistää muotoiluosaamisen hyödyntämistä pk-yrityksissä erityisesti liiketoiminnan strategisena kilpailukytekijänä. Yhdistyksen yleisavustuksella tuettu toiminta käsittää muun muassa tilaisuuksia, tapahtumia ja kansainvälistä yhteistyötä.

Pyöräilykuntien verkosto ry:lle myönnettiin valtionavustusta 25 000 euroa. Avustus kohdistui pyöräily-ystävällisten palvelujen kehittämiseen vuonna 2020. Hanke edisti Suomen valtakunnallisen matkailustrategian toteutumista sekä valtakunnalliseen Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaan kirjattuja toimenpiteitä pyörämatkailun tuotekehityksen ja markkinoinnin kehittämisestä. Hanke saavutti ministeriön avustuksen käytölle asettamat tavoitteet.

Suomen matkailuorganisaatioiden yhdistys Suoma ry:lle myönnettiin valtionavustusta 35 000 euroa. Avustus kohdistui Suoma ry:n toteuttamaan ”100 syytä matkaillla Suomessa” -kotimaanmatkailun edistämiskampanjan 1.5. - 30.9.2020 välisenä aikana toteutettujen toimien aiheuttamiin kustannuksiin. Suoma ry saavutti ministeriön avustuksen käytölle asettamat tavoitteet. Heinäkuussa 2020 Suoma ry:lle myönnettiin lisäksi vuoden 2020 IV lisätalousarvion momentilta 32.01.40. enintään 500 000 euroa erityisavustuksena kotimaanmatkailun elvyttämiseen koronakriisistä.

Lapin Matkailuelinkeinon liitolle (LME) myönnettiin erityisavustusta 17 500 euroa. Avustus myönnettiin käytettäväksi Visit Arctic Europe II+ Rescue Package -hankkeen Suomen partnerin (LME) omarahoitusosuuden kattamiseen. Pohjoiskalotin alueella toteutettavan kansainvälisen Visit Arctic Europe -hankkeen toimenpiteet tukevat arktisen alueen matkailuyritysten elpymistä koronakriisistä. Lisäksi hanke edistää aktiivista matkailuyhteistyötä Pohjoismaiden ja Barentsin alueen maiden välillä sekä tukee Suomen arktisen strategian toimeenpanoa.

Finnvera Oyj:lle myönnettiin 100 000 euroa ESIR-neuvontapalvelun toimintaan. Neuvontapalvelu tarjoaa tietoa EU-rahoituksen mahdollisuuksista suomalaiselle elinkeinoelämälle. Palvelun kysyntä on ollut aktiivista sen perustamisesta lähtien, ja se on auttanut erityisesti pk-yrityksiä löytämään erilaisia vaihtoehtoja hyödyntää EU-rahoitusta. Neuvontapalvelun toiminta loppui 31.12.2020 ja sen toimintaa jatketaan osana Business Finlandiin perustettua laajempaa EU-rahoituksen neuvontapalvelua.

Joka toinen vuosi jaettavaan Millennium-teknologiapalkintoon oli varattu 1 miljoonaa euroa momentilla, mutta korona-pandemian vuoksi palkinnonjakoa jouduttiin siirtämään myöhempään ajankohtaan. Palkinto jaetaan virtuaalitapahtumassa toukokuussa vuonna 2021.

32.01.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle myönnettiin 20,7 miljoonaa euroa Suomen ensimmäisen kvanttietokoneen rakentamisen. Rakentaminen toteutetaan yhteistyössä suomalaisen kvanttialan startup-yrityksen IQM kanssa. Kvanttietokoneen rakentamisen rinnalla kehitetään tutkimuskyvykkyyksiä kvanttiteknologian sovellusalueilla kuten kvanttiteknologian anturit tai tietoverkkojen kvanttiteknologiset menetelmät.

FiR 1 -tutkimusreaktorin käytöstä poistaminen on edennyt aikataulussa. VTT:n ja Fortumin välillä tehdyn palvelusopimuksen mukaisesti Fortum aloittaa reaktorin purkamisen vuoden 2022 lopulla. Reaktorissa käytetyn ydinpolttoaineen jatkosijoituksen valmistelussa on myös edetty. Reaktorista purettavat keski- ja matala-aktiiviset rakenteet tullaan varastoimaan asianmukaisesti ja loppusijoitetaan Fortum Loviisan voimalaitoksen yhteyteen. Tehdyt sopimukset pienentävät merkittävästi hankkeeseen liittyviä epävarmuuksia.

32.01.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tavoitteena on ratkaista yhdessä asiakkaiden ja muiden tutkimuskumppanien kanssa aikamme suurimpia yhteiskunnallisia haasteita ja luoda siten kestäväää kasvua, työpaikkoja ja hyvinvointia. Näitä haasteita ovat ilmastomuutos, resurssien riittävyys, yhteiskunnan kokonaisturvallisuus, teollisuuden uudistuminen sekä terveellisen elämän ja hyvinvoinnin edellytykset. Vuonna 2020 uudistetun strategian mukaisesti VTT luo eksponentiaalista toivoa systeemisten ja teknologisten läpimurtojen avulla, jotka muuttavat maailmaa perustavanlaatuisesti. VTT:n strategisten valintojen pohjalta kehitetään haasteiden ratkaisemiseen tarvittavaa maailmanluokan osaamista.

VTT on verkottunut keskeisten kansallisten tutkimusorganisaatioiden kanssa. Se on mukana Suomen Akatemian rahoittamassa Biosynteettisten hybridimateriaalien molekyyliuokkaus ja Kvanttiteknologian huippuyksiköissä sekä seuraavissa tutkimuksen lippulaivaohjelmissa: FinnCERES – Materiaalien biotalous (Aalto-yliopisto ja VTT), FCAI – Suomen Tekoälykeskus (Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto ja VTT) sekä PREIN – Fotoniikka (Tampereen yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Aalto-yliopisto ja VTT). sekä 6G Flagship – Langattomat verkkoteknologiat.

VTT on säilyttänyt asemansa merkittävänä EU-tutkimusrahoituksen kotiuttajana Suomessa. Suomeen saadusta H2020-rahoituksesta VTT:n osuus on 18 prosenttia. VTT on nykyisen puiteohjelmakauden aikana ollut mukana noin 430 hankkeessa (Hori-

sontti 2020 ja muut EU-ohjelmat). VTT:llä on lisäksi keskeinen rooli suomalaisten yritysten, yliopistojen ja muiden toimijoiden verkottumisen edistämässä ja viemisessä mukaan EU:n puiteohjelma-hankkeisiin.

Hallitus osoitti 10 miljoonaa euroa VTT:lle lisärahoitusta valmistavan teollisuuden työpaikkojen palauttamiseen Suomeen sekä älykkään energiajärjestelmän luotettavuuden ja joustavuuden kehittämiseen. Teollisuuden toimitusketjujen ja tuotannon kilpailukyyn vahvistamista tuetaan visio- ja tiekarttatyöllä ja Sustainable Industry X -kärkihankkeella, joilla varmistetaan uusien teknologioiden kehittäminen, kokeilut ja käyttöönotto. Energiamurroksen hyödyntämiseksi VTT rakentaa yhdessä Aalto yliopiston ja alueen yritysten kanssa johtavan puhtaiden ja älykkäiden kaupunkiratkaisujen kehittämisympäristön (Smart Otaniemi). Erillisenä koronatoimenpiteenä tuettiin terveydenalan suojatuohtantovalmistuksen käynnistymistä Suomessa. Hallituksen ilmastotavoitteiden edistämisen lisäksi tavoitteena on parantaa suomalaisen teollisuuden kilpailukyyn vahvistamista hyödyntäen digitalisaatiota ja tki-toimintaa.

Kiertotalouden erillisrahoituksella tuettiin eri alueilla käynnistyviä kiertotalousekosysteemejä, materiaalien ja muovin kiertoa edistäviä verkostoja sekä kiertotalouden arvonluonnin ja -jakamisen uusien mallien kehittämistä. Kiertotalouden innovaatioiden ja innovaatioekosysteemien vahvistamiseksi VTT teki tiivistä yhteistyötä Aalto yliopiston, Luonnonvaratutkimuskeskuksen sekä Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Koronatilanne huomioiden VTT:n t&k-toiminta pysyi tyydyttävällä tasolla. Käynnissä olleet asiakasprojektit etenivät suunnitellusti ja uusia sopimuksia syntyi lähes tavoitteen mukaisesti.

32.01.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

Innovaatiot ja yritysrahoitus- osasto käytti 11 453 790 euroa kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin vuonna 2020. Määrä jakautui siten, että 11 258 334 euroa käytettiin Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksuun ja osuuteen eläkemaksuista. Muiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja sekä OECD:n maksuosuuksia maksettiin 195 456 euroa.

Uudistuminen ja vähähiilisyys

32.20.41. Energiatuki (arviomääräraha)

Vuonna 2020 energiataukea myönnettiin yhteensä 103,1 miljoonaa euroa uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden investoinneille ja niitä tukeville selvityksille. Myönne-

tystä valtuudesta 57,7 miljoonaa euroa (8 kpl) käytettiin suuriin demonstraatiohankkeisiin ja 7,7 miljoonaa euroa (4 kpl) kivihiiltä korvaaviin hankkeisiin. Tukipäätöksiä tehtiin yhteensä 736, joista 718 tehtiin Business Finlandissa ja 18 työ- ja elinkeinoministeriössä.

Uusiutuvan energian investointeihin myönnettiin yhteensä 73 miljoonaa euroa, josta noin 63,5 miljoonaa euroa myönnettiin työ- ja elinkeinoministeriöstä ja noin 9,5 miljoonaa euroa Business Finlandista. Kappalemääräisesti suurin osa uusiutuvan energian hankkeista liittyi aurinkosähköhankkeisiin.

Energiatehokkuusinvestoinneille myönnettiin yhteensä noin 30,2 miljoonaa euroa tukea, josta valtaosa noin 19,3 miljoonaa euroa myönnettiin Business Finlandista ja noin 10,4 miljoonaa euroa työ- ja elinkeinoministeriöstä. Selvityksille ja katselmuksille myönnettiin edellisvuotta enemmän yhteensä 0,4 miljoonaa euroa.

Kokonaisuudessa hakemus- ja tukipäätösmäärät vähenivät hieman edellisvuodesta. Myönnetty tukimäärä oli viime vuotta huomattavasti suurempi.

32.20.42. Kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittäminen

Budjettimomentti oli vuosien 2019 ja 2018 talousarvioissa nimeltään ”Kasvuekosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen”. Vuonna 2020 jatkettiin näiden aiempien talousarvioiden 3-vuotisten siirtomäärärahojen käyttöä uusien kasvuekosysteemien syntymisen tukemiseksi, kasvustrategioiden ja muiden vastaavien aloitteiden toteuttamiseksi, ekosysteemikyvykkyyksien kehittämiseksi sekä innovatiivisten julkisten hankintojen käytön lisäämiseksi. Valtionavustusta myönnettiin DI-MECC Oy:lle 200 000 euroa 3D-tulostuksen FAME-ekosysteemin käynnistämiseen ja ITS-Finland ry:lle 120 000 euroa liikenteen kansallisen kasvuohjelman koordinointiin. Terveysalan kasvustrategian kuluihin käytettiin noin 39 000 euroa, Tekoäly 4.0 -ohjelman kestävä kasvun strategiatyöhön noin 50 000 euroa, ja OECD:lle myönnettiin 20 000 euroa ”Supporting Co-creation for Resilient, Inclusive and Sustainable Futures”-hankkeeseen. Lisäksi rahoitusta käytettiin muun muassa asiantuntijapalveluihin Kasvun strategiaa ja innovaatiopolitiikan toimeenpanoa tukevan kasvuportfolion päivittämiseksi ja jatkokehittämiseksi (noin 77 000 euroa) sekä kaupan digitalisoitumisen edistämiseen osana valtioneuvoston kaupan tulevaisuusselontekoa (noin 67 000 euroa).

KEINO:n kolmivuotisen toimintasuunnitelman pohjalta KEINO:n kolmannelle toimintakaudelle myönnettiin 1 789 050 euroa, josta käyttöoikeutta myönnettiin Business Finlandille enintään 180 000 euroa ja Suomen ympäristökeskukselle (SYKE) enintään

117 500 euroa. Lisäksi KEINO:lle on myönnetty ensimmäiseltä toimintakaudelta käyttämättä jäänyttä 852 220 euroa käytettäväksi toisen toimintakauden aikana seuraavasti: Business Finlandille 98 430 euroa ja Suomen ympäristökeskukselle (SYKE) 96 406 euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi lokakuussa 2020 ekosysteemien ja osaamiskeskitymien kehittämiseen kuudelle kiertotaloushankkeelle yhteensä miljoona euroa. Ne ovat yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöohjelmia, pääteemoina rakentaminen, digitalisaatio, meriliikenne, teollinen kiertotalous aluetoimintojen laajennus valtakunnalliseksi. Hakemuksia saapui yhteensä 39. Rahoitettavia hankkeita valittaessa painotettiin sitä, miten hanke edistää kiertotaloutta, millaista yhteistyötä sillä luodaan, millaisia vaikutuksia sillä on alueellisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti ja minkälaiset jatkomahdollisuudet sillä on tämän rahoituksen päättyessä.

32.20.43.2. Yritysvetoisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukeminen

Suomi menestyi vuonna 2019 EU:n komission ja osallistuvien maiden yhteisyrityksen (EuroHPC Joint Undertaking) kilpailutuksessa, jonka tuloksena Suomeen rakennetaan yksi EuroHPC:n yhteiseurooppalaisista supertietokoneista. EuroHPC -ohjelmalla edistetään eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kilpailukykyä, ja siihen kuuluvat supertietokoneet on tarkoitettu sekä tutkijoiden että yritysten käyttöön. Kajaaniin sijoitettavaan LUMI -supertietokoneen kokonaiskustannus on 200 milj. euroa, josta Suomen rahoitusosuus on 48 milj. euroa. Supertietokoneen rakentamisesta ja käytöstä vastaa CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy. Käynnistyessään vuonna 2021 LUMI-supertietokone tulee olemaan yksi maailman tehokkaimmista supertietokoneista.

32.20.44. Kiertotalouden investointituki

Kiertotalouden kotimaisiin investointeihin tarkoitettua 1 miljoonaa euroa avustuskokonaisuutta varten laadittiin uusi asetus, joka tuli voimaan elokuussa 2020. Hakuun lokakuussa hakemuksia lähetti lähes 80 yritystä ja toimijaa, joista 17 hanketta sai avustusta. Teemat ovat laajenemassa, nyt tuettujen hankkeiden pääpaino oli rakennusteollisuudessa, hiilen sidonta yleisenä teemana vahvana esillä.

Aikaisemmin myönnettyjen tukien osalta työ- ja elinkeinoministeriön sisäinen tarkastus teki pistotarkastuksen tukiprosessin hoitoon. Muutama korjaava toimenpide on huomioitu uusissa hauissa. Tuen vaikuttavuudesta tehdään analyysiä 2021, mutta ennakkotieto antaa positiivista kuvaa muutamasta menestystuotteesta ja hiilineutraalisuustavoitteen osalta hyvistä askeleista.

32.20.45. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)

Vuonna 2020 ei tehty uusia tukipäätöksiä LNG-terminaaleille. Tukiohjelman mukaisista hankkeista myönnettyjen avustusten maksaminen päättyy vuoden 2021 aikana.

32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Vuoden 2020 talousarvioissa laivanrakennuksen innovaatiotukiin osoitettiin 13,5 miljoonan euron määräraha (arviomääräraha) ja uusiin myöntämispäätöksiin 54,7 miljoonaa euroa, josta tehtiin sitoumuksia 23,1 miljoonalla eurolla.

Määrärahasta saa myöntää innovaatiotukea Suomessa rekisteröidylle laivanrakennusyritykselle, laivankorjausyritykselle ja laivankonversioyritykselle sekä kelluvia ja liikkuvia offshore-rakenteita valmistaville yrityksille. Business Finlandin tavanomaiset esikilpailulliset innovaatiotuet eivät ole telakoiden käytettävissä, sillä laivanrakennusteollisuudessa innovaatiotoiminta toteutetaan laivatilauksen varmistuttua.

Tuki mahdollistaa suomalaisen laivanrakennusteollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamisen kannalta välttämättömät panostukset innovaatioiden kehittämiseen. Tuella on ollut merkittävä vaikutus telakkateollisuuden työpaikkojen turvaamisessa ja isojen vientikauppojen toteutumisessa. Innovaatiotuki on globaalissa kilpailutilanteessa tärkeä Suomen laivanrakennusteollisuuden innovatiivisten uusien konseptien luomiselle sekä kilpailukyvyille. Tuella on myös välillistä vaikutusta meriteollisuuden arvoverkostoon, joka kehittää uusia innovatiivisia ratkaisuja, joiden käyttöönottoa tuella on voitu vauhdittaa.

32.20.48. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Syöttötariffia maksettiin metsähakkeella tuotetusta sähköstä 315 000 euroa, tuulivoimalla tuotetusta sähköstä 322 087 000 euroa, biokaasulla tuotetusta sähköstä 1 873 000 euroa ja puupolttoainelaitoksilla tuotetusta sähköstä 114 000 euroa. Tuulivoimaloille maksettiin merkittävästi aiempaa enemmän tukea. Tämä johtui poikkeuksellisen tuulisesta alkuvuodesta ja alhaisesta sähkön markkinahinnasta. Päästöoikeuden korkeasta hinnasta johtuen metsähaketukimäärä väheni. Tuulivoimakapasiteetin kehitys on vuoden 2014 lopulta alkaen lähtenyt nopeaan kasvuun, ja tuulivoimakiintiö (2 500 MVA) tuli käytännössä täyteen kesäkuussa 2015. Syöttötariffijärjestelmään hyväksyttiin lopulta yhteensä noin 2300 MVA tuulivoimakapasiteettia. Tukiohjelma on sulkeutunut myös uusien biokaasu- ja puupolttoainelaitosten osalta. Näiden osalta järjestelmään hyväksyttiin vain yksittäisiä voimalaitoksia ja siten enimmäiska-

pasiteetti ei täytynyt. Metsähaketta lukuun ottamatta, tukiohjelmaan ei enää hyväksytty uusia laitoksia. Metsähakkeen osalta tukiohjelma sulkeutuu uusilta laitoksilta maaliskuussa 2021.

Työllisyys ja yrittäjyys

32.30.30. Valtionavustus kunnille yksinyrittäjien tukemiseen

Valtioneuvoston asetuksessa yksinyrittäjien valtionavustuksista kunnille (199/2020, voimassa 9.4.2020 – 31.12.2020) säädetään yksinyrittäjän valtionavustuksen käyttötarkoituksesta ja käyttöehdoista. Asetuksessa säädetään myös valtionapuviranomaisesta ja tuen maksamisesta kunnille edelleen myönnettäväksi yksinyrittäjille.

Valtionavustuksen tarkoituksena on kattaa kustannukset, jotka kunnille aiheutuvat yksinyrittäjille myönnettävistä avustuksista koronaepidemian aiheuttaman tilapäisesti heikentyneen taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi. Valtionavustuksen tarkoituksena on osaltaan turvata se, että tukea saava yksinyrittäjä pystyy jatkamaan toimintaansa kannattavasti koronaepidemian aiheuttaman taloudellisen tilanteen heikentymisen aikana ja jälkeen. Avustuksen tarkoituksena on myös saattaa yksinyrittäjien toiminta taloudellisesti kestävämmälle pohjalle koronaepidemian aikana ja jälkeen ja välttää mahdollisia konkurssseja. Valtionavustuksen tarkoituksena on parantaa yksinyrittäjien maksuvalmiutta koronaepidemian aikana. Avustuksen suuruus oli 2000 euroa/yksinyrittäjä. Hakuaika yrittäjille oli kuntakohtaisen haun avautumisesta (ensimmäinen avautui 9.4.2020) 30.9.2020 saakka. Tukea myönsivät kaikki Suomen 310 kuntaa (ml. Ahvenanmaa).

Kunnat myönsivät tukea noin 94,3 miljoonaa euroa. Kunnilla oli käytettävissä yhteensä 250 miljoonaa euroa, josta myönnettiin täten noin 37,7 prosenttia. Tukea myönnettiin noin 47 100 yksinyrittäjälle. Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt tuen toteutuksen ja erityisesti tuen ehtojen tarkennuksien osalta yhteistyötä Kuntaliiton kanssa, hoitaen kuitenkin itse avustuksen myöntämisen kunnille ja pitkälti myös kuntien neuvonnan. Tuesta tehdään sekä sisäinen tarkastus että valtiontalouden tarkastusviraston tarkastus, ja se sisältyy myös työ- ja elinkeinoministeriön koronatukien arviointikokonaisuuteen.

32.30.40. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen tarkoitettu 5 000 000 euron määräraha on käytetty maakuntien liitoissa hallituksen aluekehittämispäätöstä ja maakuntaohjelmien toimeenpanoa edistäviin kohteisiin. Rahoituksen myöntämisessä on painotettu hankkeita, jotka lieventävät koronaepidemian välittömiä kielteisiä yritys- ja aluetaloudellisia

vaikutuksia ja nopeuttavat kriisin jälkeistä toipumista ja jälleenrakennustyötä. Hankkeiden toteutus on suurelta osin kesken, joten toiminnan tuloksia ei ole vielä käytettävissä.

Kainuun, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon liitoille myönnettiin kullekin 500 000 euroa sopimukselliseen yhteistyöhön tarkoitettua määrärahaa, joka kohdentuu siltasopimusten mukaisiin toimenpiteisiin. Siltasopimuksissa on sovittu toimista, jotka vaikuttavat muun muassa työvoiman saatavuuteen, osaamiseen ja koulutukseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä alueen saavutettavuuteen ja tunnettuuden kehittämiseen.

Maakuntien liitoille myönnettiin 17 000 000 euroa vuoden 2020 neljännen lisätalousarvion määrärahasta käytettäväksi koronakoronakriisistä elpymiseen ja jälleenrakennukseen liittyviin toimenpiteisiin maakunnittain valmisteltujen alueellisten selviytymissuunnitelmien perusteella. Maakuntien liittojen johdolla laaditut selviytymissuunnitelmat sisältävät sekä nopean palautumisen painopisteet ja toimenpiteet että valinnat uuden kasvun käynnistämiseksi.

Määrärahasta jaettiin Keski-Suomen liitolle 1 650 000 euroa kohdennettavaksi Jäm-sän Kaipolan äkilliseen rakennemuutokseen kytkeytyviin hankkeisiin.

Matkailuelinkeinon tukemiseen myönnettiin vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa 4 000 000 euroa. Määrärahasta jaettiin 1 625 000 euroa rahoittavana viranomaisena Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien alueella toimivalle Etelä-Savon maakuntaliitolle sekä 2 375 000 euroa rahoittavana viranomaisena Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien alueella toimivalle Varsinais-Suomen liitolle. Alueiden matkailuelinkeinon elpymistä koronakriisistä edistetään kehittämishankkeilla, joilla tuetaan alueiden mahdollisuuksia kehittää alueensa matkailua, vahvistaa alueensa matkailukehittämisen johtamista ja koordinoitua sekä tehostaa yhteistyötä kansallisen tason toimenpiteisiin. Rahoitettavaksi valikoitui yhteensä 29 hanketta, joiden sisällöissä painottuvat erityisesti digitaalisten valmiuksien ja ratkaisujen kehittäminen, matkailun ympärivuotisuuden lisääminen sekä uusien matkailutuotteiden rakentaminen ja kohderyhmien tavoittaminen. Hankkeet toteutetaan vuosien 2020-2021 aikana.

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa myönnetty 5 000 000 euron määräraha pohjoisen matkailua ylläpitävien investointien rahoittamiseen myönnettiin Lapin liitolle käytettäväksi Enontekiön lentoaseman ja asema-alueen kunnostamiseen.

Momentin määrärahasta myönnettiin vuonna 2020 valtionavustusta viidelle Talent Hub –hankkeelle yhteensä 737 702 euroa. Avustuksia ovat voineet saada kunnat, joissa asuu yli 15 000 vieraskielistä asukasta. Valtionavustuksilla on tuettu Talent Hub

–verkoston palveluiden kehittämistä eli yhteistyömallien, joiden kautta luodaan selkeitä, organisaatorajat ylittäviä palvelupolkuja kansainvälisten osaajien houkuttelun, rekrytoimisen, asettautumisen ja integroitumisen tueksi sekä yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaamisen kehittämiseen. Talent Hub -toiminnassa vahvistetaan korkeakoulujen, yritysten ja muiden työnantajien yhteistyötä kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden työelämäyhteyksien ja työllistymisen edistämiseksi.

32.30.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentin valtuudesta myönnettiin avustuksia 22 530 pienelle yritykselle koronakriisistä selviytymiseksi ja liiketoiminnan uudelleensuuntaamiseksi yhteensä 335 494 971 euroa. Lisäksi momentin koronaelvytykseen ja kasvun kiihdyttämisohjelmaan käytettävissä olleesta 29 000 000 euron valtuudesta myönnettiin 13 918 852 euroa 220 pk-yritykselle euroa niiden kilpailukykyä ja uudistumista parantaviin investointi- ja kehittämishankkeisiin sekä kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseen.

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Harvaan asutuilla alueilla sijaitsevien pk-yritysten kuljetuskustannusten tasaamiseen myönnettiin momentin määrärahaa vuonna 2020 yhteensä 5 656 688 euroa 237 pk-yritykselle.

32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaa käytettiin 64,0 miljoonaa euroa. Lisäksi käytettiin vuodelta 2019 siirtynyttä määrärahaa 203,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 267,8 miljoonaa euroa (2019 292,2 miljoonaa euroa, 2018 317,7 miljoonaa euroa ja 2017 373,2 miljoonaa euroa). Vuoden 2020 ajan momentilta rahoitettavien palvelujen piirissä oli keskimäärin 35 200 henkilöä, mikä on noin 500 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2019. Momentin määrarahasta työvoimakoulutukseen käytettiin 92,0 miljoonaa euroa, mikä on 14,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Koska momentilta rahoitettujen työvoimakoulutusten osallistujamäärät ovat olleet kasvussa, on koulutuksia onnistuttu hankkimaan aiempaa alhaisemmalla yksikköhinnalla (euroa/osallistuja).

Kotoutumiskoulutuksen osuus oli noin 49,5 prosenttia (2019 48 prosenttia) ja ammatillisesti suuntautuneen työvoimakoulutuksen osuus noin 50,5 prosenttia. Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen sisällä yhteishankintakoulutukseen käytettiin arviolta noin 32 prosenttia sidotusta määrarahasta. Työvoimakoulutuksessa oli kuukauden aikana keskimäärin 20 300 henkilöä, mikä on noin 900 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Koulutuksen vaikuttavuus heikkeni vuonna 2020: kolmen kuukauden kuluttua

ammattillisen työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömänä oli 46,3 prosenttia, mikä on 5,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2019 (40,8 prosenttia). Vuonna 2020 päättäneiden TE-hallinnon hankkimien ammatillisesti suuntautuneiden työvoimakoulutusten (985 kpl ja 11 098 opiskelijaa) OPAL-palautteiden vastaajista 86,2 prosenttia antoi koulutukselle hyvän tai erinomaisen arvosanan. Vastausprosentti oli 57,7.

Palkkatuettuun työhön ja starttirahaan käytettiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alan sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alan määrärahoja yhteensä noin 236,0 miljoonaa euroa, mikä on 45,6 miljoonaa euroa (16 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2019. Työllistettynä oli keskimäärin noin 22 300 henkilöä, jossa on laskua edellisestä vuodesta noin 7,6 prosenttia (2019 noin 24 100 henkilöä). Kolmen kuukauden kuluttua palkkatuetun työn päättymisen jälkeen työttömänä oli 52,0 prosenttia, mikä on 4,1 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2019 (47,9 prosenttia).

Työllistämiseen käytetyistä määrärahoista maksettiin momentilta 32.30.51. noin 97,4 miljoonaa euroa (josta noin 11,1 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen), momentilta 33.20.50. maksettiin noin 34,2 miljoonaa euroa (josta noin 1,7 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen), ja momentilta 33.20.52. maksettiin noin 104,5 miljoonaa euroa (josta noin 1,9 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen).

Valmennuksiin ja kokeiluihin käytettiin noin 15,9 miljoonaa euroa (2019 noin 20 miljoonaa euroa).

32.30.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman julkinen rahoitus on noin 2,6 miljardia euroa, josta EU:n osuus on puolet. Vuoden 2020 lopulla 101 prosenttia julkisesta rahoituskehyksestä oli varattu ohjelmakauden aikana käynnistyneisiin runsaaseen 9 000 hankkeeseen. Maksatuksia hankkeille oli vuoden 2020 loppuun mennessä tehty lähes 1,7 miljardilla eurolla (julkinen rahoitus yhteensä). Ohjelman seurantakomitean kesällä 2019 tarkistamien tavoitetasojen mukaan ohjelman avulla tavoitellaan mm. 10 500 uuden työpaikan ja 600 uuden yrityksen syntymistä vuoteen 2023 mennessä. Vuoden 2020 loppuun mennessä uusia työpaikkoja oli syntynyt 9 489 ja uusia yrityksiä 483.

Vuonna 2020 rakennerahasto-ohjelman toteutus eteni COVID-19 –pandemian vaikutukset huomioiden suhteellisen tasapainoisesti ja tuloksellisesti. Joulukuussa 2020 ohjelman seurantakomitea päätti lisätä ohjelmaan komission ns. koronaelvytyspakettiin sisältyneen REACT-EU –lisärahoituksen, joka kasvattaa ohjelman kokoa runsaalla

10 prosentilla tarjoten nopeasti käyttöön saatavan vuosille 2021 ja 2022 kohdistuvan lisärahoituksen erityisesti digitalisaatiota ja vihreää siirtymää edistäviin EAKR- ja ESR-hankkeisiin.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamat hankkeet ovat liittyneet muun muassa nuorisotakuuseen, pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon, ikääntyvien työllisyyteen ja maahanmuuttajien kotoutumiseen. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamien hankkeiden pääalaa ovat olleet pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen sekä t&k- ja innovaatiotoiminta, joka on rakennerahasto-ohjelmassa painotunut erityisesti alueille, joiden osuus kansallisesta t&k&i- rahoituksesta on pienempi. Vuonna 2020 jatkui myös EAKR-osarahoitteinen takausohjelma kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi, joka on otettu markkinoilla erittäin hyvin vastaan. Vuoden 2020 lopulla 26,8 prosenttia varatusta EAKR-rahoituksesta oli kohdistunut vähähiilisyttä edistäviin hankkeisiin.

Kaiken kaikkiaan Suomen rakennerahasto-ohjelman toteutusaste on EU-tason vertailussa edelleen parhaiden joukossa. Syyskuun 2020 lopulla Suomi oli EAKR:n osalta Alankomaiden ja Portugalin jälkeen kolmantena 61 prosenttia maksatusasteellaan ja ESR:n osalta neljäntenä (maksatusaste 61 prosenttia) edellään Alankomaat, Luxemburg ja Saksa.

Yritysten erityisrahoitus

32.40.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa täydennettiin momenttia 7 000 000 euron myöntämisvaltuudella. Myöntämisvaltuus käytettiin kokonaisuudessaan Enontekiön Sähkö Oy:n nykyisen vastuualueen sähköverkon korvausinvestointien tukemiseen tilanteessa, jossa Enontekiön kunta ei omista suoraan tai välillisesti Enontekiön Sähkö Oy:tä.

32.40.47. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset ja korkotuet

Finnveran toiminnalle on asetettu itsekannattavuustavoite eli yhtiön toiminnan menot pitää pystyä kattamaan pitkällä aikavälillä yhtiön toiminnasta saatavilla tuloilla. Pk-rahoituksessa itsekannattavuuden tarkas-teluajanjaksona pidetään 10 vuotta ja viennin rahoituksessa 20 vuotta.

Finnvera myönsi vuonna 2020 luotto- ja takaustappiositoumuksen piirissä olevaa rahoitusta noin 1,6 miljardia euroa, mikä oli yli 70 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Finnveran rahoitus kasvaville ja kansainvälistyville yrityksille kasvoi vuonna 2020 strategian mukaisesti. Finnvera myönsi rahoitusta omistajanvaihdoksiin 141 miljoonaa euroa ja oli mukana lähes 770 yrityksen omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Finnvera rahoitti vuonna 2020 kotimaan rahoituksessa lähes 2 700 aloittavaa yritystä ja 2 350 kasvuyritystä sekä myötävaikutti rahoituksellaan yli 8 700 uuden työpaikan syntymiseen.

Taulukko 6. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (32.40.47) 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Korkotuet ja tappiokorvaukset (milj. euroa)	28,0	19,6	18,1	21,9

32.40.48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille

Vienninrahoitus pyrkii parantamaan suomalaisten vientiyritysten edellytyksiä menestyä globaaleilla markkinoilla. Finnveran varainhankintaan perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa (1543/2011) Suomen Vientiluotto Oy allekirjoitti vuonna 2020 uusia kiinteäkorkoisia luottosopimuksia 3 (3) kappaletta. Näiden kiinteäkorkoisten luottojen arvo euroissa oli 305 miljoonaa (1,5 miljardia) euroa. Vuoden lopussa rahoitustarjousten määrä oli yhteensä 0,6 (1,0) miljardia euroa.

Suomen Vientiluotto Oy hallinnoi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausjärjestelmää. Korontasauksella vahvistetaan rahoituslaitosten mahdollisuuksia järjestää luotonsaajalle kansainvälisesti kilpailukykyistä kiinteäkorkoista vientiluottorahoitusta. Myös Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamissa kiinteäkorkoisissa luotoissa käytetään korontasauksia. Vuoden 2020 lopussa liikepankkien rahoittamien korontasauksista hyödyntävien luottojen luottokanta oli euroissa laskettuna 0,4 (0,5) miljardia. Nostamattomien luottojen määrä oli euroissa 0,3 (0,4) miljardia. Suomen Vientiluotto Oy:n kiinteäkorkoisten luottojen luottokanta oli vastavana aikana euroissa 4,8 (5,1) miljardia ja nostamattomien luottojen määrä oli euroina 5 (6) miljardia.

Taulukko 7. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (32.40.48.) 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Korkotuki- ja muut maksut (milj. euroa)	15,4	38,4	26,2	38,8	47,6
Uudet korontasausopimukset ja -päätökset, arvo (milj. euroa)	1 016,7 (sis. vain korontasausopimukset)	949,2 (sis. vain korontasausopimukset)	2 062,1	1 893,5	620
Korontasausopimuskanta vuoden lopussa arvo (M€)	2 351,8	8 440,0 josta nostettuja luottoja 2 819,7	9 912,6 josta nostettuja 4 339,7	10 898,6 josta nostettuja 5 478,0	10 092 josta nostettuja 5 334,2

Korontasaustoiminnasta kertyi valtiolle suojaustuloja ja korkohyvitystä vuonna 2020 yhteensä 66,2 (52,6) miljoonaa euroa. Korkotuki- ja suojausmenoja aiheutui 47,6 (38,8) miljoonaa euroa. Kumulatiivinen tulos järjestelmän alusta (1997-2020) lähtien on ollut noin 117,6 miljoonaa euroa.

32.40.60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin

Momentille myönnetään 20 000 euroa. Momentti ehdotetaan pidettäväksi avoimna mahdollisia suuria ja äkillisiä korvausmenoja varten. Mahdollinen Finnvera Oyj:n korvausvaade saattaa tulla lyhyellä varoitusaajalla, jolloin talousarviomenettely olisi liian hidas.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta (nostetut, nostamattomat ja tarjousvastuut) oli vuoden 2020 lopussa 22,4 miljardia euroa. Vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillistuloksen ollessa tappiollinen käytetään ensisijaisesti Finnvera Oyj:n taseessa olevaa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan puskurirahastoa, tämän jälkeen valtiontakuurahaston varoja ja tarvittaessa ko. momentin varoja. Mikäli yhtiön vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston ja valtiontakuurahaston varat eivät riitä, joudutaan tekemään raha-asiainvaliokunnan puolta edellyttävä arviomääräraha-litus, koska momentille on varattu ainoastaan 20 000 euron määräraha.

Finnvera Oyj:n omassa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastossa oli 30.6.2020 varoja 353 miljoonaa euroa tammi-kesäkuun 2020 tuloksen jälkeen ja valtiontakuurahastossa vastaavasti 688 miljoonaa euroa eli yhteensä 1,0 miljardia euroa.

Finnveran suuret riskikeskittymät ja yksittäiset muut riskipitoiset vastuut pitävät riskitason korkeana ja keskittymät saattavat aiheuttaa luottotappioiden kasvua seuraavien vuosien aikana. Suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likvidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään riskipositiota vastaavana.

32.40.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan

Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto voi myöntää Finnveran varainhankintaan perustuvia vienti- ja alusluottoja. Rahoitusmarkkinoiden toiminnan ollessa sellaisessa häiriötilanteessa, että se estäisi Finnveraa hankkimasta markkinoilta varoja kohtuullisilla ehdoilla, voidaan yhtiölle myöntää valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa lyhytaikaista enintään 12 kuukauden pituista lainaa käypää korkoa vastaan. Lainanantovaltuus on talousarviossa enintään 1 000 miljoonaa euroa. Valtuutta ei käytetty vuonna 2020.

32.40.88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle

Alkuperäinen 150 miljoonan euron määräraha tarkoitettiin uuden vakautusohjelman perustamiseen. Vakautusohjelman kautta sijoituksia on kohdennettu koronaviruksen johdosta äkillisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin joutuneisiin yrityksiin. Yrityksillä tulee olla jatkossakin kannattavan liiketoiminnan edellytykset ja sijoituksilla on pyritty varmistamaan kohdeyritysten toiminnan jatkuvuus. Lisämääräraha kohdennetaan ensisijaisesti vakautusohjelman kautta sellaisiin yrityksiin, jotka eivät ole Teollisuussijoitus Oy:n sijoitusportfoliossa. Yksittäisen sijoituksen enimmäiskoko olisi 10 000 000 euroa. Tarvittaessa rahoitusta voitaisiin kohdentaa myös Suomen Teollisuussijoitus Oy:n omistamiin yhtiöihin, jotka ovat joutuneet koronakriisin johdosta taloudellisiin vaikeuksiin.

Neljännessä lisätalousarviossa myönnettyä 250 miljoonan euron määrärahaa on tarkoitus käyttää nopean kasvun ja skaalautumisen yrityksiin sekä voimakkaaseen kansainväliseen kasvuun tähtääviin yrityksiin, jotka eivät vielä ole pääomasijoituksen kohteena. Toimilla pyritään varmistamaan rahoitusjärjestelyjen toteutuminen kansainvälisten sijoittajien vetäytyessä kotimarkkinoilleen ja pääomasijoitettujen yritysten siltarahoitukseen suunniteltujen rahoitusjärjestelyjen lykkääntyessä koronakriisin johdosta.

Määrärahojen turvin perustettiin sekä Vakautusohjelma että Venture Bridge -ohjelma.

Kotouttaminen*32.50.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta*

Momentin vuoden 2020 talousarvion määräraha oli 185,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 159,7 miljoonaa euroa (2019: 201,6 miljoonaa euroa, 2018: 225,1 miljoonaa euroa) ja määrärahaa jäi käyttämättä 25,6 miljoonaa euroa.

Pakolaisia vastaanottavia kuntia tuettiin vuonna 2020 EU:n AMIF-rahaston rahoittaman Sylvia-hankkeen lisätuilla yhteensä 1,3 miljoonalla eurolla.

32.50.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Valtion vuoden 2020 talousarviossa momentille on myönnetty 12,5 miljoonaa euroa. Moniammatillisten kotouttamisen osaamiskeskusten toiminnan tukemista jatkettiin valtionavustuksilla viidessä suurimmassa kaupungissa (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku ja Tampere), ja lisäksi avustusta myönnettiin kahdelle uudelle kaupungille (Oulu ja Lahti), kun avustusta myönnettiin kunnille, joissa asui vähintään 8 000 vieraskielistä asukasta. Vuonna 2020 avustusta myönnettiin erityisavustuksena noin 2,9 miljoonaa euroa. Osaamiskeskuksissa asiakkaat ohjataan joustavasti TE- palveluiden, sosiaali-

ja terveystalvveluiden sekä valtiosuusrahoitteisten palveluiden piiriin kulloisenkin tarpeen mukaisesti maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkujen nopeuttamiseksi. Lisäksi 21 kunnalle tai kuntayhtymälle myönnettiin erityisavustusta yhteensä noin 3,3 miljoonaa euroa. Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Tavoitteena on tehostaa ohjautumista perustalvveluihin ja kotoutumista edistäviin erityispalveluihin. Valtionavustusta myönnettiin kuntien ja kuntayhtymien monialaisiin palveluihin yhteensä 6,2 miljoonaa euroa.

Järjestöille myönnettiin erityisavustusta vuoden 2019 talousarvion määrärahasta 309 205 euroa ja vuoden 2020 määrärahasta 501 138 euroa maahanmuuttajien yhteiskuntatietoisuuden lisäämiseen sekä kotoutumisen edistämiseen eli yhteensä 810 343 euroa.

1.4 Toiminnallinen tehokkuus

Työ- ja elinkeinoministeriön toiminnan tuottavuutta ja taloudellisuutta on arvioitu ministeriön keskeisten toimintojen osalta Kieku-järjestelmästä saatavien kustannustietojen perusteella. Kustannustiedot perustuvat seurantakohteille (toiminnot, toimintayksiköt, suoritteet, projektit ja seuko1-koodit) kirjattuihin menoihin sekä seurantakohteille tehtyjen työajankohdennusten perusteella laskettuihin henkilötyövuosiin ja palkkakustannuksiin.

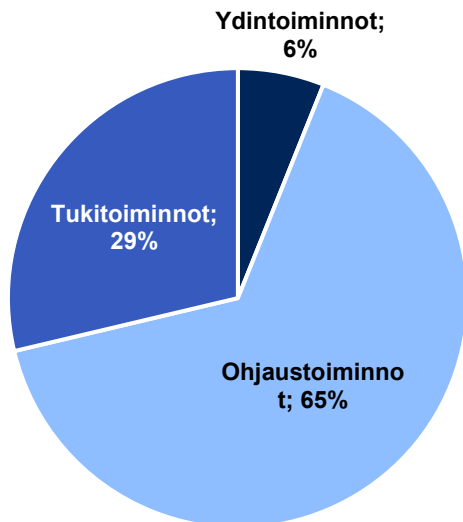
Ministeriön toiminnoille ei ole asetettu varsinaisia tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita.

1.4.1 Toiminnan tuottavuus

Työ- ja elinkeinoministeriössä on edelleen panostettu työajankohdennusten oikeellisuuden lisäämällä ohjeistusta, seurantaa ja raportointia. Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2020 tehollinen työaika on 322,8 henkilötyövuotta (jatkossa htv) (293,1 htv vuonna 2019 ja 273,4 vuonna 2018). Tehollisesta työajasta 65 prosenttia kohdistuu ohjaustoimintoihin (61 prosenttia vuonna 2019 ja 50 prosenttia vuonna 2018). Tukitoimintojen osuus on 29 prosenttia (30 prosenttia vuonna 2019 ja 29 prosenttia vuonna 2018) ja ydintoimintojen osuus 6 prosenttia (8 prosenttia vuonna 2019 ja 7 prosenttia vuonna 2018). Työajankohdennusten kattavuus on parantunut ja kohdentamattoman työn osuus vähentynyt vuosina 2019 ja 2020. Vuoden 2018 tietoja ei voi suuren kohdentamattoman työn osuuden takia täysin verrata vuosiiin 2019 ja 2020.

Kuvio 1. Tehollisen työajan kohdentuminen toiminnoille Kieku-raportin mukaisesti vuonna 2020

Taulukkoon 8 on koottu Kieku-raportoinnin mukaiset kohdenneet henkilötuovuoden toiminnoittain ja toimintayksiköittäin. Henkilötyövuosien määrä kasvoi 4,6 prosenttia ja tehollisen työajan osuus 10,1 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Osasto- ja yksikkökohtaisessa vuosien vertailussa on huomioitava vuoden 2018 huhtikuussa sekä vuoden 2020 tammi- ja joulukuussa tapahtuneet organisaatiomuutokset, minkä takia osasto/yksikkökohtaiset tiedot eivät vuosien välillä ole vertailukelpoisia.

Taulukko 8. Henkilötyövuodet toimintayksiköittäin ja toiminnoittain Kieku-raportin mukaisesti 2018-2020

Toimintayksiköt	HTV			Ydintoiminnot			Ohjaustoiminnot			Tukitoiminnot			Poissaolot			Kohdentamaton		
	2018*	2019	2020	2018*	2019	2020	2018*	2019	2020	2018*	2019	2020	2018*	2019	2020	2018*	2019	2020
Konserniohjausyksikkö (päätt. 11/2020)	34,7	35,1	33,4	0,7	0,1	0,1	12,9	15,3	15,0	9,2	9,3	9,4	8,9	10,3	9,0	3,0	0,1	0,0
Ohjausyksikkö (alk. 12/2020)			0,8			0,0			0,3			0,2			0,4			0,0
Henkilöstö- ja hallintoyksikkö	37,2	36,6	39,6	0,4	0,0	0,0	2,7	3,9	4,3	22,1	23,1	27,9	9,7	8,6	7,2	2,3	1,1	0,2
Viestintä	10,0	10,8	11,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,8	8,6	9,0	2,3	2,1	2,9	0,8	0,0	0,0
Työvoiman maahanmuutto ja kotout. (alk. 1/2020)			23,5			0,0			14,7			3,3			5,4			0,0
EU/KV-yksikkö (alk. 12/2020)			0,3			0,0			0,2			0,0			0,2			0,0
Sisäinen tarkastus (alk. 12/2020)			0,1			0,0			0,0			0,0			0,1			0,0
Innovaatio- ja yritysrahoitusosasto	69,1	72,4	75,9	2,1	3,6	4,0	15,6	33,2	39,7	9,1	12,5	11,7	29,5	22,1	20,0	12,8	1,0	0,6
Energiaosasto	43,5	45,5	47,6	7,4	8,7	7,6	16,3	19,1	22,8	5,2	6,2	6,7	11,8	11,4	10,5	2,9	0,1	0,0
Alueet- ja kasvupalveluosasto (alk. 4/2018)	70,7	110,2	97,4	3,0	5,6	5,1	30,8	59,4	59,8	7,7	14,8	11,3	24,5	29,8	21,1	4,7	0,6	0,0
Työllisyys- ja toimivat markkinat osasto (alk 4/2018)	48,7	80,9	79,5	2,8	4,9	2,8	19,8	41,3	46,8	6,3	13,8	12,9	16,1	20,5	16,8	3,8	0,4	0,2
Yritys- ja alueosasto (päätt. 3/2018)	24,8			1,4			11,3			3,0			7,0			2,1		
Työelämä- ja markkinaosasto (päätt. 3/2018)	21,8			0,2			13,1			3,5			3,2			1,7		
Työllisyys- ja yrittäjyysosasto (päätt. 3/2018)	23,6			2,5			11,4			4,9			4,0			0,8		
Muut (VST, YTA, TN)	7,8	7,7	7,8	0,0	0,0	0,0	4,1	6,4	6,3	0,0	0,0	0,0	1,7	1,3	1,5	2,1	0,0	0,0
Yhteensä**	392,1	399,3	417,7	20,4	23,0	19,5	138,0	178,6	209,9	78,0	88,3	92,4	118,7	106,2	94,9	37,0	3,3	1,0
%-osuus kokonaishenkilötyövuosista				5 %	6 %	5 %	35 %	45 %	50 %	20 %	22 %	22 %	30 %	27 %	23 %	9 %	1 %	0 %
%-osuus tehollisista henkilötyövuosista	273,4	293,1	322,8	7 %	8 %	6 %	50 %	61 %	65 %	29 %	30 %	29 %				14 %	1 %	0 %

*vuoden 2018 tiedot suoraan Kieku-raportin mukaisesti (vrt. vuosi 2018 tilinpäätös: vuoden 2018 tiedot oli oikaistu)

** HTV-yhteensä luku eroaa hieman TAHTIn lukuihin, jotka on esitetty kohdassa 1.6. Henkisten voimavarojen hallinta

Taulukkoon 9 on koottu Kiekun työajankohdennusten mukaiset htv-tiedot toiminnoittain vuosina 2018-2020.

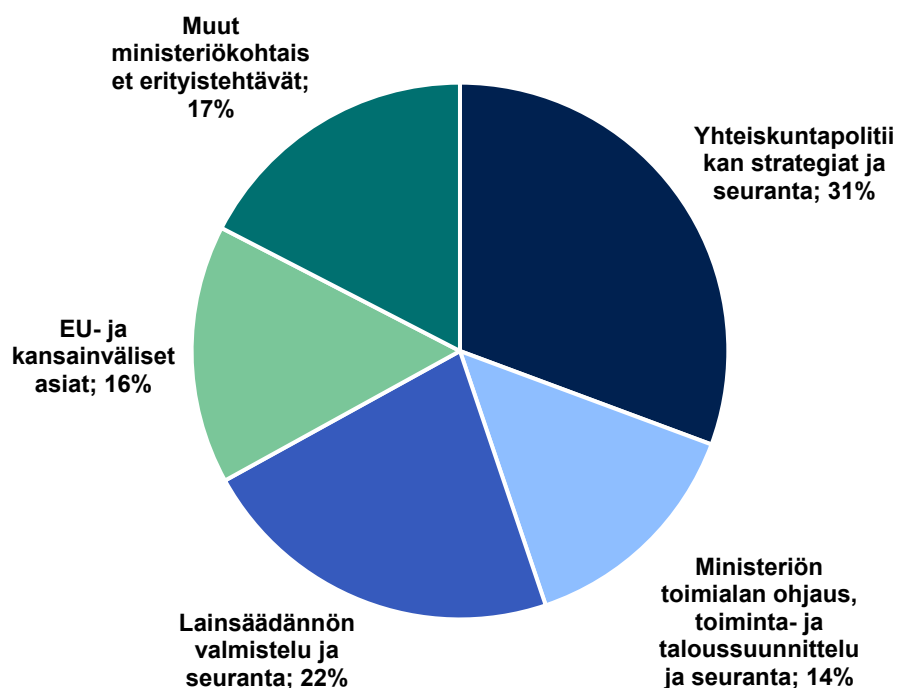
Taulukko 9. Kiekun HTV:t toiminnoittain 2018-2020

Toiminnot	HTV		
	2018	2019	2020
YDINTOIMINNOT	20,4	23,0	19,5
Työllisyys, työttömyys ja julkinen työ	2,0	1,3	1,5
Alueiden kehittäminen ja maakunnan liitt	3,0	3,2	1,7
Elinkeinopolitiikka	0,4	0,5	1,2
Energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan	7,3	8,7	7,6
Innovaatio- ja teknologiapolitiikka, yri	2,7	4,5	3,6
Markkinoiden toimivuus, kilpailun edist	0,7	1,6	1,2
Siviilipalvelus	0,0	0,3	0,1
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	1,3	1,3	2,6
Maahanmuuttajien kotouttaminen	3,0	1,5	0,0
OHJAUSTOIMINNOT	138,0	178,6	209,9
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	39,6	53,6	64,4
Strategiatyö, kehittäminen ja seuranta	21,4	32,7	38,1
Hallitusohjelman valmistelu ja seuranta	3,7	4,9	7,4
Tutkimustoiminta, arvioinnit ja ennakointi	6,4	8,0	9,6
Asiantuntijaosall. muiden strategia-asioihin	5,7	5,7	7,3
Yhteiskuntasuhteiden hoito	2,4	2,3	1,9
Ministeriön toimialan ohjaus, toiminta- ja taloussuunnittelu ja seuranta	21,8	32,0	29,7
Ohjaus ja kehittäminen	15,4	23,9	22,1
Toiminnan ja talouden suunnittelu	5,4	6,2	6,1
Henkilöstöpolitiikka ja henkilöstösuunnittelu	0,3	0,3	0,4
Seuranta ja raportointi	0,6	1,6	1,1
Laillisuusvalvonta	0,0	0,0	0,0
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	29,4	29,1	46,5
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	0,0	0,8	3,0
EU-säädösten valmistelu ja seuranta	5,6	4,5	2,6
Kansallinen säädösten valmistelu	17,5	18,7	31,6
Säädösvalmistelun avustaminen	1,7	1,1	4,5
Säädösvalmistelun kehittäminen	1,7	1,8	2,0
Säädösten toimeenpano, seuranta ja arviointi	0,6	0,5	0,7

Toiminnot	HTV		
	2018	2019	2020
Lainsäädännön asianuntijatehtävät muille hallinnonaloille	2,4	1,7	2,1
EU- ja kansainväliset asiat	25,7	38,8	32,7
EU-asiat	16,2	26,5	23,8
Kansainväliset asiat	9,5	12,3	8,9
Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	21,5	25,0	36,6
Rakennerahastojen viranom	13,3	15,9	18,3
Kotouttaminen ja työvoiman maahanmuutto			5,0
Kansallinen aluekehittäminen			1,0
Ministeriökoht erityistehtävä (VST, TN, YTA)	7,1	8,3	6,3
Muut erikseen seurattavat tehtävät			2,4
Ulkopuoliset hankkeet ja maksullinen toiminta			1,9
Valtionav. ja os. työaik.	1,1	0,7	1,7
Tukitoiminnot	78,0	88,3	92,4
Kohdistamaton työ	37,0	3,3	1,0
Poissaolot	118,7	106,2	94,9
YHTEENSÄ	392,1	399,3	417,7

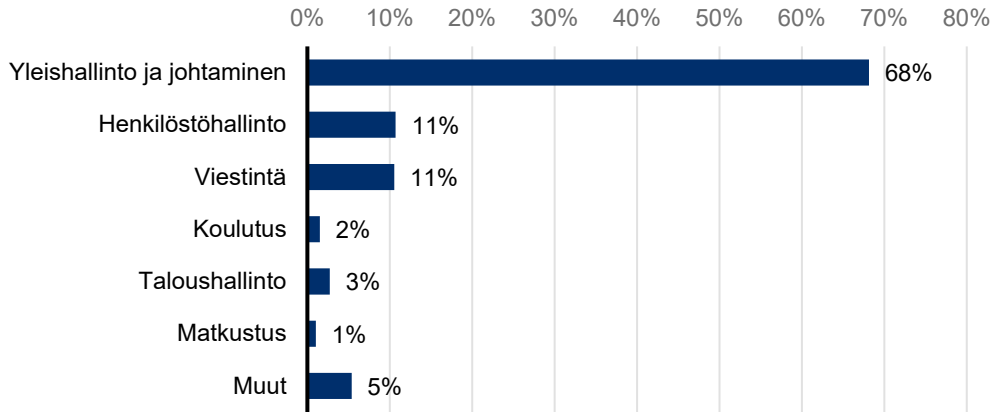
Ohjaustoiminnoista henkilötyövuosia kohdistui eniten toimintoryhmään Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta 64,4 htv (vuonna 2019 53,6 htv, vuonna 2018 39,6 htv). Toiseksi eniten työaikaa kohdistui vuonna 2020 toimintoryhmään Lainsäädännön valmistelu ja seuranta 46,5 htv (vuonna 2019 29,1 htv ja vuonna 2018 29,4 htv). Lainsäädännön htv-määrä nousi 60 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen johtuen koronaviruspandemian aiheuttamista lukuisista lainsäädäntöhankkeista. EU- ja kansainväliset asiat -toimintoryhmän htv-kertymä oli 32,7 htv (vuonna 2019 38,8 htv ja vuonna 2018 25,7 htv). Htv-kertymä pieneni edellisestä vuodesta johtuen siitä, että vuonna 2019 suuri osa virkamiehistä oli mukana Suomen EU-puheenjohtajuusvuoden tapahtumissa ja järjestelyissä. Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta -toimintoryhmän osuus väheni hieman edellisvuodesta ollen 29,7 htv (vuonna 2019 32,0 htv ja vuonna 2018 21,8 htv). Muiden ministeriökohtaisten erityistehtävien osuus kasvoi ollen 36,6 htv (vuonna 2019 25,0 htv, vuonna 2018 21,5 htv). Muihin ministeriökohtaisiin erityistehtäviin on ministeriön toimintotilikarttaudistuksen myötä siirretty aiemmin ydintoiminnoissa seurattuja kokonaisuuksia, kuten rakennerahastojen viranomaistehtävät, kotouttaminen ja työvoiman maahanmuutto sekä aluekehitysasiat. Tilikarttaudistus jatkuu vuonna 2021.

Kuvio 2. Ohjaustoimintojen HTV-jakauma Kieku-raportin mukaisesti vuonna 2020

Tukitoiminnoista suurin osa kohdistui Yleishallinto ja johtaminen -toiminnolle 62,9 htv (vuonna 2019 56,2 htv, vuonna 2018 44,58 hvt). Kiekun yhteisen toimintotilikartan mukaisesti toiminnolle kuuluu kohdistaa johtamisen lisäksi muun muassa perusvirka-miehen hallinnollisiin tehtäviin kulunut työaika. Kyseistä toimintoa käyttää käytännössä koko työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstö.

Kuvio 3. Tukitoimintojen HTV-jakauma Kieku-raportin mukaisesti vuonna 2020

Ydintoiminnoista työaika kohdistui eniten, eli 7,6 henkilötyövuotta (vuonna 2019 8,7 htv, vuonna 2018 7,3 htv) energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan kansallisen valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen -toiminnolle. Suurin osa työ- ja elinkeinoministeriön työajasta kirjataan ohjaustoiminnoille, ja myös ennen ydintoiminnoissa seurattavia kokonaisuuksia on siirretty toimintotilikarttamutoksen yhteydessä ohjaustoimintoihin muihin ministeriökohtaisiin erityistehtäviin. Tilikarttaudistus jatkuu vuonna 2021.

Kuvio 4. Ydintoimintojen HTV-jakauma Kieku-raportin mukaisesti vuonna 2020

Handi-järjestelmä

Työ- ja elinkeinoministeriössä otettiin käyttöön tilausten ja laskujen käsittelyjärjestelmä Handi 1.9.2019. Ministeriössä on panostettu laskujen käsittelyn automaation edistämiseen ja siksi automaattisesti käsiteltyjen laskujen automaatioprosentti on ollut kasvusuuntainen käyttöönotosta lähtien, euromäärältään pieniä laskuja lukuunottamatta.

Toukokuusta 2020 lähtien täysin automaattisesti kohdistuneiden laskujen automaatioaste on tasaantunut yli 50 prosenttiin.

Taulukko 10. Työ- ja elinkeinoministeriön laskujen automaatioaste 2019-2020

Automaatioaste (%)	joulukuu 2019	joulukuu 2020
Täysin automaattisesti kohdistuneet laskut	25,6	62,33
Automaatiikalla käsitellyt laskut, sis. laskut, jotka on osittain jouduttu käsittelemään manuaalisesti	46,3	78,48

Handin käyttö on selkiyttänyt ostolaskujen tiliointiä, koska tiedot viedään etukäteen järjestelmään ja toistuvissa laskuissa seurantakohdetiedot pysyvät samoina. Ministeriössä on säännöllisesti toistuvia kiinteähintaisia laskuja usealta eri toimittajalta. Automatisointi ei rajoitu pelkästään sopimuksellisiin laskuihin, vaan myös yksittäisten tilausten käsittelyä on pystytty automatisoimaan järjestelmässä.

Handin myötä työ- ja elinkeinoministeriössä on otettu taloushallinnon ylläpitämä hankintasopimusrekisteri aktiiviseen käyttöön. Sopimusrekisteriin on koottu kaikki ministeriön voimassa olevat sopimukset. Sopimusrekisteriä päivitetään ajantasaisesti yhteistyössä osastojen kanssa ja näin suurin osa sopimuksista on saatu vietyä Handiin automaattikohdennukseen taulukon 11 mukaisesti.

Taulukko 11. Työ- ja elinkeinoministeriön sopimukset 2019-2020

Työ- ja elinkeinoministeriön sopimukset (kpl)	2019	2020
Sopimusrekisterissä olevat sopimukset (31.12. voimassa olevat ja ennen 31.12. päättyneet kuluvana vuonna luodut sopimukset)	176	276
- Joista kyseessä olevana vuotena luotuja sopimuksia	100	148
Handissa olevia sopimuksia yhteensä	256	649
- Sopimusrekisterissä olevia sopimuksia Handissa	110	230
- Tilauksellisia sopimuksia Handissa	146	419
Kuukausittain toistuvat kiinteähintaiset sopimukset Handissa	17	17

1.4.2 Toiminnan taloudellisuus

Taulukossa 12 on työ- ja elinkeinoministeriön kulujen toteumatiedot vuosina 2018-2020. Luvut eivät sisällä valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) kautta maksettuja menoja (vrt. toimintolaskennan taulukko 14). Työ- ja elinkeinoministeriön kulut kasvoivat 16,4 prosenttia vuodesta 2019. Nousua on erityisesti muissa kuluissa johtuen kansainvälisistä jäsenmaksuista, jotka yli tuplaantuivat 16,4 miljoonaan euroon (7,5 miljoonaa euroa vuonna 2019) erityisesti Euroopan Avaruusjärjestö ESan maksuista johtuen (tiedeohjelma 7,2 miljoonaa). Muissa kuluissa toisaalta vaikuttaa matkustusmenojen lasku noin 85 prosenttia koronapandemiasta johtuen (vuonna 2020 0,4 miljoonaa euroa, vuonna 2019 2,4 miljoonaa euroa). Sisäiset kulut on huomioitu Kiekun tilikartassa vuodesta 2020 lähtien osana palvelujen ostoja, mutta nämä yhteen laskien vuoden 2019 ja 2020 välillä ei ole suurta eroa (vuonna 2020 23,0 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 22,9 miljoonaa euroa).

Taulukko 12. Kulujen toteuma Kiekun raportilla 2018-2020 (1 000 €). Luvut eivät sisällä valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) kautta maksettuja menoja

Kululaji	2018	2019	2020
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	105	90	63
Henkilöstökulut*	27 448	29 118	32 051
Vuokrat	259	343	249
Palvelujen ostot**	12 002	13 601	23 053
Muut kulut	9 398	10 175	17 339
Sisäiset kulut**	10 386	9 249	-
Rahoitustuotot ja kulut***	-3	-52	-6
Satunnaiset kulut	2	0	0
Yhteensä	59 597	62 524	72 748

*Poikkeuksena edellisiin vuosiin, vuonna 2020 mukana on lomapalkkavelan muutos 765 791,29 euroa (lkp-tilit 41080000 ja 41180000).

**Sisäiset kulut ovat osa palvelujen ostoja vuodesta 2020 lähtien

***Vuosien vertailukelpoisuuden lisäämiseksi luvuissa ei ole mukana Suomen Vientiluotto Oy:ta.

Yllä mainittujen lisäksi ed. vuosina vertailukelpoisuuden lisäämiseksi on poistettu seuraavat tapahtumat: talousarviotilille 130105 kohdistuneet lainojen korkotulot, lkp-tili 50900000 (osingot), lkp-tilit 50980000 ja 51980000 (tileistäpoistot), 48120000 ja 48190000 (poistot).

Taulukkoon 13 on koottu tiedot kulujen kohdistumisesta toiminnolle (Kiekun sisäisen laskennan raportti, huom. ei sisällä VNHY:n kustannuksia, vrt taulukko 14). Vuosina 2019-2020 toimintokoodin käyttöön kiinnitettiin erityistä huomiota sekä henkilökunnan työajankohdennuksissa että menojen kirjaamisessa lisäämällä muun muassa ohjeistusta, seurantaa sekä teknisiä validointisääntöjä Kiekuun ja matkahallintajärjestelmä

M2:seen ohjaamaan toimintokoodin käyttöä. Toiminnoille kohdentamattomien kulujen osuus olikin vuonna 2020 enää noin 127 000 euroa (pl. teknisenä kirjauksena ilman toimintokoodia vuoden 2020 luvuissa olevaa lomapalkkavelkakirjausta). Vuoden 2019 ja 2020 tietoja voidaankin pitää keskenään vertailukelpoisina toisin kuin vuoden 2018 tietoja, jolloin toiminnoille kohdentamattomien kulujen osuus oli vielä noin 18,9 miljoonaa euroa.

Ministeriössä tehtiin vuonna 2020 toimintotilikartan päivitystä ydintoimintoihin liittyen. Ydintoimintoja on siirretty selkiyttämisen vuoksi osaksi ohjaustoimintojen ministeriökohtaisia erityistehtäviä. Vuonna 2020 muun muassa rakennerahastojen viranomaistehtävät käsiteltiin ohjaustoiminnoissa, mistä johtuen ydintoimintojen osuus näyttää laskeneen vuodesta 2019. Vuonna 2020 ministeriön substanssikohtaisten tietojärjestelmämenojen kirjaamistapaa selkiytettiin siten, että osaston substanssitoimintaan liittyvät tietojärjestelmämenot kirjataan ydintoimintojen tietojärjestelmiin tai ohjaustoimintoihin, kun vuosina 2018 ja 2019 niitä kirjattiin osin tukitoimintoihin. Tämä selittää vuoden 2020 tukitoimintojen osuuden laskua. Niin sanotut ministeriön perustietotekniikkamenot ovat osa VNHY:n kustannuksia (taulukko 18).

Taulukko 13. Kulujen toteuma Kiekun sisäisellä raportilla 2018-2020 (1 000 €)

Toiminto	2018	2019	2020
Ydintoiminnot	9 353	13 002	2 606
Ohjaustoiminnot	17 419	30 044	54 059
Tukitoiminnot	5 376	10 604	7 628
Poissaolot	8 511	8 196	7 562
Kohdentamaton*	18 938	678	893
Yhteensä	59 597	62 524	72 748

*Vuonna 2020 mukana lomapalkkavelan muutos (765 791,29 euroa), joka näkyy osana kohdentamatonta toimintoa

Taulukossa 14 on esitetty työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2019-2020 kustannukset ydin- ja ohjaustoiminnoilla. Poissaolojen ja tukitoimintojen kustannukset, työ- ja elinkeinoministeriön osuus VNHY:n kustannuksista (9 365 105 euroa) sekä kohdentamaton työ on kustannuslaskennan avulla kohdennettu ministeriön substanssitoimintoihin ydin- ja ohjaustoiminnoille.

Eniten kustannuksia kohdistui ohjaustoiminnolle EU- ja kansainväliset asiat (29 prosenttia). Huomioitavaa kuitenkin on, että kyseinen toiminto sisältää myös kansainvälisiä jäsenmaksuja, joiden osuus kaksinkertaistui vuodesta 2019 ollen 16,4 miljoonaa (7,5 miljoonaa vuonna 2019). Toiseksi eniten kustannuksia kohdistui toiminnolle Muut

ministeriökohtaiset erityistehtävät (27 prosenttia). Tämä johtuu erityisesti yllä kuvatuista toimintotilikarttaan tehdyistä muutoksista. Kolmanneksi eniten kustannuksia kohdistui toiminnolle Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta (22 prosenttia). Vuoteen 2019 verrattuna iso muutos oli toiminnon Lainsäädännön valmistelu ja seuranta osuuden kasvu 42 prosenttia suhteessa vuoteen 2019 johtuen koronapandemiasta ja sen aiheuttamista lukuisista lainsäädäntöhankkeista.

Taulukko 14. Vyörytetyt kustannukset ydin- ja ohjaustoiminnoilla 2019-2020 sis. työ- ja elinkeinoministeriön osuus VNHY:n kustannuksista (1 000 €)

Toiminto	2019	%	2020	%	Muutos-% 2020-2019
Ydintoiminnot	16 081	23 %	3 772	5 %	-77 %
Työllisyys, työttömyys ja julkinen työv	816	1 %	299	0 %	-63 %
Alueiden kehittäminen ja maakunnan liitt	10 857	15 %	338	0 %	-97 %
Elinkeinopolitiikka	161	0 %	234	0 %	45 %
Energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan	1 977	3 %	1 425	2 %	-28 %
Innovaatio- ja teknologiapolitiikka, yri	1 000	1 %	700	1 %	-30 %
Markkinoiden toimivuus, kilpailun edist	354	1 %	258	0 %	-27 %
Siviilipalvelus	53	0 %	15	0 %	-72 %
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	274	0 %	502	1 %	83 %
Maahanmuuttajien kotouttaminen	589	1 %	0	0 %	-100 %
Ohjaustoiminnot	53 881	76 %	78 223	95 %	45 %
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seur	16 071	23 %	17 804	22 %	11 %
Ministeriön toimialan ohjaus- ja toimint	6 776	10 %	6 021	7 %	-11 %
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	6 329	9 %	8 956	11 %	42 %
EU- ja kansainväliset asiat*	16 909	24 %	23 656	29 %	40 %
Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät**	7 796	11 %	21 787	27 %	179 %
Ei toimintoa	595	1 %	118	0 %	-80 %
YHTEENSÄ	70 557	100 %	82 113	100 %	16 %

*Sisältää KV-jäsenmaksuja 16,4 miljoonaa euroa

**Ed. vuosiin verrattuna luvussa mukana rakenerahastot ja kotouttaminen ja työvoimaperäinen maahanmuutto

Taulukossa 15 on työ- ja elinkeinoministeriön matkustuskulut, jotka olivat vuonna 2020 0,4 miljoonaa euroa (vuonna 2019 2,4 miljoonaa euroa, vuonna 2018 1,9 miljoonaa euroa). Koronapandemiasta johtuen matkakulut laskivat 85,3 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna, jolloin summaa nosti vielä vuoden 2019 EU-puheenjohtajuuskausi.

Ministeriön matkustuskulut olivat 864 euroa/henkilötyövuosi (6 132 euroa/htv vuonna 2019 ja 4 720 euroa/htv vuonna 2018).

Taulukko 15. Työ- ja elinkeinoministeriön matkakulut kirjanpidon kululajeilla vuosina 2018–2020 (1 000€)

Kululaji	2018	2019	2020
Päivärahat kotimaa	38	37	9
Päivärahat ulkomaat	174	227	27
Kilometrikorvaukset	13	11	6
Matkustuspalvelut*	1 626	2 174	319
Yhteensä	1 851	2 448	361

*Huom! Komission korvaukset kirjattu matkustuspalvelut-tilille menon oikaisuna v. 2018-2019.

Komission ja neuvoston korvaamat matkamenot laskivat 86,7 % vuodesta 2019, ollen 60 000 euroa (taulukko 16). Vastaavasti komission ja neuvoston matkavuorokaudet laskivat vuosiin 2018 ja 2019 verrattuna (taulukko 17).

Taulukko 16. Euroopan komission ja Euroopan neuvoston matkakustannusten korvaukset 2018–2020 (1 000€)

Kululaji	2018	2019	2020
EU-neuvosto	242	323	37
EU-komissio	152	167	28
Yhteensä	394	490	65

Taulukko 17. Matkavuorokaudet 2018–2020

Matkatyyppi	2018	2019	2020
Ulkomaa	2 077	2 396	285
EU-neuvosto	454	812	72
EU-komissio	415	532	94
Kotimaa	653	631	140
Yhteensä	3 599	4 371	591

Ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintoja hoitaa valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY). Palvelusta syntyneet kustannukset jaetaan ministeriöille kustannuslaskennan keinoin aiheuttamisperiaatteella. Valtioneuvoston kanslia uudisti kustannuslaskennan

vuonna 2020 Valtiokonttorin kehittämän valtion yhteisen kustannuslaskentamallin mukaiseksi. Kustannuslaskentamallin muutoksesta johtuen vuoden 2020 tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia aiemman kustannuslaskentamallin tulosten kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön osalta valtioneuvoston kanslian tuottamien palveluiden laskennalliset kustannukset olivat 9,4 miljoonaa euroa vuonna 2020 (vuonna 2019 8,0 miljoonaa euroa ja vuonna 2018 7,5 miljoonaa euroa). Työ- ja elinkeinoministeriön laskennallisista kustannuksista 30 prosenttia (34 % vuonna 2019, 24% vuonna 2018) koostui toimitiloista. Noin 30 prosenttia kustannuksista koostui tietotekniikka- ja tietojärjestelmistä (30% vuonna 2019, 35% vuonna 2018). Vuonna 2020 käännöspalveluiden osuus kasvoi 138 prosenttia koronatilanteen vuoksi ollen n. 1 miljoonaa euroa (0,4 miljoonaa vuonna 2019, 0,7 miljoonaa vuonna 2018).

Taulukko 18. VNHY:n palvelutuotannon kustannukset työ- ja elinkeinoministeriön osalta 2018-2020

(1 000 euroa)	2018	2019	2020
Tietotekniikka ja tietojärjestelmät	2631	2 438	2 798
Tiedonhallinta	402	410	688
Toimitilat	1828	2 793	2 830
Virastopalvelut	410	393	467
Edustustilapalvelut	54	31	49
Kuljetuspalvelut	263	277	463
Tilannekuva ja varautuminen *	463	512	327
Tietotuki- ja julkaisupalvelut	227	233	362
Käännöspalvelut	727	425	1 013
Henkilöstöpalvelut	428	419	243
Muut valtioneuvoston yhteiset	102	102	125
Yhteensä	7 536	8 034	9 365

*vuosina 2018-2019 vartiointi- ja turvallisuuspalvelut

1.4.3 Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Työ- ja elinkeinoministeriön maksullista toimintaa säätelivät vuonna 2020 työ- ja elinkeinoministeriön asetus työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista

(1384/2019), työ- ja elinkeinoministeriön asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista (60/2020), työ- ja elinkeinoministeriön asetus ydinlaitosten ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista (260/2019) sekä valtioneuvoston asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista (1474/2001).

Työ- ja elinkeinoministeriön valtion maksuperustelain (150/1992) ja maksullisista toimintaa koskevien erityislakien mukainen maksullinen toiminta muodostuu julkisoikeudellisista suoritteista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista maksullisista suoritteista, ydinlaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista maksullisista suoritteista ja liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista.

Työ- ja elinkeinoministeriön maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet ovat lupia ja päätöksiä, jotka hinnoitellaan omakustannusarvon mukaan ja niistä peritään yleensä maksuperustelain 6 §:n mukainen kiinteä hinta.

Ministeriön toiminnan luonteesta ja tehtävistä johtuen ministeriön maksullinen toiminta on suoritemäärältään vähäistä. Maksullinen toiminta voi kuitenkin olla euromäärältään merkittävää, jos vuoden aikana on tehty esimerkiksi ydinenergian käytön valvontaan liittyvä periaatepäätös.

Taulukko 19. Maksullisen toiminnan tuottojen jakautuminen (1 000 €) 2018–2020

Maksullisen toiminnan tuotot	2018	2019	2020
Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	95	71	56
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	14	10	1
Yhteensä	109	81	57

Vuonna 2020 maksullisen toiminnan tuotot vähenivät edelleen edellisistä vuosista olleen 57 050 euroa. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2020 oli 69,9 prosenttia (vuonna 2019 68,9 prosenttia). Laskelma sisältää työ- ja elinkeinoministeriön osuuden VNHY:n kustannuksista, joita ei ole kuitenkaan hinnoittelussa vielä vuonna 2020 huomioitu.

Taulukko 20. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus 2019–2020

	2019	2020
Maksullisen toiminnan tuotot	81 353,00	57 050,00
Kokonaiskustannukset		
Erilliskustannukset		
Aineet tarvikkeet tavarat	0,00	13 776,18
Henkilöstökustannukset	43 514,46	42 969,26
Vuokrat	0,00	0,00
Palvelujen ostot	0,00	475,00
Muut erilliskustannukset	0,00	0,00
Erilliskustannukset yhteensä	43 514,46	57 220,44
Osuus yhteiskustannuksista		
Tukitoimintojen kustannukset	74 520,19	24 375,74
Poistot	0,00	0,00
Korot	0,00	0,00
Muut yhteiskustannukset	0,00	0,00
Yhteiskustannukset yhteensä	74 520,19	24 375,74
Kokonaiskustannukset yhteensä	118 034,65	81 596,18
KUSTANNUSVASTAAVUUS	-36 681,65	-24 546,18
(TUOTOT - KUSTANNUKSET)	68,9 %	69,9 %

Ministeriön maksullisen toiminnan kustannuslaskennan kehittämistä jatkettiin vuonna 2020 ja suoritteiden hinnoittelua päivitettiin vuoden 2020 aikana. Päivitetyt hinnat sisältyvät ministeriön 1.1.2021 voimaan tulleeseen asetukseen työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja kertyi 1,7 miljoonaa euroa (2,4 miljoonaa vuonna 2019, 2,2 miljoonaa euroa vuonna 2018). Alla olevaan kustannusvastaavuuslaskelmaan on kuitenkin otettu huomioon vain laskelmalle kuuluvat tulot. Ministeriössä on kehityskohteena edelleen kiinnittää huomiota kustannusvastaavuuslaskelman tulojen ja menojen kohdentamisperiaatteen toteutumiseen.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot koostuivat pääosin sisäministeriön hallinnoiman Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF) Sylvia IV-hankkeen tuloista (1,4 miljoonaa euroa). Työ- ja elinkeinoministeriö on jakanut edelleen kyseisen määrärahan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien käyttöön, jotka ovat laskuttaneet ministeriöltä kyseisestä toiminnasta niille

syntyneet kustannukset (1,2 miljoonaa vuonna 2020) ja työ- ja elinkeinoministeriö on laskuttanut kustannukset edelleen sisäministeriöltä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä oli vuonna 2020 käynnissä EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvät 2 EU:n Horisontti-ohjelman hanketta, joista molemmat päättyivät vuoden 2020 aikana. Käynnissä olevat hankkeet olivat Innovation Principle sekä SET-Plan, joista tuloutettiin yhteensä noin 202 000 euroa. Lisäksi EU-komissiolta saatiin vuoden 2019 kilpailu- ja kuluttajapäivien tuloja noin 5 000 euroa sekä PES-johtokunnan kokouskuluihin noin 17 000 euroa.

Taulukko 21. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 2019–2020 (sisältää VNHY:n kustannuksia)

	2019	2020
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot		
Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus*	1 249 861	1 397 375
EU:lta saatu rahoitus	0	224 717
Muut valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	0	
Yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	0	0
Tuotot yhteensä	1 249 861	1 622 091
Kokonaiskustannukset		
Erilliskustannukset		
Aineet tarvikkeet tavarat	408	
Henkilöstökustannukset	137 612	115 976
Vuokrat	1 766	
Palvelujen ostot	160 105	17 336
Muut erilliskustannukset	1 075 949	1 274 546
Erilliskustannukset yhteensä	1 375 840	1 407 858
Osuus yhteiskustannuksista		
Tukitoimintojen kustannukset	156 146	223 574
Poistot	0	0
Korot	0	0
Muut yhteiskustannukset	136 114	0
Yhteiskustannukset yhteensä	292 260	223 574
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 668 100	1 631 432
KUSTANNUSVASTAAVUUS	-418 239	-9 341
	75 %	99 %

* Vuonna 2020 luvusta vähennetty virheellisesti kirjatut yliopistoharjoittelijoiden tulot, jotka kuuluisi osaksi yhteistoiminnan kustannusten korvausta. Lisäksi luvusta vähennetty VNK:n tulomomentille kohdennetut tulot. Vuonna 2019 yhteisrahoitteiseen toimintaan kirjattu yhteensä 2,4 milj. Tästä kuitenkin 1.151.224,72 kuuluu vuodelle 2018.

Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertyi 6,8 miljoonaa euroa (5,9 miljoonaa euroa vuonna 2019, 8,5 miljoonaa euroa vuonna 2018). Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset sisältävät viranomaistoimintaan liittyvät yhteistoiminnasta ja yhteisistä hankkeista aiheutuneiden kustannusten korvaukset. Vuonna 2020 yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertyi muun muassa Huoltovarmuuskeskuksessa keväällä työskennelleiden ministeriön virkamiesten palkkakustannusten korvauksista, komission- ja neuvoston matkakustannusten korvauksista, IHAN-yritysohjelmasta (SITRA) sekä Valtiokonttorin myöntämästä Kaiku-kehittämisrahasta. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan myös ministeriön rakennerahastovaroin rahoitettuja teknisen tuen hankkeita.

EU-rakennerahastojen itse toteutettujen valtakunnallisten kehittämishankkeiden ja teknisen tuen rahoitusta kirjataan tukikelpoisia menoja vastaavasti ministeriön pääluokan talousarviomomentin menoksi. Työ- ja elinkeinoministeriössä oli vuonna 2020 neljä teknisen tuen hanketta. Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin valtakunnallisiin rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon, sähköisiin palveluihin, teknisen tuen hankkeiden hallintoon, viestintään ja vuosien 2014–2020 teknisen tuen arviointiin yhteensä 6,6 miljoonaa euroa. Teknisen tuen hankkeisiin käytettiin ministeriössä tehollista työaikaa 9,9 henkilötyövuotta (9,9 HTV v. 2019, 10,2 htv vuonna 2018) ja henkilöstökuluihin 0,8 miljoonaa euroa (0,7 miljoonaa vuonna 2019 ja 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2018). Tekninen tuki voidaan katsoa kustannusten korvaukseksi. Rakennerahastovaroista katetaan vain suorat tukikelpoiset menot, joista saadaan korvaus.

1.5 Tuotokset ja laadunhallinta

1.5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Hallituksen esityksiä annettiin 49 (tavoite 30). Esityksistä annettiin ilmoitettuna istuntokautena 58 prosenttia (tavoitetaso > 80 %) ja muutoksia eduskunnassa säädösteknisten tai kielellisten puutteiden johdosta toteutui 0,7 prosenttia (tavoite 0 %). Valtioneuvoston asetuksia annettiin 44 (tavoite 20).

Taulukko 22. Tuotokset ja laadunhallinta 2018-2020

Tuotokset ja laadunhallinta	2018	2019	2020
Hallituksen esitykset (kpl)	35	6	49
Luvatun istutokauden aikana eduskunnalle (%)	85	43	58
Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten ja kielellisten puutteiden johdosta (%)	0,5	0	0,7
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	33	13	44

1.5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Palvelukyvyille ja suoritteiden laadulle ministeriössä ei ole määritelty tavoitteita tai indikaattoreita, mutta kaikessa toiminnassa pyritään kuitenkin jatkuvaan toiminnan ja palvelukyvyn kehittämiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittymisestä. Ministeriö johtaa ja ohjaa kasvu- sekä elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa, kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaa, alue-, energia- ja ilmestopolitiikkaa sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista.

1.6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön määrä ja ikärakenne

Ministeriön henkilöstömäärä on vakiintunut viimeisten vuosien aikana, mutta on kuitenkin hieman lisääntynyt viimeisen vuoden aikana. Vuoden 2020 lopussa henkilöstömäärä oli 427 ja henkilötyövuosimäärä 416,5. Edellisen vuoden lopussa luvut olivat 392,8 ja 399,4.

Taulukko 23. Henkilöstömäärän ja henkilötyövuosien kehitys

Henkilöstömäärä	2018	2019	2020	Vuosimuutos%
Yhteensä	389	408	427	4,7
Naiset	273	293	305	4,1
Miehet	116	115	122	6,1
Henkilötyövuodet	392,8	399,4	416,5	4,3

Ministeriön ydintoimintojen turvaamiseen ja henkilöstöressurssien tarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen tähtäviä resurssikartoituksia on tehty vuosittain ennen tulosneuvottelujen käynnistymistä toimintayksiköiden ja henkilöstö- ja hallintoyksikön kesken. Näiden kartoitusten lisäksi toimintayksiköiden kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua riittävien osaamisresurssien turvaamiseksi. Henkilötyövuosien ja palkkausmäärärahojen seuranta tehdään osasto- ja yksikkökohtaisesti henkilötarkkuudella.

Vuonna 2020 ministeriön henkilöstön keski-ikä oli 49,5 vuotta (vuonna 2019 keski-ikä 49,4 vuotta ja vuonna 2018 49,5 vuotta). Naisten keski-ikä oli 48,9 vuotta ja miesten 51 vuotta.

Taulukko 24. Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstömäärä ikäluokittain 2018-2020

Ikäluokat	2018	2019	2020	Vuosimuutos %
65 -	6	8	11	37,5
55 - 64	132	139	146	5,0
45 - 54	124	125	127	1,6
35 - 44	84	89	97	9,0
25 - 34	42	43	44	2,3
-24	1	4	2	-50,0

Henkilöstörakennetta kehitetään johdonmukaisesti asiantuntijapainotteisemmaksi. Viime vuosina on tapahtunut henkilöstön tehtävänkuvien laajentamisten ja monipuolistamisen ansiosta siirtymää vaativammille tehtävätasolle. Vaativuustasojen ja suoritustasojen korotuksia on tehty palkkausjärjestelmän käyttöönottovuoden 2010 jälkeen runsaasti, viime vuosina kuitenkin maltillisesti. Samaan aikaan takuupalkalla olevien prosenttiosuus henkilöstöstä on normalisoitunut.

Määräaikaisen henkilöstön määrä on pysynyt suurin piirtein samalla tasolla, hieman vähentynyt edellisestä vuodesta. Vuonna 2020 määräaikaisia virkasuhteita oli 74, vuosimuutos -7,5 prosenttia.

Taulukko 25. Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstöresurssit 2018–2020

	2018	2019	2020	Vuosimuutos %
Vakinaiset	318	328	353	0,5
Naiset	221	232	247	6,5
Miehet	97	96	106	10,5
Määräaikaiset	71	80	74	-7,5
Naiset	52	61	58	-4,9
Miehet	19	19	16	-15,8
Kokoaikaiset	375	395	415	5,1
Naiset	262	284	295	3,9
Miehet	113	111	120	8,1
Osa-aikaiset	14	13	12	-7,7
Naiset	11	9	10	11,1
Miehet	3	4	2	-50,0
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	81,3	82,4	84,6	2,7
Kokonaistyoimakustannukset, €/v	28 021 910,3	29 616 184,3	31 319 357,6	5,8
Tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	79,3	79,8	80,9	1,3
Välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	9 323 575,90	9 988 031,4	9 982 186,4	5,8
Välilliset työvoimakustannusten %- osuus tehdyn työajan palkoista	49,9	50,9	46,8	-8,1

Työ- ja elinkeinoministeriön kokonaistyoimakustannukset olivat vuonna 2020 yhteensä 31 319 357,60 euroa. Vuonna 2019 työvoimakustannukset olivat yhteensä 29 616 184,30 euroa ja vuonna 2018 ne olivat 28 021 910,30 euroa. Työvoimakustannusten vuosimuutos on 5,8 prosenttia.

Työn tekemisen tapojen nopea ja välttämätön muutos

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut edelläkävijä etätöiden tekemisessä ministeriön perustamisesta vuodesta 2008 lähtien. Maaliskuussa 2020 alkaneen Covid-19 -epidemian myötä ministeriössä siirryttiin valtioneuvoston yleisen ohjeistuksen mukaisesti laajaan etätöihin. Henkilöstöllä oli hyvät valmiudet siirtyä etätöiden tekemiseen, sillä toimitilauudistusten myötä ministeriön henkilöstö on tottunut työskentelemään mobiilisti, nimeämättömissä työpisteissä. Työskentelytavan nopeaa omaksumista edisti myös edellisenä vuonna käyttöönotettu valtionhallinnon asiakirjahallintajärjestelmä (VAHVA), joka mahdollistaa asiakirjojen sähköisen allekirjoituksen.

Laajassa etätyössä on mahdollista hyödyntää ns. reaaliaikaista työaikaleimausta, joka tuo joustoa työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Tämä on ollut erityisen tärkeää poikkeuksellisessa tilanteessa, jolloin päiväkodit ja koulut suljettiin epidemian vuoksi. Työaikajoustoja hyödynnetään myös osa-aikatyön ja vuorotteluvapaiden muodossa.

Ministeriössä on käytössä työaikapankkijärjestelmä, jonka avulla voidaan tuoda joustoa erityisesti tilanteissa, joihin liittyy ennakoitavissa olevan työmäärän lisääntyminen erilaisista ajallisista ja muista työtilanteista riippuen. Työaikapankkiin etukäteen siirretyksi sovitut tunnit voidaan pitää myöhemmin vapaapäivinä. Työaikapankkeja käytettiin kuluneen vuoden aikana huomattavasti aiempaa enemmän. Vuoden 2020 lopussa työnantaja ja henkilöstöjärjestöt sopivat työaikasopimuksen 7 §:n mukaisen työaikapankin käyttöönotosta tulevan vuoden alusta alkaen.

Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittämiseen käytetyt resurssit kattavat ministeriön yhteiset osaamisen kehittämiskulut ja toimintayksikköjen koulutuskulut. Lisäksi se sisältää koulutuskulut, jotka ovat aiheutuneet ministeriöläisten osallistumisesta valtioneuvoston yhteisiin eli VNK:n järjestämiin valmennuksiin.

Taulukko 26. Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstöinvestoinnit 2018–2020

Henkilöstöinvestoinnit	2018	2019	2020	Vuosi muutos %
Koulutus ja kehittäminen, työpäivää/ htv	2,0	1,3	0,7	0,5
Koulutus ja kehittäminen, €/htv	809,4	810,1	466,0	-42,6
Henkilöstön arvo €	294 576 830,0	312 131 020,0	331 848 407,9	6,3

Ministeriön osaamisen kehittämisen tarpeet koottiin toimintayksiköistä alkuvuonna 2020 strategialähtöiseksi koulutussuunnitelmaksi, joka oli käytettävissä kevään 2020 tavoitekeskusteluissa.

Ministeriön yhteisen osaamisen kehittämisen puitteissa ministeriössä järjestettiin kaikkiaan noin 40 valmennus- tai koulutustilaisuutta tai muuta vastaavaa tilaisuutta eri aihealueilta kohdistuen eri henkilöstöryhmille. Tilaisuudet toteutettiin pääsääntöisesti virtuaalisina. Toimintayksiköistä osallistuttiin myös ulkoisiin valmennuksiin substanssi-osaamisen täydentämiseksi.

Ministeriöläiset osallistuivat erityisesti VNK:n järjestämiin, toimialariippumattomiin ict- ja kielivalmennuksiin. Ministeriöstä osallistuttiin myös muihin valtioneuvostotasoisiiin valmennus- tai koulutushankkeisiin. Osallistujia ministeriöstä on ollut myös SITRA:n

pitkäkestoissa johtamisvalmennuksissa, jotka on tarkoitettu valtionhallinnon johdolle. Ministeriössä on käytössä myös HAUS:n ylläpitämän sähköisen oppimiskanavan, eOppivan, koulutustarjonta.

Ministeriön yhteinen osaamisen kehittäminen painottui edelleen vuonna 2020 muutosjohtamisen ja johtamisen/esimiestyön coaching-tyyppisiin valmennuksiin, joiden lähtökohtana oli ministeriön kestävä kasvun strategia. Avustaja-/sihteerikunnalle järjestettiin oma valmennusohjelma, jonka tavoitteena oli tukea osallistujia osaamisen uudistamisessa. Osallistujia valmennusohjelmassa oli noin 15.

Ministeriön henkilöstön koulutustasoindeksi on viimeisten vuosien aikana pysytellyt samalla tasolla 6,4 (vuosina 2018 ja 2019 6,4).

Taulukko 27. Työ- ja elinkeinoministeriön koulutustasoindeksi 2018–2020

Koulutustasoindeksi	2018	2019	2020	Vuosimuutos %
Yhteensä	6,4	6,4	6,4	0,5
Naiset	6,2	6,3	6,3	0,1
Miehet	6,9	6,7	6,8	1,4

Työhyvinvointi, työterveyshuolto ja työsuojelutoiminta

Ministeriössä mitattiin henkilöstön työtyytyväisyyttä syksyllä 2020 VMBaro-työtyytyväisyyskyselyllä. Kyselyn tulokset ajettiin ministeriö-, osasto-/yksikkö- ja ryhmätasolla. Toimintayksiköissä tulokset käsiteltiin 31.12.2020 mennessä kullekin toimintayksikölle sopivalla tavalla. Kyselyn vastausprosentti oli 79,4 (vuonna 2019 se oli 77,4) perusjoukon ollessa noin 400 henkeä. Ministeriössä VMBaro-kyselyn tulokset edelleen parantuivat. Kokonaistyötyytyväisyysindeksi oli 3,71 (vuonna 2019 se oli 3,64 ja vuonna 2018 3,61).

Ministeriön lähtövaihtuvuus oli vuonna 2020 yhteensä 3,19 prosenttia. Tulovaihtuvuus on säilynyt viime vuoden tasolla ollen vuonna 2020 yhteensä 8,7 prosenttia. Vuonna 2019 se oli 8,6 prosenttia ja vuonna 2018 se oli 4,9 prosenttia.

Ministeriön yhteisen työkuultuurin edelleen kehittämisen ja virkistystoiminnan toimenpiteitä ei pystytty fyysisinä tilaisuuksina toteuttamaan vuoden 2020 aikana Covid-19 -tilanteen takia. Vuonna 2020 ministeriön henkilöstön virkistystoimintaan (sisältäen myös toimintayksiköiden harjoittaman työhyvinvointitoiminnan) koko ministeriössä käytettiin 49 118,99 euroa (vuoden 2019 luku 49 926 euroa).

Ministeriössä on ollut käytössä valtioneuvostotasoinen kulttuuri- ja liikuntaetu, ePassi, arvoltaan 120 euroa/henkilö. Siitä aiheutuneet kulut olivat kaikkiaan 36 068 euroa (v. 2019 39 614 euroa). Kaikkiaan työkyvyn ylläpitämiseen ministeriössä käytettiin 92 euroa/htv (vuonna 2019 summa oli 140 euroa/htv).

Ministeriön työterveyshuollon toimijana aloitti vuoden 2020 alussa Mehiläinen Oy. Pääpainopisteenä kuluvan vuoden aikana ovat olleet ennaltaehkäisevä työterveyshuolto ja erityisesti henkilöstön jaksamisen ja työkyvyn ylläpitäminen erityisen poikkeuksellisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Sairauspoissaolojen määrä vuoden 2020 alkuvuoden aikana väheni erittäin paljon, perustuen luultavasti laajaan etätöiden tekemiseen. Vuoden loppupuolella sairauspoissaolojen määrä Tahti-tietojen perusteella 4,9 työpäivää/htv (vuonna 2019 vastaava lukumäärä oli 6,4 ja vuonna 2018 6,2). Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 0 prosenttia henkilöstöstä.

Ministeriön työterveyshuollon kustannukset, joista vastaa VNHY, olivat vuonna 2020 yhteensä 675 euroa/htv (kokonaiskustannukset Kela-palautusten jälkeen 447 euroa/htv) (vuonna 2019 yhteensä 779 euroa/htv ja vuonna 2018 ne olivat 701 euroa/htv).

Työsuojelu- ja työhyvinvointitoiminta on keskittynyt tukemaan esimiesten ja henkilöstön jaksamista etätöissä. Henkilöstöä on kannustettu erilaisin virtuaalisin luennoin myös työergonomian osalta ja työterveyshuolto on tässä ollut tiiviisti mukana. Työsuojelun yhteistyöryhmänä toimii ministeriön yt-ryhmä, jossa myös työsuojelun toimintaohjelman toteutumista seurattiin.

1.7 Tilinpäätösanalyysi

1.7.1 Rahoituksen rakenne

Talousarvion toteumalaskelman mukaisesti ministeriö-kirjanpitoyksikön käytössä oli pääluokan 32 menoarvionäärärahoista 1 678 miljoonaa euroa eli noin 233 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019 (504,2 miljoonaa euroa vuonna 2019). Vuodelta 2019 siirtyi määrärahoja vuodelle 2020 yhteensä 81,2 miljoonaa euroa (vuodelta 2018 vuodelle 2019 siirtyi yhteensä 179,5 miljoonaa euroa). Työ- ja elinkeinoministeriön käytössä olevat tuloarvionäärärahat ovat pienentyneet vuodesta 2018 alkaen johtuen Suomen Vientiluotto Oy:n ennenaikaisesta lainojen takaisinmaksusta vuonna 2018.

Taulukko 28. Työ- ja elinkeinoministeriön käytettävissä ollut rahoitus (talousarvio ja siirtyneet määrärahat) vuosina 2018–2020 (1 000 euroa)

	2018	2019	2020
Tuloarviotilit	2 114 369	388 823	290 922
Käytössä olleet menoarviotilit			
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	1 006 449	683 735	1 759 407
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	261	288	98
Valtiovarainministeriön hallinnonala	562	198	50 000
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	50		
Valtioneuvoston kanslia	354	612	131
Menoarviotilit yhteensä	1 007 676	684 833	1 809 636

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 0,06 miljoonaa euroa (0,1 miljoonaa v. 2019 ja 0,1 miljoonaa euroa 2018) ja muita toiminnan tuottoja 16,7 miljoonaa (38,2 miljoonaa euroa v. 2019 ja 24 miljoonaa euroa 2018).

Uudistuminen ja vähähiilisyys

32.20.41. Energiatuki (arviomääräraha)

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2020 käytössä olleesta määrärahasta kohdennettiin 74,3 miljoonaa euroa ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille 28,8 miljoonaa euroa. Hankkeiden suuresta lukumäärästä johtuen ministeriössä ei pystytä kaikkia hakemuksia käsittelemään. Business Finlandin alueella toimivat käsittelijät tuntevat oman alueensa yritykset huomattavasti paremmin, mikä auttaa päätöksenteossa. tänä päivänä standardinomaiset hankkeet (kappalemääräisesti suurin osa) sekä pienet uuden teknologian hankkeet (< 1 M€) päätetään Business Finlandissa ja suuret (yli 5 miljoonan euron investoinnit) päätetään ministeriössä.

32.20.42. Kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Budjettimomentti oli vuosien 2019 ja 2018 talousarvioissa nimeltään ”Kasvueskosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen” (3-vuotinen siirtomääräraha). Sekä vuoden 2018 että 2019 talousarvioissa momentille vuosittain myönnetystä 5 miljoonasta eurosta 3 miljoonaa euroa on osoitettu kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaiselle osaamiskeskukselle (KEINO) ja muihin momentin tarkoituksiin 2 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 talousarviossa momentin henkilötyövuosirajoite oli 8 henkilötyövuotta. Vuonna 2020 momentilta maksettiin palkkoja yhteensä

noin 7 henkilötyövuotta, joista 4 oli työ- ja elinkeinoministeriössä ja KEINO-osaamiskeskuksen kautta noin 3 (Suomen ympäristökeskus noin 1,4 henkilötyövuotta ja Business Finland noin 1,5 henkilötyövuotta).

32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki (arviomääräraha)

Vuoden 2020 talousarvioissa laivanrakennuksen innovaatiotukiin osoitettiin 13 488 000 euron määräraha ja valtuutta uusiin rahoituspäätöksiin 54 665 000 euroa. Valtuutta käytettiin 23,1 miljoonaa euroa.

Määrärahasta sai myöntää innovaatiotukea Suomessa rekisteröidylle laivanrakennusyritykselle, laivankorjausyritykselle ja laivankonversioyritykselle sekä kelluvia ja liikkuvia offshore-rakenteita valmistaville yrityksille. Business Finlandin tavanomaiset esikilpailulliset innovaatiotuet eivät ole telakoiden käytettävissä, sillä laivanrakennusteollisuudessa innovaatiotoiminta toteutetaan laivatilauksen varmistuttua.

Työllisyys ja yrittäjyys

32.30.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentin mukaisesta 369 000 000 euron valtuudesta korona-avustuksiin käytettävissä oleva valtuus 340 000 000 miljoonaa euroa osoitettiin yhtenä kiintiönä päätösvaltaisten ELY-keskusten käyttöön. Loppuosa momentin valtuudesta 29 000 000 euroa jaettiin valtioneuvoston päätöksillä Hämeen ja Keski-Suomen ELY-keskuksille siten, että Hämeelle jaettiin 18 069 000 euroa ja Keski-Suomen ELY-keskukselle 10 931 000 euroa.

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Vuoden 2020 talousarvion mukainen määräraha oli 6 000 000 euroa, joka jätettiin kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön. Vuoden 2019 määrärahaa siirtyi vuodelle 2020 yhteensä 6 000 000 euroa ja vuoden 2018 määrärahaa 853 863 euroa.

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Vuoden 2020 talousarvion 332 914 000 euron määrärahasta jaettiin ELY-keskuksille noin 310,2 miljoonaa euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jäi 11,1 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämisen menoihin, jotka valtion kirjanpitoyksiköt ovat veloittaneet momentilta suoraan. Ministeriön käyttöön sekä myöhemmin ELY-keskuksille jaettavaksi jätettiin noin 11,6 miljoonaa euroa. Vuodelta 2019 siirtynyttä määrärahaa

oli noin 203,8 miljoonaa euroa, josta ELY-keskusten käytössä oli noin 201,7 miljoonaa euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käytössä noin 2,1 miljoonaa euroa.

32.30.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Vuoden 2020 talousarviossa momentille ei budjetoitu uusia myöntämisvaltuuksia, sillä vuoden 2020 osuudet budjetoitiin etukäteen jo vuodelle 2019. Vuoden 2020 IV lisätalousarviossa momentille uudelleen budjetoitiin päätyneiltä hankkeilta purkaantuneita ja purkaantuviksi arvioituja Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman myöntämisvaltuuksia.

Ohjelman myöntämisvaltuudet jaettiin valtioneuvoston päätöksillä ohjelmaa toteuttavien viranomaisten käyttöön pois lukien tekninen tuki, joka jaettiin viranomaisille työ- ja elinkeinoministeriön päätöksillä. Vuonna 2019 uudelleen budjetoitujen myöntämisvaltuuksien alueellinen jako välittävälle toimielimille helmikuussa 2020 perustui rakennerahastovarojen käyttävien välittävien toimielinten tarve-esityksiin, jotka tehtiin pääasiassa maakunnan yhteistyöryhmien hyväksymien maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmien (Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista, 7/2014, 33 §) pohjalta. Vuoden 2020 IV lisätalousarviossa uudelleen budjetoitujen myöntämisvaltuuksien alueellinen jako välittävälle toimielimille lokakuussa 2020 perustui rakennerahastovarojen käyttävien välittävien toimielinten koronaelvytyksen toimenpiteisiin kohdistuviin tarve-esityksiin, yritysrahoitukseen esitettävään kokonaisuuteen sekä tilastoaineiston perusteella tehtyyn arvioon aluetaloudesta, alueen koronaresilienssistä sekä koronan aluevaikutuksista.

Valtioneuvosto jakoi päätöksellään myös valtion rahoitusosuuden myöntämisvaltuudet Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteen sekä Euroopan naapuruusvälineen rajayhteistyöohjelmien (ENI CBC) hallintoviranomaisena toimiville maakuntien liitoille

Kotouttaminen

32.50.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Vuodelta 2019 siirtyi määrärahaa vuodelle 2020 yhteensä 989 334 euroa, josta vuoden alussa oli 958 208 euroa työ- ja elinkeinoministeriön käytössä. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EU:n AMIF Osaava edustaja –hankkeen käytössä oli 31 126,13 euroa (käyttö 25 269 euroa). Työ- ja elinkeinoministeriön määrärahasta myönnettiin KEHA-keskukselle 107 500 euroa (käyttö 59 498 euroa) kuntien kotoutumiskorvaus –

lomakkeiden (Valtion korvaukset kotouttamisesta) sähköistämiseen. Lisäksi myönnettiin oikeusministeriön EU:n AMIF All in for Equality -hankkeen käyttöön 20 000 euroa (käytettiin kokonaisuudessaan). Uudenmaan ELY-keskuksen EU:n AMIF Kotoutumisen tukena –hankkeella oli vuonna 2019 myönnetystä 100 000 euron määrärahasta vuonna 2020 käytössä 34 159 euroa (käyttö 34 159 euroa). Maahanmuuttoviraston UMA-järjestelmään toteutettuun työ- ja elinkeinoministeriön laskennallisten kuntakorvausten automaattisen järjestelmän kehittämiseen myönnettiin Maahanmuuttovirastolle 104 000 euroa (käyttö 103 836 euroa). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen FinMONIK –hankkeella oli vuonna 2019 myönnetystä 40 000 euron määrärahasta vuonna 2020 käytössä 40 000 euroa (käyttö 40 000 euroa). Hankkeessa kehitettiin ja testattiin kotoutumisen seurantaindikaattoreita.

Momentin määrärahaa oli käytössä 11 031 000 euroa. KEHA-keskuksen käyttöön myönnettiin 12 500 euroa (käyttö 0,00 euroa, määräraha 12 500 euroa siirtyy käytettäväksi vuodelle 2021) kuntien kotoutumislomakkeiden sähköistämiseen sekä 60 000 euroa oleskelulupaprosessin (TTOL) osa-automatisoinnin ratkaisukuvaukseen (Atolli-hanke) (käyttö 11 685 euroa, 48 315 euroa siirtyy käytettäväksi vuodelle 2021). Lisäksi Maahanmuuttoviraston käyttöön myönnettiin 400 000 euroa (käyttö 169 697 euroa, 230 303 euroa siirtyy käytettäväksi vuodelle 2021) Power BI-tilastointi- ja raportointijärjestelmän kehittämiseen (MIRA-hanke) sekä oleskelulupaprosessin (TTOL) osa-automatisoinnin ratkaisukuvaukseen (Atolli-hanke).

32.50.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Vuoden 2020 talousarvion 185 318 000 euron määrärahasta on jaettu ELY-keskuksille noin 136,8 miljoonaa euroa ja Kansaneläkelaitokselle noin 22,9 miljoonaa euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön käytössä oli 18,7 miljoonaa euroa.

1.7.2 Talousarvion toteutuminen

Tuloarviotilit

Työ- ja elinkeinoministeriön tulo-rahoituksen rakenne muodostui vuonna 2020 pääosin sekalaisina tuloina, yhteensä 289,4 miljoonaa euroa (2019 314,7 miljoonaa euroa)

Palkkaturvamaksujen palautuksista 12.32.31. kertyi 23,6 (vuonna 2019 19,5 miljoonaa euroa) ja 12.32.50. EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopoliittikan rahastoista saatavista tuloista kertyi 209,6 miljoonaa euroa (vuonna 2019 162,9 miljoonaa euroa).

Momentille 12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot tuloutui 8,7 miljoonaa euroa (29,1 miljoonaa euroa v. 2019). Kaivostoiminnan royalty-tuloja tuloutettiin 4,8 miljoonaa euroa (3,9 miljoonaa euroa vuonna 2019) ja muita tuloja yhteensä 3,9 miljoonaa euroa (25,2 miljoonaa euroa vuonna 2019). Muihin tuloihin sisältyy KELA:n ennakon palautus 2,6 miljoonaa euroa.

Momentille 13.01.05. kertyi korkotuloja 13,9 miljoonaa euroa (13,4 miljoonaa euroa vuonna 2019) Suomen Vientiluoton lainoihin ja tuotontasaus- ja vaihtosopimusten korkoihin ja korkojaksotuksiin liittyen.

Tuloarviotilille 15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset kertyi yhteensä 7,4 miljoonaa euroa (22,6 miljoonaa euroa vuonna 2019). Summasta 7,5 miljoonaa on Suomen Vientiluotto Oy:n lainan takaisinmaksuja. Lisäksi talousarviotilille kohdennettiin vuonna 2019 liikaa maksetun lainanlyhennyksen palautus 0,04 miljoonaa euroa.

Vuoden 2019 talousarviossa ja lisätalousarvioissa arvioitiin tuloarviotileille kertyvän yhteensä 290,9 miljoonaa euroa. Tuloarviotileille tuloutettiin yhteensä 310,7 miljoonaa euroa.

Menoarviotilit

Uudistuminen ja vähähiilisyys

32.20.41. Energiatuki (arviomääräraha)

Momentille oli vuoden 2020 talousarviossa myönnetty 60 750 000 euroa. Määrärahaa käytettiin energiatukiin yhteensä 31,9 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi noin 28,9 miljoonaa euroa. Suurten hankkeiden tukipäätökset painottuivat loppuvuoteen, eikä niistä ehditty tehdä maksatuksia vuoden 2020 puolella. Myös aikaisemmin tuettuja hankkeita on jäänyt toteutumatta tai ne ovat myöhästyneet merkittävästi.

32.20.45. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)

LNG -terminaalien investointitukiin oli talousarviossa myönnetty määrärahaa yhteensä 5 532 000 euroa. Määräraha poistettiin valtion vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa.

32.20.48. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa momentille oli myönnetty määrärahaa yhteensä 232 550 000 euroa ja viidennessä lisätalousarviossa 104 050 000 euroa. Uusiutuvan energian tuotantotukiin oli käytössä yhteensä 336 600 000 euroa.

Työllisyys ja yrittäjyys*32.30.40 Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentilla oli määrärahaa 21 000 000 euroa. Määrärahasta jaettiin maaliskuussa valtioneuvoston päätöksellä 6 500 000 euroa maakuntien liitoille käytettäväksi maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen sekä siltasopimusten toimeenpanoon.

Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa momentille myönnettiin lisäystä 29 000 000 euroa, josta 20 000 000 euroa kohdistui alueiden elinkeinoelämän ja työllisyyden elvyttämiseen ja vahvistamiseen, 4 000 000 euroa alueiden matkailuelinkeinon tukemiseen ja 5 000 000 euroa pohjoisen matkailun infrastruktuurin ylläpitämiseen.

Valtioneuvosto jakoi määrärahaa lokakuussa yhteensä 28 050 000 euroa, josta maakuntien liittojen käytettäväksi 27 650 000 euroa käytettäväksi alueellisten selviytymissuunnitelmien toimeenpanoon, matkailuelinkeinon tukemiseen, äkilliseen rakenneuudoksen kytkeytyviin hankkeisiin ja pohjoisen matkailua ylläpitäviin investointeihin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle jaettiin 400 000 euroa alue- ja kaupunkikehittämistä tukevaan, valtakunnallista päätöksentekoa edellyttävään toimintaan.

Talent Hub –toiminnan tukemiseen tarkoitetun määrärahan osalta järjestettiin vuonna 2020 kaksi valtionavustuksen hakukierrosta, joiden perusteella työ- ja elinkeinoministeriön päätöksillä myönnettiin momentin määrärahaa valtionavustuksena yhteensä 737 702 euroa Helsingin, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien Talent Hub –hankkeisiin.

Määrärahasta maksettiin yhteensä 30 732 775,23 euroa, josta 30 150 000,00 euroa maakuntien liitoille käytettäväksi edelleen maakuntien liittojen rahoittamiin hankkeisiin ja 582 775,23 euroa Helsingin, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungeille Talent Hub –hankkeiden toteutukseen

Määrärahaa sai käyttää enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, mutta tästä toteutui 0 henkilötyövuotta.

32.30.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentilla oli käytettävissä myöntämisvaltuutta vuonna 2020 yhteensä 369 000 000 euroa, josta ELY-keskukset myönsivät avustuksia 349 413 923 euroa. Myöntämisvaltuudesta jäi käyttämättä 19 596 077 euroa, josta korona-avustuksiin käytettävissä olleen valtuuden osuus on 4 505 029 euroa. Vuoden 2021 talousarviossa mahdollistetaan käyttämättä jääneestä koronaelvytysvaltuudesta yhteensä 15 000 000 euron siirtyminen käytettäväksi vuodelle 2021.

Vuoden 2020 määräraha oli 291 378 000 euroa, josta käytettiin vuonna 2020 ja sitä ennen tehtyjen päätösten maksuihin 281 110 354 euroa. Maksatusmäärärahaa jäi käyttämättä 10 267 646 euroa, mikä johtui mm. osan rahoitetuista hankkeista toteutumisesta pienempänä sekä maksatusaikataulun muutoksesta osassa rahoitetuista hankkeista.

32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille oli myönnettyinä määrärahaa 6 000 000 euroa. Vuoden 2019 määrärahaa siirtyi vuodelle 2020 yhteensä 6 000 000 euroa ja vuoden 2018 määrärahaa 853 863 euroa.

ELY-keskukset maksoivat kuljetustukea vuoden 2019 talousarvion määrarahasta vuonna 2020 yhteensä 4 802 874 euroa ja vuoden 2018 määrarahasta 853 814 euroa.

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v)

Vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa myönnettyyn määrärahaan 273 014 000 euroa lisättiin vuoden neljännessä lisätalousarviossa 59 900 000 euroa. Määrärahan muutoksessa otettiin huomioon lisäyksenä 30 000 000 euroa nuorille suunnattavan työvoimakoulutuksen hankintaan, 15 000 000 euroa nuorille tulosperusteisesti hankittavien palveluiden hankintaan, 15 000 000 euroa yhteishankintakoulutusten ja valmennusten kautta toteutettavaan osaamiseen kehittämiseen sekä vähennyksenä 100 000 euroa siirtona momentille 32.01.40 hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelman koordinaatiohankkeeseen. Lisäksi momentin perusteluja täydennettiin siten, että määrärahaa saa käyttää myös aikuisväestön digitalisaatiovalmiuksia parantaviin hankintoihin.

Vuoden 2020 talousarvion määrärahaa oli käytössä yhteensä 332 914 000 euroa. Määrärahaa käytettiin 64 012 063,27 euroa, josta ELY-keskusten käyttö oli 52

186 329,54 euroa ja valtion virastojen ja laitosten valtionhallintoon työllistämismenojen käyttö suoraan momentilta 11 146 635,93 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö käytti lisäksi määrärahaa 679 097,80 euroa. Käyttämättä jäänyt määräraha 268 901 936,73 euroa siirrettiin vuodelle 2021. Siirtyvän määrärahan määrän kasvuun vaikuttivat muun muassa hankintojen yksikköhintojen lasku ja kuntien velvoitetyöllistämisen romahtaminen väliaikaisten työttömyysturvan etuuspäivien kertymää koskevien säädösten johdosta.

Vuodelta 2019 siirtyneestä määrarahasta 203 770 280,89 eurosta ELY-keskukset käyttivät 201 705 734,89 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriö 2 064 546,00 euroa. Ministeriön käyttämä määräraha kohdistui pääasiassa Koto-SIB-hankkeeseen kuuluneiden koulutusten hankintaan ja aikuisväestön digitalisaatiovalmiuksia edistäviin hankintoihin.

Momentin päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää työttömien työllistämiseen valtion virastoille ja laitoksille enintään 500 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Määrärahaa on vuonna 2020 käytetty 461 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen valtionhallintoon.

Momentin vuoden 2020 myöntämisvaltuus oli yhteensä 65 000 000 euroa, josta käytettiin 27 599 846 euroa ja käyttämättä jäi 37 400 154 euroa. Myöntämisvaltuutta on käytetty vuodelta 2020 vuodelle 2021 ja myöhemmille vuosille jatkuvien työvoimakoulutusten hankintaan.

32.30.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille on budjetoitu ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman lisäksi, ulkorajayhteistyö- ja muiden koheesiopolitiikan ohjelmien rahoitus. Budjetoinnin lähtökohtana ovat edellä mainittujen ohjelmien vuosittaiset rahoituskehyykset, joiden mukaisesti momentin vuosittainen myöntämisvaltuus on mitoitettu.

Rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö. Menettely vähentää myös hankkeesta peruuntuvan valtuuden määrää, mikäli hanke toteutuu arvioitua pienempänä. Tämä nopeuttaa ohjelmavarojen käyttöä. Jos valtuuden käyttö peruuntuu sen jälkeen, kun valtuus ei ole enää käytettävissä (sitoumista seuraavina vuosina), on peruuntunut valtuus uudistettava talousarvion kautta, mikä on verraten hidaskäyttöprosessi.

Ohjelmakauden 2014–2020 maksatukset ovat edenneet edellisvuotta enemmän, mutta eivät kuitenkaan suunnitellussa määrin. Kesän 2020 tilanteessa arvioitiin lisätalousarvioon ehdotettavia muutoksia. EAY- ja ENI-ohjelmien osalta oli mahdollista arvioida loppuvuoden määrärahatarpeet ja vähentää lisätalousarviossa määrärahaa arvioiden mukaisesti. EAKR:n ja ESR:n arvioiden tekeminen on niiden suuresta volyyminä ja hallintomallin moninaisuudesta johtuen huomattavasti hankalampaa, mutta suhteellisesti kuitenkin niissä käyttämättä jäänyt osuus ei ole huomattavasti korkeampi kuin EAY-ohjelmissa. Arviomäärärahaa vähennettiin loppujen lopuksi liian vähän, jolloin sitä jäi käyttämättä vuoden lopussa yhteensä 10,2 %. Kesän tilanteessa ei myöskään voida yksiselitteisesti arvioida sitä, mikä loppuvuoden toteuma on ensimmäisen puolen vuoden toteuman perusteella: joinakin vuosina maksatukset ovat painottuneet alkuvuoteen ja joinakin vuosina loppuvuoteen. Lisäksi maksatuksia on kuluvalle ohjelmakaudella toteutunut suhteellisesti vähemmän kuin vastaavassa vaiheessa edellisellä ohjelmakaudella. Ero edelliseen ohjelmakautteen on hieman korostunut kesän aikana. EU-maiden maksatusvertailussa Suomi on kuitenkin molempien rahastojen osalta EU-maiden kärkeä.

Vaikka alku on ollut edelliskautta hitaampi, on kuitenkin oletettu, että maksatustahti nopeutuisi ohjelmakauden edetessä ja valtuusmäärän kasvaessa. Vuoden 2020 osalta arvio on ollut kuitenkin liian optimistinen. Momentin 32.30.64. määrärahasta, 380 166 000,00 euroa, käytettiin lopulta 89,8 prosenttia.

Koronatilanteella on myös ollut vaikutusta maksatusten viivästymiseen. Osa hankkeista ei ole voinut toteuttaa suunniteltuja toimia. Erityisesti tämä on näkynyt ESR-hankkeissa. Lisäksi vuodelle 2020 ovat ajoittuneet viimeiset ESR-rahoitteiset julkiset työvoimapaalveluhankkeet sekä hankkeiden alasajo, mikä on vähentänyt ko. hankkeille kohdistuvia maksatuksia edellisvuosiin verrattuna. Tavoitteena on kuitenkin ollut, että niihin aiemmin kohdistettu rahoitus kohdistettaisiin jatkossa normaaleihin ESR-kehittämishankkeisiin. Korona on voinut vaikuttaa EAKR-yritystukihankkeiden aikatauluun eli hankkeiden kestot ovat voineet pidentyä ja voi olla, että jotkut hankkeet eivät toteudu lainkaan. Yritysten taloudellisten vaikeuksien vuoksi yritysrahoituksen kerryttäminen on voinut vaikeutua loppuvuodesta ja tämä voi näkyä yrityshankkeiden maksatuksessa.

Ohjelmakaudella 2014–2020 on maakuntien liitoille jaettujen momentin valtuuksien käsittelyssä otettiin käyttöön tekninen uudistus, jossa maakunnan liitolle jaetut, mutta hankkeille sitomattomat vuoden 2020 valtuudet palautettiin EURA 2014 -järjestelmän vuodenvaihteen käyttökätkön aikana työ- ja elinkeinoministeriöön. Valtuudet jaettiin vuodelle 2021 työ- ja elinkeinoministeriössä uusittuina valtuuksina käytettäväksi maakunnan liitossa välittömästi vuodenvaihteen jälkeen.

Menettely mahdollistaa maakunnan liittojen tekemien todellisten sitoumusten huomioimisen ao. varainhoitovuoden valtuusilmoituksessa. Käytännöt maakunnan liitoille myönnettyjen valtuuksien osalta säilyvät muilta osin ennallaan ja näiden valtuuksien seuranta sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön valtuuskirjanpitoon. Hankkeiden sulke- mistoiminto otettiin käyttöön kesällä 2019. Maakuntien liittojen osalta sulkeminen ja uudelleen budjetointi on tehty samojen periaatteiden mukaan kuin muissakin välittä- vissä toimitelmissä. Hankkeilta purkaantuneet valtuudet on huomioitu vuosien 2019 ja 2020 tilinpäätösten yhteydessä.

Vuoden 2020 tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettu rahoitettujen hankkeiden rahoit- tussuunnitelmätiedot yhteensä (vuoden 2020 sidonta + varaukset kustannuksiksi tule- ville vuosille). Rakennerahastojen välittävät toimitelimit ovat tehneet rahoituspäätöksiä eli sitoneet myöntämisvaltuuksia vuonna 2020 yhteensä 382 886 261 eurolla. Tämän lisäksi ne ovat varautuneet rahoittamaan näitä sekä aiempina valtuusvuosina rahoitet- tuja hankkeita tulevina vuosina yhteensä 137 771 603 eurolla, edellyttäen että tule- vien vuosien talousarvioihin otetaan lisää myöntämisvaltuuksia ja että niitä jaetaan edelleen ko. välittäville toimitelimille. Varsinaisessa valtuusilmoituksessa ilmoitettavat valtuuden käyttötiedot on ilmoitettu ohjelmakauden 2014–2020 osalta hankkeille teh- tyjen rahoituspäätösten (sidontojen) mukaan ohjelmakaudeksi 2014–2020 sovittujen menettelyjen mukaisesti.

Määrärahaa sai käyttää ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavan ohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 250 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. To- teuma 138 henkilötyövuotta oli suurempi kuin vuonna 2019, mikä johtuu lisäksi ELY-keskusten itse toteuttamien hankkeiden henkilötyövuosiluvuissa.

Yritysten erityisrahoitus

32.40.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnettiin 700 000 euroa käytettäväksi Enontekiön alueelle sähköverkon korvausinvestointiin myönnetyn avustuksen maksamiseen. Neljännessä lisätaloustarvi- ossa viivästymisestä johtuen momentilta vähennettiin 700 000 euroa ja samalla mo- mentin perusteluja täydennettiin siten, että vuonna 2020 sai sitoutua enin- tään 7 000 000 eurolla Enontekiön Sähkö Oy:n nykyisen vastuualueen sähköverkon korvausinvestointien tukemiseen tilanteessa, jossa Enontekiön kunta ei omista suo- raan tai välillisesti Enontekiön Sähkö Oy:tä.

Kotouttaminen

32.50.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2020 talousarviossa 12 531 000 euroa. Vuoden toisessa lisätalousarviossa siirrettiin 1 500 000 euroa momentille 32.01.03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot TE-toimistojen palvelukyvyyn vahvistamiseksi kriisitilanteessa maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa. Vuoden neljännessä lisätalousarviossa momentin perusteluja täydennettiin niin, että määrärahaa saa käyttää kansainvälisen osaamisen ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseen ja enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Vuonna 2020 määrärahaa oli käytössä yhteensä 11 031 000 euroa. KEHA-keskukselle myönnettiin 72 500 euroa, josta se käytti vuonna 2020 yhteensä 11 685 euroa (60 815 euroa siirtyy vuodelle 2021 käytettäväksi). Maahanmuuttovirastolle myönnettiin 400 000 euroa, josta se käytti 169 697 euroa (230 303 siirtyy vuodelle 2021 käytettäväksi). Lisäksi oikeusministeriölle myönnettiin 30 000 euroa (käyttö 0,00 euroa, 30 000 euroa siirtyy käytettäväksi vuonna 2021). Työ- ja elinkeinoministeriö käytti määrärahaa yhteensä 3 498 540 euroa. Määrärahasta käytettiin valtionavustuksiin järjestöille maahanmuuttajien yhteiskuntatietoisuuden lisäämiseen ja kotoutumisen edistämistä tukevaan toimintaan sekä rasismin ehkäisyyn yhteensä 426 567 euroa (valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 501 138 euroa). Kunnille ja kuntayhtymille myönnettyihin valtionavustuksiin maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaan sekä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluihin käytettiin yhteensä 2 875 536 euroa (valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 6,2 milj. euroa). Kotouttamisen osaamiskeskuksen toimintaan, työvoiman maahanmuuton edistämiseen sekä kotoutumisen edistämiseen määrärahasta käytettiin yhteensä 196 437 euroa. Käyttämättä jäänyt määräraha 7 059 960 euroa siirtyi seuraavalle vuodelle.

Vuodelta 2019 siirtyi määrärahaa vuodelle 2020 yhteensä 989 334 euroa. Määrärahasta 989 334 euroa oli Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen EU:n AMIF Osaava edustaja –hankkeella käytössä 31 126 euroa, josta ELY-keskus käytti 25 269 euroa (ELY-keskus palautti työ- ja elinkeinoministeriölle 5 857 euroa käyttämätöntä määrärahaa). KEHA-keskukselle myönnettiin kuntien kotoutumiskorvaus –lomakkeiden sähköistämiseen 107 500 euroa, josta KEHA-keskus käytti 59 498 euroa (KEHA-keskus palautti työ- ja elinkeinoministeriölle 48 002 euroa).

Työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jäi määrärahaa 904 567 euroa, josta Uudenmaan ELY-keskuksen EU:n AMIF Kotoutumisen tukena –hankkeen käytössä oli 34 159 euroa (vuonna 2019 myönnetystä 100 000 euron määrärahasta oli vuonna 2020 käytettävissä 34 160 euroa), oikeusministeriön EU:n AMIF All in for Equality –hankkeen käytössä 20 000 euroa (myönnetty 20 000 euroa) ja Maahanmuuttoviraston

UMA-järjestelmään toteutettuun työ- ja elinkeinoministeriön laskennallisten kuntakorvausten automaattisen järjestelmän kehittämiseen 103 836 euroa (myönnetty 104 000 euroa).

Työ- ja elinkeinoministeriö käytti lisäksi vuoden 2019 määrärahasta yhteensä 309 205 euroa valtionavustuksiin järjestöille maahanmuuttajien yhteiskuntatietoisuuden lisäämiseen ja kotoutumista edistävän toiminnan tukemiseen sekä rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen ja 437 367 euroa kotoutumisen edistämisen toimiin sekä kotouttamisen osaamiskeskuksen toimintaan.

Vuoden 2019 momentin talousarvion päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin. Vuoden 2019 määrärahasta vuonna 2020 palkkauskustannuksiin kohdistui 0,75 henkilötyövuotta, josta 0,23 henkilötyövuotta EU:n AMIF Osaava edustaja –hankkeeseen Pohjois- Pohjanmaan ELY-keskuksessa ja 0,52 henkilötyövuotta FinMonik -hankkeeseen Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksessa (vuonna 2019 määrärahasta kohdistui palkkauskustannuksiin 1,06 henkilötyövuotta).

Vuoden 2020 momentin 32.50.03. päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin. Vuoden 2020 määrärahasta palkkauskustannuksiin kohdistui 0,91 henkilötyövuotta, josta 0,83 henkilötyövuotta Maahanmuuttoviraston Power BI-tilastointi- ja raportointijärjestelmän kehittämiseen (MIRA-hanke) sekä oleskelulupaprosessin (TTOL) osa-automatisoinnin ratkaisukuvaukseen (Atolli-hanke) ja 0,08 henkilötyövuotta KEHA-keskuksen TTOL-osa-automatisoinnin ratkaisukuvaukseen. Hanke on osa Maahanmuuttoviraston samannimistä hanketta.

Kotouttamisen osaamiskeskuksen vuodelta 2019 siirtynyt momentin 4.19.32.70.03.2 määräraha, 572 146 euroa oli työ- ja elinkeinoministeriön käytössä. Kotoutumisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämisen vuoden 2019 momentin 4.19.32.70.03.1 määrärahasta 417 188 euroa oli työ- ja elinkeinoministeriön käytössä 332 421 euroa, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen käytössä 25 269 euroa ja KEHA-keskuksen käytössä 59 498 euroa. Vuodelle 2021 siirtyi yhteensä 7 059 960 euroa.

32.50.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2020 talousarviossa 185 318 000 euroa. Vuoden neljännessä lisätalousarviossa momentin perusteluja muutettiin siten, että määrärahaa saa käyttää kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/20209 ja valtioneuvoston asetusten (1393/2011 ja 115/2012) mukaisesti alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmäkotiin, muuhun asuinyksikköön sekä

perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen 25 ikävuoteen saakka ja käräjäoikeuden heille osoittamanedustajan palkkioiden maksamiseen.

Vuoden 2020 talousarvion määrärahasta 185,3 miljoonaa euroa käytettiin yhteensä 159,7 miljoonaa euroa. Paluumuuttajien kustannuksiin käytettiin 0,7 miljoonaa euroa, laskennallisiin korvauksiin pakolaisista 44,3 miljoonaa euroa, muihin pakolaisista maksettaviin kuntakorvauksiin 114,5 miljoonaa euroa ja alkukartoituksiin 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 25,6 miljoonaa euroa, koska korvausten piirissä olevien määrä on laskenut aiempia arvioita enemmän mm. COVID-19 pandemian johdosta. Lisäksi Kelalta on palautumassa perustoimeentulotukeen käyttämättä jäänyttä määrärahaa noin 2,7 miljoonaa euroa.

1.7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot 16,7 miljoonaa euroa (38,2 miljoonaa euroa vuonna 2019) koostuvat maksullisen toiminnan tuotoista 0,06 miljoonaa euroa, yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista 1,7 miljoonaa euroa ja yhteistoiminnan kustannusten korvauksista 6,8 miljoonaa euroa. Lisäksi summassa on mukana mm. rojaliti-tuloja 4,7 miljoonaa sekä KELAn ennakon palautus 2,6 miljoonaa. Luvussa on mukana myös 0,4 miljoonaa euroa reskontraaattavien tileistäpoistoa, joka johtui velkakonversiovaltuuksien 2001-2003 sekä 2003-2005 valuuttakurssikirjauksista syntyneistä eroista.

Toiminnan kulut ovat 72,8 miljoonaa euroa (63,2 miljoonaa euroa vuonna 2019). Suurimmat kuluerät ovat henkilöstökulut 32,1 miljoonaa euroa, palvelujen ostot 23,1 miljoonaa euroa ja muut kulut 17,3 miljoonaa. Sisäiset kulut käsitellään vuodesta 2020 lähtien osana palvelujen ostoja.

Palvelujen ostoihin sisältyy muun muassa asiantuntija- ja tutkimuspalveluhankinnat 5,8 miljoonaa euroa (6,2 miljoonaa euroa vuonna 2019), tietotekniikan asiantuntija- ja ylläpitopalveluhankinnat 6,3 miljoonaa euroa (5,2 miljoonaa euroa vuonna 2019). Palvelujen ostoihin sisältyy myös ICT-palvelujen ostot valtion virastoilta ja laitoksilta (ml. Valtori) 1,0 miljoonaa euroa (0,3 miljoonaa euroa vuonna 2019) sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen ostot (Palkeet) 0,4 miljoonaa euroa (0,4 miljoonaa vuonna 2019). Ravitsemuspalvelujen osuus on laskenut koronapandemiasta ja fyysisten tapahtumien vähentymisestä johtuen 0,2 miljoonaa euroon (0,7 miljoonaa euroa vuonna 2019).

Muissa kuluissa 17,3 miljoonaa euroa (10,2 miljoonaa euroa vuonna 2019) suurimpina erinä ovat jäsenmaksut ulkomaille 16,4 miljoonaa euroa (7,5 miljoonaa euroa 2019), joka nousi edellisestä vuodesta Euroopan avaruusjärjestö ESan maksuista johtuen. Matkustuspalvelujen kulut ovat 0,4 miljoonaa euroa (2,4 miljoonaa euroa 2019).

Rahoitustuottoja kertyi 6,1 miljoonaa euroa (30,1 miljoonaa euroa vuonna 2019). Luku koostuu pääosin Suomen Vientiluotto Oy:n tuotonvaihto- ja tasaus sekä suojaussopimuksiin liittyvistä koroista.

Vuonna 2020 työ- ja elinkeinoministeriön tuotto- ja kululaskelmassa siirtotalouden tuottoja kertyi 233,1 miljoonaa euroa (214,4 miljoonaa euroa vuonna 2019) ja siirtotalouden kuluja 441,9 miljoonaa euroa (311,3 miljoonaa euroa vuonna 2019).

Taulukko 29. Siirtotalouden tuotot ja kulut 2018-2020

Siirtotalouden tuotot ja kulut (1 000 €)	2018	2019	2020
Tuotot			
Siirtotalouden tuotot EU:lta	189 344	162 872	209 556
Siirtotalouden tuotot sosiaaliturvarahastoilta	19 213	19 531*	23 572
Siirrot talousarvion ulkopuolelta	0	0	0
Siirtotalouden tuotot valtionhallinnolta	20 000	37 000	0
Tuotot yhteensä	228 557	219 403	233 128
Kulut			
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	106 386	100 542	249 945
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	29 040	26 840	22 910
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	22 381	50 302	125 564
Siirtotalouden kulut rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	444	0	345
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittamattomille yhteisöille	5 940	6 351*	7 250
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	1 084	1 101	1 165
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	39 087	2 501	12 142
Siirrot valtionhallinnolle	94 139	105 549	916
Muut	19 176	18 133	21 676
Kulut yhteensä	317 678	311 319	441 913

*LKP-kuluttilille 82510000 on virheellisesti kirjattu palkkaturvamaksuja, jotka olisi pitänyt kirjata LKP-tulotilille 80200000. Taulukkoon on tehty oikaisu tämän tiliöinnin osalta.

Tilikauden kulujäämää kertyi 261,9 miljoonaa euroa (2019 kulujäämä 89,2 miljoonaa euroa).

1.7.4 Tase

Työ- ja elinkeinoministeriön taseen loppusumma on 3 450 miljoonaa euroa (1 762 miljoonaa euroa 2019).

Käyttöomaisuusarvopapereiden yhteisarvo on 1 655 miljoonaa euroa (1 655 miljoonaa euroa 2019). Käyttöomaisuusarvopapereiden osuus kasvoi 2 500 euroa (250 kpl Ilmastorahasto Oy:n ent. Valtion kehitysyritys Vake Oy:n osakkeita) alla kuvatun hallinnansiirron myötä.

Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset nousivat 1 672 miljoonaa euroon (15,9 miljoonaa). Valtion kehitysyritys Vake Oy muuttui Ilmastorahasto Oy:ksi 21.12.2020, jonka yhteydessä Valtioneuvoston kanslian hallinnansiirrolla työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoon kirjattiin muihin oman pääoman ehtoisin sijoituksiin Valtion kehitysyritys Vake Oy:n SVOP-rahasto 1 506 769 851 euroa sekä muihin osakkeisiin 2500 euroa Ilmastorahasto Oy:n (ent. Valtion kehitysyritys Vake Oy:n) osakkeet 250 kpl.

Valtioneuvoston yleisistunto päätti 14.5.2020 valtuuttaa työ- ja elinkeinoministeriön tekemään valtion puolesta 150 000 000 euron vastikkeettoman sijoituksen Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Päätöksen perusteella työ- ja elinkeinoministeriö teki sijoituksen 15 000 000 euroa, joka maksettiin valtion vuoden 2020 talousarviossa momentille 32.40.88. (Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle) myönnetystä 400 000 000 euron määrärahasta.

Pitkäaikaisia saamisia on 81,2 miljoonaa euroa (88,6 miljoonaa euroa 2019), josta 74,5 miljoonaa on Suomen Vientiluotto Oy:n euromääräinen laina.

Lyhytaikaiset saamiset 41,8 miljoonaa euroa (5,5 miljoonaa euroa 2019) koostuu 34,7 miljoonaa euroa EU-komission EAKR-tulosta sekä Suomen Vientiluotto Oy:n tuontovaihto- ja -tasaussopimuksiin liittyvistä korkojaksotuksista (3,6 miljoonaa euroa) ja muista lyhytaikaisista saamisista.

Lyhytaikainen vieras pääoma on 858,8 miljoonaa euroa (926,7 miljoonaa euroa vuonna 2019), josta suurimpana eränä on talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilien saldot 843,4 miljoonaa euroa (913,4 miljoonaa euroa vuonna 2019). Lisäksi summassa on mukana saadut ennakot 0,07 miljoonaa euroa (1,6 miljoonaa euroa vuonna 2019), ostovelat 2,5 miljoonaa euroa (2,3 miljoonaa euroa vuonna 2019) ja siirtovelat 9,3 miljoonaa euroa (7,8 miljoonaa euroa 2019). Siirtovelloissa on mukana Suomen Vientiluotto Oy:n tuontovaihto- ja -tasaussopimuksiin sekä suojauksiin liittyvät korkojaksotukset 2,1 miljoonaa euroa.

1.8 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kansliapäällikkö vastaa ministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yleisestä toteuttamisesta ja kehittämisestä. Toimintayksiköiden esimiehet ovat vastuussa käytännön valvontatoimenpiteistä, ohjeistamisesta sekä kehittämisestä omalla vastuualueellaan. Esimiehet huolehtivat, että ministeriössä toteutetaan asianmukaiset ja tehokkaat sisäisen valvonnan menettelyt, jotka koskevat ministeriön toiminnan, talouden ja tietoturvan järjestämistä. Määräykset sisäisen valvonnan järjestämisestä ovat ministeriön taloussäännön luvussa 1.3.

Tarkastus ja auditointi vastuualue on arvioinut sisäisen valvonnan riittävyyttä ja asianmukaisuutta suorittamiensa tarkastusten ja arviointien, antamiensa lausuntojen ja muiden selvitysten perusteella. Valtionvarain controller -toiminto on tarkastusviranomaisena tehnyt EU:n rakennerahastojen tarkastukset.

Työ- ja elinkeinoministeriön riskienhallintatoimintoa on vahvistettu asiantuntijaresursilla vuonna 2020. Riskienhallinnan kehittämistyön pohjaksi ministeriön riskienhallintajärjestelmän nykytilasta tehtiin arvio, jonka mukaan riskienhallinta on työ- ja elinkeinoministeriössä kokonaisuudessa toteutunut verrattain kevyesti. Menettelyt on sisällytetty johtamisjärjestelmään tulosneuvotteluprosessin osalta, mutta riskitarkastelun rooli on jäänyt marginaaliseksi varsinaisissa tulosneuvotteluissa. Riskienhallintaa on tehty osastoilla ja toimintayksiköissä omista lähtökohdista, mutta organisaatiotason menettelyiden toimivuudessa nähdään parannettavaa. Arvioinnin pohjalta muodostettava riskirekisteri tulee olemaan perustana jatkuvalla riskien seurannalle ja arvioinnille osana johtamisjärjestelmää.

Tarkastusten yhteydessä on havaittu, että hankinta- ja valtionavustus päätöksissä tulee valvonnan ja seurannan mahdollistamiseksi entistä tarkemmin määritellä hankinnan ja avustuksen ehdot. Mikäli nykyistä koronatilannetta vastaava poikkeustilanteen rahoitusinstrumentti tarvitaan tulevaisuudessa nopeasti käyttöön, on suositeltavaa varautua siihen suunnittelulla ja kehittämisellä etukäteen. Resurssien näkökulmasta on perusteltua, että koronaviruksen kokoista kriisitilannetta hoitaa useampi viranomainen. Tulisi kuitenkin tarkoin pohtia mahdollisuutta käyttää yhtenäisiä menettelytapoja mukaan lukien yhteiset tietolähteet ja tietojärjestelmät avustusten kohdentamisessa. Myös työ- ja elinkeinoministeriössä on syytä arvioida mahdollisuutta koordinoita eri avustusmuotojen tavoitteita, keinoja ja kohderyhmiä eri toimintayksiköiden kesken nykyistä kattavammin.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kokonaisuutena sisäisen valvonnan menettelyt täyttävät kohtuullisesti talousarvioasetuksen 69:ssä säädetyt toiminnan laillisuuden ja

tuloksellisuuden varmistamista, varojen turvaamista sekä tietojen oikeellisuutta ja riittävyyttä koskevat tavoitteet.

1.9 Arviointien tulokset

Työllisyys- ja yrittäjyys

ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) toiminnasta ja uudistuvasta roolista tehtiin työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta arviointi. KEHA-keskus ohjaa, kehittää ja palvelee palvelujensa piirissä olevia organisaatioita tehtävien yhdenmukaistamisessa, hallinnollisten tehtävien sekä toimintaprosessien kehittämisessä, uusien sähköisten välineiden käyttöönotossa sekä suorittaa pääosan ELY-keskusten ja TE-toimistojen myöntämien avustusten maksatuksista ja korvauksista. Arvioinnin mukaan KEHA-keskus toimii varsin hyvin, se on vakiinnuttanut toimintansa ja siellä luodut käytännöt toimivat hyvänä esimerkkinä monelle valtakunnallisesti toimivalle organisaatiolle. Arvioinnissa kuitenkin todetaan, etteivät asiakasvirastot ole kaikilta osin tyytyväisiä KEHA-keskuksen keskitettyjen palveluiden kokonaisuuteen, eikä hallinnollisten palvelujen koeta kattavan riittävästi kaikkien asiakkaiden tarpeita. KEHA-keskuksen roolin ja tulevaisuuden tahtotilan selkeyttäminen katsottiin tarpeelliseksi kehittämiskohteeksi. (TEM Julkaisuja 50/2020)

Siltasopimus on hallinnonalarajat ylittävä prosessi, joka pitää sisällään alueellisen ja valtakunnallisen tason toimia esimerkiksi työvoiman saatavuuden, t&k -toiminnan, koulutuksen ja tietopohjan vahvistamiseksi. Siltasopimusten toimintamallia, prosessia ja vaikutuksia arvioitiin erillisellä selvityksellä. Siltasopimuksia on tehty Lounais-Suomessa, Pirkanmaalla, Kainuussa ja Pohjos-Savossa. Selvityksen mukaan siltasopimuksilla on ollut paljon myönteisiä vaikutuksia, kuten yhteistyön tiivistyminen valtioneuvoston ja alueiden välillä. Hankkeista suurin osa on keskittynyt saavutettavuuteen, koulutukseen ja työvoiman saatavuuteen eli tavoitteisiin nähden oikeanlaisiin asioihin. Tilastollisesti työvoiman saatavuus on Lounais-Suomessa parantunut, työttömiä on työllistynyt odotettua enemmän ja myös rekrytointiongelmien vähentyneet. Selvityksessä ehdotetaan siltasopimusten tarkempaa rajaamista, alueiden ja valtion roolin sekä vastuiden selkeää määrittelyä, keskeisten tavoitteiden listausta alueittain, seurantamittareiden kehittämistä ja tarkastelua 6 kuukauden välein. Lisäksi ehdotetaan rahoituskokonaisuuden selkeyttämistä ja korvamerkityn rahan maksamista siltasopimuskokonaisuuden toteuttamiseen ja siltasopimusmallin rakentamista siten, että se motivoi alueita kehittämiseen ja yhteistyöhön toisten alueiden kanssa. Mallia suositellaan jatkettavaksi sekä positiivisen ja negatiivisen rakennemuutoksen alueilla. Aluevalinnat suositellaan tehtäväksi työllisyyteen liittyvien tilastojen vertailulla maakunnittain,

huomioiden avointen työpaikkojen määrä, kohtaanto ja rekrytointivaikeuksia kokevien yritysten määrä. (TEM Julkaisu 47/2020).

Yritystoiminnan kehittämiseen myönnettävien avustusten tavoitteena on uuden liiketoiminnan luominen, pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen sekä yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen. Yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää pk-yrityksille, joilla on kannattavan toiminnan edellytykset ja riittävästi omia resursseja kilpailukykyä parantaviin kehittämistoimenpiteisiin. Kehittämisavustusta koskevan ulkopuolisen arvioinnin mukaan painotukset vaihtelevat alueellisesti ja kehittämisavustuksella rahoitetaan hyvin erityyppisiä hankkeita ja yrityksiä eri alueilla. ELY-keskuksilla on suuri harkintavalta rahoituksen ohjaamisessa omien painopisteidensä ja prioriteettien mukaisesti. Avustuksen myöntö- ja maksatusprosessit toimivat arvioinnin perusteella pääsääntöisesti hyvin. Valtaosa yrityksistä kokee hakuprosessin sujuvaksi ja yritykset ovat pääasiassa erittäin tyytyväisiä ELY-keskusten tarjoamaan tukeen sen osalta. Arvioinnin mukaan avustusten pieni koko heikentää avustuksen tehokkuutta ja rajoittaa niiden potentiaalista vaikuttavuutta. Arvioinnissa suositellaankin avustusten absoluuttisen ja suhteellisen minimikoon nostamista ja tähän liittyvän ohjeistuksen luomista. Avustuksen vaikuttavuuden kehittämiseksi arvioinnissa suositellaan myös rahoituksen ohjaamista nykyistä selkeämmin pienempien ja kasvavien yritysten riskipitoisiin hankkeisiin. (TEM Julkaisu 30/2020).

Vuosina 2017–2020 toteutettiin työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamia lyhytkestoisia koulutuksia tai muuntokoulutuksia erillisinä hankkeina. Hankkeilla pyrittiin vastaamaan koulutusten kohdealojen työvoimapulaan kehittämällä koulutusten kohderyhmien osaamista suhteessa työnantajien osaamistarpeisiin. Selvityksessä tarkasteltiin 14 koulutushanketta, joita olivat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työvoimakoulutuksena toteutetut uuteen korkeakoulututkintoon johtavat muuntokoulutukset jo korkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille (6 kpl) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan osaajapulaan vastaamiseen tähtäävät korkeakoulututkintoon johtavat koulutushankkeet, erikoistumiskoulutukset ja tutkintojen osista muodostuvat koulutuskokonaisuudet (8 kpl). Selvityksen mukaan koulutushankkeiden toteutus oli pääosin onnistunutta ja koulutus koettiin laadukkaaksi ja hyödylliseksi. Ehdotetut toteutuksen kehittämiskohteet liittyvät muun muassa opiskelijavalintojen onnistuneisuuteen, ohjauksen ja tuen riittävyteen, opetuksen toteutuksen vielä vahvempaan räätälöintiin opiskelijakohtaisesti sekä työnantajien sitouttamiseen vahvemmin koulutushankkeisiin. Osassa hankkeista on kyetty vastaamaan opiskelijavolyymien puitteissa työvoimatarpeisiin kohdealoilla. Sen sijaan osassa koulutuksista tutkinnon suorittamiseen määräajassa on liittynyt haasteita. Arviointihetkellä osa koulutuksista oli edelleen kesken ja niiden mahdollisia työllisyysvaikutuksia ei ollut näin ollen vielä mahdollista laajasti arvioida. Koulutusten vaikutukset näkyivät arviointihetkellä parhaiten koulutuksen kohderyhmien osaamisen osuvuuden paranemisena suh-

teessa osaamistarpeisiin sekä työllistymisen mahdollisuuksien parantumisena kohdealoille. Hanketoiminnan jatkuminen nähtiin selvityksen tulosten pohjalta tarpeelliseksi. (TEM Julkaisuja 26/2020).

Työ- ja elinkeinoministeriö selvitytti ulkopuolisella arvioinnilla starttirahan toimivuutta osana aloittavan yrittäjän palveluita vuosina 2011-2018. Samassa yhteydessä kartoitettiin myös yritysten rekrytointiosaamisen ja osaamistarpeiden tunnistamisen nykytilaa. Selvityksen mukaan starttirahalla koetaan olevan myönteinen merkitys yrittäjäksi ryhtymiselle ja yritystoiminnan aloittamiselle. Tyytyväisyys hakemus- ja maksatusprosesseihin on kasvanut, mutta starttirahan myöntämiseen liittyvien tulkintojen yhtenäistämistä kaivataan. Merkittävimmät muutokset starttirahassa liittyvät siirtymien (sivutoimisesta yrittäjyydestä päätoimiseksi ja yritystoiminnasta palkansaajaksi) lisääntymiseen työmarkkinoilla. Muilta osin starttirahayrittäjyyden motiiveissa ja yrittäjien taustoissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisen selvityskauden (2005-2010) jälkeen. Selvityksen mukaan palvelukokonaisuudessa on tarve työn murroksen myötä huomioida yrittäjyyden ja palkkatyön yhdisteleminen sekä sivutoiminen yrittäjyys nykyistä paremmin. Lisäksi starttirahayrittäjien neuvontaan, säädösten yhdenmukaiseen soveltamiseen ja yhteensovittamiseen työttömyysturvasäännösten kanssa esitettiin kehittämisehdotuksia. (TEM Julkaisuja 33/2020)

Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (AIKO) oli pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman toimenpide, jonka tavoitteena oli turvata Suomen kilpailukyky ja edistää kasvua solmimalla valtion ja alueiden välisiä kasvusopimuksia tukemalla alueiden omiin vahvuuksiin, voimavaroihin ja osaamiseen perustuvaa elinkeinoelämän ennakoitua rakennemuutosta (ERM). AIKO-toimenpiteen rahoitus oli vuosina 2016 – 2018 kokonaisuudessaan noin 30 miljoonaa euroa. Selvityksen mukaan AIKO näyttää onnistuneen tarjoamaan maakunnille ja kaupungeille joustavan instrumentin alueelliselle kehitykselle. Instrumentti on jakaantunut kahteen tavoitteiltaan hyvin erilaiseen osioon, mutta molemmilla on ollut selkeä paikkansa. Vahvuuksiin on kuulunut AIKO:n tarjoama mahdollisuus käynnistää nopeasti ja kevyellä hallinnolla alueiden omista tarpeista lähteviä innovatiivisia hankkeita. Raportissa kuitenkin todetaan, että AIKO on nykyisellään jäänyt eräänlaiseksi välimuodoksi ohjelman ja verkostomaisen toiminnan välillä. Jatkoa varten olisi kriittistä satsata vahvemmin verkostojen hallintaan ja johtamiseen eri tasoilla (kuka toimii verkosto-johtajana, mitä verkostoja hallitaan ja miten, ja millä tavoin verkostokehittämistä ohjataan valtion suunnalta). Yhtenä haasteena ja jatkon kehityskohteena nähtiin myös hankkeen lyhytjänteisyys ja jatkuvuuden puute suhteessa aiempiin aluekehitystoimiin. Raportissa todetaan, että ideaalitapauksessa aluekehitysohjelmat rakentuivat toistensa päälle vahvemmin kuin tähän mennessä on toteutunut. (TEM Julkaisuja 2/2020)

Vuosina 2018-2019 totutettiin hallituksen budjettiriihessä 2017 päätöksen mukaisesti nuorten tulospurustaisia pilotteja, joihin kohdennettiin 15 miljoonan euron rahoitus tavoitteena 10 000 nuoren saattaminen palveluiden piiriin ja näin nuorten työllisyyden edistäminen. Pilotteja toteutettiin 14 ELY-keskuksen alueella ja niihin osallistui noin 9 000 nuorta. Toimintaa koskevan arvioinnin mukaan valtakunnallisten pilottien hankintaprosessi onnistui kiireelliseen aikatauluun nähden kohtuullisen hyvin, mutta valmisteluvaiheessa oli jäänyt auki merkittävä määrä yksityiskohtia, joita jouduttiin tarkentamaan pilotin aikana. Tämä koski erityisesti tulospalkkiomallia, jonka kehittämiseen tulisi varata huomattavasti enemmän aikaa. Eri toimijat ovat pitäneet toteutettuja pilotteja suhteellisen onnistuneena. Onnistuneeksi nähtiin tavoitteellinen ja usein hyvin organisoitu asiakasohjaus ja se, että pilotti koettiin merkittäväksi panostukseksi nuorten työllistymistä edistävien palvelujen kokonaisuuteen. Hankintaorganisaatio edesauttoi vuoropuhelun lisäämistä koko pilottien toimintakauden ajan. Raportin mukaan aluetasolla tulisi edelleen varmistaa, että kaikki osapuolet ottavat kehittämisen kohteeksi yhteistyökulttuurin parantamisen. Tuloksellisuuden arviointia ei pystytty luotettavasti tekemään sopivan vertailukohdan puuttumisen vuoksi. Pilottikokonaisuudessa kahden eri kohderyhmälle suunnatun pilotin kohderyhmät sekoittuivat, mikä vaikutti kaikkiin havaintoihin toiminnasta ja tuloksista. Palkkion perusteena oleviin tuloksiin vaikuttivat selvityksen mukaan palveluntuottajan henkilöstön oma osaaminen kohdata nuoret asiakkaat, käytössä olevat kontaktit potentiaalsiin työnantajiin, palvelujärjestelmän tuntemus, aiempi kokemus vastaavan tyyppisistä palveluista sekä nuorten oma aktiivisuus tai tämän aktiivisuuden aikaansaaminen. (TEM Julkaisuja 4/2020).

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjassa ilmestyneessä tutkimuksessa (33/2020) arvioitiin työpolitiikan vaikutusta työllisyysasteeseen. Aktiivisen työvoimapolitiikan osalta raportissa todetaan, että sen vaikutukset työllisyysasteeseen ovat vähäiset johtuen merkittävistä sivuvaikutuksista. Toimilla pystytään lähinnä vaikuttamaan siihen, kuka työllistyy, mutta kokonaistyöllisyyteen vaikutukset ovat vähäisiä. Raportissa ehdotetaan toimenpiteiden kohdentamista tilastollisilla pääsäännöillä, joita olisi suositeltavaa kehittää tarkoitusta varten. Raportin mukaan työnhaun tukea voidaan parantaa keventämällä työvoimatoimistojen virkailijoiden työkuormaa, jotta työnhaun tuen työllisyysvaikutukset paranevat. Lisäksi raportin mukaan tapaamisten tulisi alkaa melko nopeasti työttömyysjakson alun jälkeen. Raportissa todetaan myös, että tietokoneavusteisella työnhaulla voidaan parantaa työttömien työllistymistä. Tutkimuksessa suositellaan, että matalasuhdanteessa voi käyttää toimenpiteitä, joilla on lukitusvaikutuksia, kuten esimerkiksi työvoimapolitiittista koulutusta. Lisäksi monialaisten palveluiden ja aktiivisen työvoimapolitiikan kustannus-hyöty-analyysiin tulisi panostaa tulevaisuudessa.

Ohjaamot ovat alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen monialaisia palvelupisteitä, jotka toteuttavat EU:n nuorisotakuun tavoitteita ja toimintaa. Niiden valtakunnallisina tavoitteina on sujuvoittaa nuorten siirtymiä työhön ja koulutukseen tai muuhun toimintaan,

edistää nuorten osallisuutta, toimintakykyä ja elämänhallintaa sekä koota yhteen palveluntuottajia monialaiseksi kokonaisuudeksi. Ohjaamoiden toiminnan vaikutuksia sekä Ohjaamoiden monialaisen toimintamallin käytäntöjä selvittäneessä tutkimuksessa havaittiin, että moniammatillisesta yhteistyömallista johtuen Ohjaamoissa asiakkaan tilannetta pystytään arvioimaan aiempaa kokonaisvaltaisemmin ja mahdollisuudet asiakasprosessien tehokkaampaan edistämiseen ovat parantuneet. Ohjaamotoiminnan vaikutukset syntyvät ennen kaikkea tehostuneen palveluihin ohjauksen sekä Ohjaamojaksoa seuraavien palvelujatkumoiden vaikutusten kautta. Tutkimuksessa tehtyjen kustannus-hyöty-laskelmien perusteella Ohjaamot kattavat kulunsa julkisen talouden säästöillä. Selvityksen mukaan Ohjaamoiden roolia ja asemaa kuntien palvelujärjestelmässä tulee kuitenkin kirkastaa sekä etsiä ratkaisuja moniammatillista yhteistyötä hankaloittaviin poikkihallinnollisiin haasteisiin. Suosituksena on Ohjaamotoiminnan jatkaminen. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 13/2020).

Vuonna 2020 julkaistuissa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjan raporteissa (10/2020 ja 12/2020) selvitettiin alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden nykytilaa ja laajuutta. Tulosten perusteella muuttoliike on vilkasta ja keskittävää ja suurin osa muuttoliikkeestä liittyy työvoiman alueelliseen liikkuvuuteen. Muuttoliike on kuitenkin vain osa työvoiman alueellisesta liikkuvuudesta, sillä työpaikan alueen vaihtuminen eli työn alueellinen liikkuvuus on selvästi yleisempää kuin työllisten muuttaminen. Pendelöinnissä ja sen suuntautumisessa on havaittu muutosta 2010-luvulla siten, että keskuksista pois päin tapahtuva pendelöinti on yleistynyt, vaikka edelleen pendelöinti suuntautuu pääasiassa keskuksia kohti. Tutkimus ei paljastanut työvoiman alueellisessa liikkuvuudessa ilmeisiä pullonkauloja, joita voitaisiin hoitaa yleisillä liikkuvuuden lisäämisellä toimilla. Alueellisten työmarkkinoiden viimeaikainen kehitys viittaa siihen, että alueellinen kohtaanto ei olisi ensisijainen ongelma Suomen työmarkkinoilla. Työmarkkinoiden kohtaanto on heikentynyt eniten alueilla, joille työvoiman liikkuvuus suuntautuu. Raportissa kuitenkin suositellaan, että työttömien liikkuvuutta edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta tulisi kuitenkin tutkia koeasetelmien avulla, sillä niistä tiedetään vähän. Raportissa todetaan, että yhteen kotikuntaan pohjautuvat palvelumallit ovat tehottomia muuttuvan alue- ja yhdyskuntarakenteen näkökulmasta, koska palvelujen suunnittelua ja tuotantoa eivät tällöin ohjaa alueiden todelliset käyttäjä-määrät. Monipaikkaisuuden hyödyntämistä alueiden kehittämisessä tulisi raportin suositusten mukaan edistää eri hallinnonalojen yhteistyönä.

Ammatillista liikkuvuutta arvioineen tutkimuksen mukaan tiedollisten taitojen erot ammattien välillä estävät Suomessa ammatillista liikkuvuutta vähemmän kuin erot ammattien tehtäväsäällöissä. Tiedollisten taitojen eroihin liittyy kuitenkin suurempia palkan menetyksiä irtisanotuilla, kun siirrytään matalamman taitotason ammattiin. Raportin mukaan koulutuspolitiikassa tarvitaan erilaisia ratkaisuja riippuen henkilöiden lähtö-

ja tavoiteammateista, koska osaamiserot vaihtelevat. Teknologian kehittyessä osaamisvaatimukset kasvavat, joten koulutustason nostaminen yleisesti ylläpitää työntekijöiden työskentelymahdollisuuksia erilaisissa ammateissa. Raportin suositusten mukaan kohtaanto-ongelman ratkaisemisessa tarvitaan aikaisempaa enemmän aktiivisen työvoimapolitiikan välineiden hyödyntämistä, kuten työhaun ohjausta henkilölle mahdollisiin hakukohteisiin sekä uudelleen koulutusta. Työnvälitystä on mahdollista tehostaa kustannustehokkaasti hyödyntämällä digitalisaatiota sekä ammattien välisiin tehtäväeroihin ja aikaisempiin ammatillisiin siirtymiin liittyvää tietoa hakukohteiden valinnassa.

1.10 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Ohjelmakauden 2014 – 2020 rakennerahastohankkeiden eli Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamista hankkeista kaikki julkiselta rahoitukseltaan yli 20 000 euron sääntöjenvastaisuudet sekä petokset tai petosepäilyt on raportoitava neljä kertaa vuodessa Euroopan petoksentorjuntavirastolle (OLAF). Tällaisia uusia tapauksia on kertomusvuonna raportoitu vain yhdessä ESR-hankkeessa. EAKR-hankkeissa tuli esiin muutamia konkurssitapauksia, sekä tuensaajan ilmoituksia liiketoiminnan myynnistä. Tällaisia tapauksia ei tarvitse raportoida OLAF:lle, vaikka ne johtavatkin normaaleihin takaisinperintätoimiin.

Kertomusvuonna ei ole todettu järjestelmällisiä virheitä tai puutteita, vaan havaitut tukikelvottomat menot ovat olleet tarkastuksissa ja muun viranomaisvalvonnan tuloksena löytyneitä satunnaisia virheitä.

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamiin hankkeisiin tehtiin kertomusvuonna takaisinperintätoimia 68 hankkeessa eli melkein puolet vähemmän kuin edellisellä vuonna. Syynä tähän on tarkastustyöhön käytettyjen resurssien kohdentaminen koronan takia osittain muihin tehtäviin. Tarkastusviranomaisena toimiva Valtiovarain Controller -yksikkö teki 30 hanketarkastusta, kun määrä on aiempina vuosina ollut 60. Viime vuosina rahoittajien hankepäätöksissä on myös siirrytty yhä enemmän ns. yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöön, mikä tarkoittaa, että helpommin pienehköjä ja tahattomia virheitä synnyttävät tositetason ehdot korvautuvat tulosperusteisilla tukiehdolla. Tällöin yksittäisiä tukikelvottomuushavaintoja syntyy vähemmän.

Takaisinperittäväksi määrätyn tukiosuuden määrä korkoineen oli kertomusvuonna yhteensä 953 239 euroa. Perintäpäätöksiä tehtiin hieman enemmän EAKR-hankkeisiin perittävän kokonaissumman ollessa 849 609 euroa, kun taas ESR-hankkeista perittävä kokonaissumma jäi 103 630 euroon. Kolmessa tapauksessa tuensaaja oli palauttanut omaehtoisesti liikaa saamaansa tukea, mutta valtaosa takaisinperinnöistä perustui hankkeen rahoittajan tekemään takaisinperintäpäätökseen. Alle 100 euron summaa ei tarvitse periä takaisin.

Perintäpäätöksiä tehtiin melko tasaisesti ELY-keskuksissa ja maakuntien liitoissa. Perintätoimien kohteena ovat olleet yritykset, koulutuslaitokset, julkisoikeudelliset organisaatiot sekä säätiöt ja pienemmät järjestöt. Sääntöjenvastaiset menot havaitaan pääasiassa hankkeen rahoittajan ja tarkastusviranomaisen tekemissä tarkastuksissa. Takaisinperittäväksi määrätystä tukiosuudesta on saatu perittyä takaisin 259 249 euroa vuoden vaihteeseen mennessä kaikkiaan 52:stä hankkeesta. Kahdessa hankkeessa perintätoimet on lopetettu tuloksettomina.

Vuonna 2017 suljetun ohjelmakauden 2007 – 2013 hankkeisiin ei tehty enää kertomusvuonna takaisinperintäpäätöksiä. Suljetun ohjelmakauden hankkeisiin oli edellisinä vuosina tehty vielä perintäpäätöksiä hankkeiden jälkiseurannan perusteella. Jälkiseurannalla kontrolloidaan EAKR-tuella hankittujen investointien pysyvyyttä myös tuen maksamisen jälkeen.

Käytännössä takaisinperintään johtavat syyt liittyvät vain harvoin petoksiin tai tahalliseen väärinkäyttöön, kuten tietojen salaamiseen tai väärin tietojen antamiseen. Yleinen takaisinperinnän syy on, ettei jonkin yksittäisen kuluerän katsota kuuluvan hankkeelle tai sille ei löydy tarkastuksessa riittävää dokumentaatiota. Yritystukihankkeissa takaisinperinnän perusteena on hyvin usein yritystoiminnan tai tuella hankittujen laitteiden myynti tai yrityksen ajautuminen konkurssiin.

2 Talousarvion toteumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2020	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	5 363,69	163	163,20	0,00	100
11.04.01. Arvonlisävero	5 363,69	163	163,20	0,00	100
12. Sekalaiset tulot	314 713 675,96	269 595 948	289 415 501,60	19 819 553,79	107
12.23.99. Valtioneuvoston kanslian muut tulot	63 750,00	97 365	97 365,37	0,00	100
12.32.30. Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista	58 246 184,80				
12.32.31. Palkkaturvamaksujen palautukset	19 531 464,92	23 571 873	23 571 873,27	0,00	100
12.32.50. EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot	162 871 509,81	190 000 000	209 556 431,24	19 556 431,24	110
12.32.50.01. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	102 747 585,23	103 000 000	130 119 259,33	27 119 259,33	126
12.32.50.01.1. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, EAKR	99 922 720,54	103 000 000	130 119 259,33	27 119 259,33	126
12.32.50.01.2. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, EAKR	2 824 864,69				
12.32.50.02. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	56 702 389,02	80 000 000	74 093 721,30	-5 906 278,70	93
12.32.50.02.1. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, ESR	56 702 389,02	80 000 000	74 093 721,30	-5 906 278,70	93
12.32.50.03. Vähävaraisten rahastosta saatavat tulot	3 396 535,56	5 000 000	3 918 450,61	-1 081 549,39	78
12.32.50.04. PK-yritysalitteesta saatavat tulot	25 000,00	2 000 000	1 425 000,00	-575 000,00	71
12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	29 104 888,70	8 435 691	8 698 813,34	263 122,55	103
12.32.99.02. Royalty-tulot	3 875 368,92	4 500 000	4 763 122,55	263 122,55	106
12.32.99.06. Muut tulot	25 229 519,78				
12.32.99.07. Muut tulot		3 935 691	3 935 690,79	0,00	100
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	42 930 538,49	46 311 006	46 311 005,64	0,00	100
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	1 965 339,24	1 180 013	1 180 012,74	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	13 404 559,18	13 908 150	13 908 149,94	0,00	100
13.01.05. Korot muista lainoista	13 404 559,18	13 908 150	13 908 149,94	0,00	100
15. Lainat	22 592 101,66	7 417 691	7 417 691,33	0,00	100
15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset	22 592 101,66	7 417 691	7 417 691,33	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä	350 715 700,49	290 921 952	310 741 506,07	19 819 553,79	107

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia	557 268,42						130 893,13	130 893,13	130 893,13	0,00
23.01.03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (S2)	92 850,04						120 367,03	120 367,03	120 367,03	
23.01.03.1. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkausmenot	92 850,04						120 367,03	120 367,03	120 367,03	
23.01.24. Suomen EU-puheenjohtajuus (S2)	464 000,00						10 526,10	10 526,10	10 526,10	
23.01.24.1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot (EK)	464 000,00						10 526,10	10 526,10	10 526,10	
23.01.29. Arvonlisäveromenot (A)	418,38									
24. Ulkoministeriön hallinnonala	100 000,00						98 295,31	98 295,31	21 795,31	76 500,00
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	100 000,00						98 295,31	98 295,31	21 795,31	76 500,00
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		50 000 000	13 300 000,00		13 300 000,00	36 700 000,00				
28.99.95. Satunnaiset säädöserusteiset menot (A)		50 000 000	13 300 000,00		13 300 000,00	36 700 000,00				
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	371 044 068,19	1 678 239 665	626 961 862,91	936 963 813,74	1 563 925 676,65	114 313 988,22	81 166 969,44	1 447 450 519,32	457 427 972,46	943 711 541,22
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (nettob) (S2)	33 700 000,00	37 137 000	25 714 216,04	11 422 783,96	37 137 000,00	0,00	8 965 091,81	46 102 091,81	34 621 857,48	11 422 783,96
32.01.01.1. Toimintamenot (KPY)	32 180 000,00	32 317 000	24 679 926,82	7 826 186,40	32 506 113,22	-189 113,22	8 003 218,07	40 320 218,07	32 683 144,89	7 826 186,40
32.01.01.2. Tutkimus- ja selvitystoiminta (KPY)	1 500 000,00	1 500 000	482 538,63	1 017 461,37	1 500 000,00	0,00	958 019,86	2 458 019,86	1 383 108,12	1 017 461,37
32.01.01.3. Ulkopuolinen rahoitus (KPY)	20 000,00	20 000	-18 144,28	38 144,28	20 000,00	0,00	3 853,88	23 853,88	-14 290,40	38 144,28

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.01.01.4. Hallinnonalan tuottavuusmääräraha (KPY)	0,00	1 200 000	130 234,25	1 069 765,75	1 200 000,00	0,00		1 200 000,00	130 234,25	1 069 765,75
32.01.01.5. Toimialakohmainen kasvukokonaisuus (KPY)	0,00	800 000	212 906,01	587 093,99	800 000,00	0,00		800 000,00	212 906,01	587 093,99
32.01.01.6. Kiertotalouden strateginen edistämishjelma (KPY)		700 000	77 812,01	622 187,99	700 000,00	0,00		700 000,00	77 812,01	622 187,99
32.01.01.7. Vaikuttavuusinvestointien osaamiskeskus (KPY)		600 000	338 055,82	261 944,18	600 000,00	0,00		600 000,00	338 055,82	261 944,18
32.01.01.8. Toimintamomentin tulot (KPY)		0	-189 113,22	0,00	-189 113,22	189 113,22			-189 113,22	0,00
32.01.02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (nettob)(S2)	1 616 444,00	2 274 734	261 688,15	2 013 045,57	2 274 733,72	0,00	266 072,74	2 540 806,46	527 760,89	2 013 045,57
32.01.02.1. Toimintamenot (KPY)	1 499 944,00	2 201 734	212 365,49	1 989 368,23	2 201 733,72	0,00	200 000,00	2 401 733,72	412 365,49	1 989 368,23
32.01.02.2. Yritystoiminnan kehittämisspalvelut (KPY)	116 500,00	73 000	49 322,66	23 677,34	73 000,00	0,00	66 072,74	139 072,74	115 395,40	23 677,34
32.01.03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (nettob)(S2)		3 633 813	613 576,41	3 020 236,10	3 633 812,51	0,00		3 633 812,51	613 576,41	3 020 236,10
32.01.03.1. Toimintamenot (KPY)		3 633 813	613 576,41	3 020 236,10	3 633 812,51	0,00		3 633 812,51	613 576,41	3 020 236,10
32.01.20. Siviilipalvelus (A)		1 020 846	0,00		0,00	1 020 846,08				
32.01.21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (S3)	826 000,00						4 035 035,05	4 035 035,05	2 467 007,18	568 027,87
32.01.29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	2 296 711,23	2 940 814	2 940 814,42		2 940 814,42	0,00				

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.01.40. Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille (S3)	5 959 000,00	7 651 000	4 528 116,03	3 122 883,97	7 651 000,00	0,00	2 211 153,89	9 862 153,89	5 786 269,03	4 075 883,97
32.01.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (A)		5 200 000	2 200 000,00		2 200 000,00	3 000 000,00				
32.01.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (S2)		107 703 000	107 698 036,66	4 963,34	107 703 000,00	0,00		107 703 000,00	107 698 036,66	4 963,34
32.01.50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (K)		1 122 000	1 122 000,00		1 122 000,00	0,00				
32.01.51. Valtion osuus merimiespalvelutoinnasta (A)		1 289 955	1 164 916,40		1 164 916,40	125 038,37				
32.01.51.1. Valtion osuus merimiespalvelutoinnasta mennoista (KPY)		1 072 000	1 071 999,30		1 071 999,30	0,70				
32.01.51.2. Valtion osuus työntantajille eräisiin merimiestenmatkakustannuksiin (KPY)		217 955	92 917,10		92 917,10	125 037,67				
32.01.54. Korvaukset matkustajille matkapakettien peruuttamisesta (A)		1 992 000	0,00		0,00	1 992 000,00				
32.01.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (S2)	8 507 000,00	16 236 000	13 046 723,84	3 189 276,16	16 236 000,00	0,00	3 519 813,82	19 755 813,82	16 566 537,66	3 189 276,16
32.20.28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (S3)	400 000,00						733 243,93	733 243,93	394 966,98	338 276,95
32.20.28.1. Materiaalitehokkuuden edistäminen (KPY)	270 000,00						473 243,93	473 243,93	264 966,98	208 276,95

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.28.2. Materiaalikal-selmukset (EK) (enintään)	130 000,00						260 000,00	260 000,00	130 000,00	130 000,00
32.20.41. Energiatuki (A)	10 400 000,00	40 250 000	13 333 672,34		13 333 672,34	26 916 327,66				
32.20.42. Kiertotalouden ekosys- teemien ja osaamisalus- tojen kehittäminen (S3)	5 000 000,00	1 000 000	139 250,00	860 750,00	1 000 000,00	0,00	6 654 385,70	7 654 385,70	3 667 594,04	3 986 791,66
32.20.43. Yritysvetoisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio- toiminnan sekä kiertota- louden ja toimialojen kas- vun tukeminen (S3)		11 500 000	11 500 000,00	0,00	11 500 000,00	0,00		11 500 000,00	11 500 000,00	0,00
32.20.43.2. Suurteholas- kennan EuroHPC super- tietokone (KPY)		11 500 000	11 500 000,00	0,00	11 500 000,00	0,00		11 500 000,00	11 500 000,00	0,00
32.20.44. Kiertotalouden investoin- tituki (S3)	2 000 000,00	1 000 000		1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	3 260 200,00	4 260 200,00	1 470 754,00	2 662 381,00
32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki (S3V)	10 000 000,00						10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00
32.20.47. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (A)	18 133 336,33									
32.20.49. Valtionavustus Teknolo- gian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (S2)	94 403 000,00									
32.20.51. Naisille suunnattu innovaatiopalkinto (S2)	8 000,00									
32.20.88. Pääomasijoitus Ilmasto- rahasto Oy:lle (S3)		300 000 000	0,00	300 000 000,00	300 000 000,00	0,00		300 000 000,00	0,00	300 000 000,00
32.20.95. Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (A)	4 594 306,70									
32.30.01. Työ- ja elinkeinotoimisto- jen toimintamenot (nettob)(S2)	3 876 789,00									

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.01.1. Toimintamenot (KPY)	3 876 789,00									
32.30.30. Valtionavustus kunnille yksityisrittäjien tukemiseen (S2)		250 000 000	81 072 000,00	168 928 000,00	250 000 000,00	0,00		250 000 000,00	81 072 000,00	168 928 000,00
32.30.40. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (S3)		50 000 000	30 568 491,23	19 431 508,77	50 000 000,00	0,00		50 000 000,00	30 568 491,23	19 431 508,77
32.30.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (A)		10 289 486	0,00		0,00	10 289 486,00				
32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (S3)		6 000 000	0,00	6 000 000,00	6 000 000,00	0,00		6 000 000,00	0,00	6 000 000,00
32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (S2)	6 990 599,95	11 589 504	679 097,80	10 910 405,85	11 589 503,65	0,00	2 064 546,00	13 654 049,65	2 743 643,80	10 910 405,85
32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta (KPY)	6 903 028,69	9 589 504		9 589 503,65	9 589 503,65	0,00	159 076,00	9 748 579,65	159 076,00	9 589 503,65
32.30.51.04. Palvelujen kehittämis- ja kokeilumenot (KPY)	87 571,26						1 905 470,00	1 905 470,00	1 905 470,00	0,00
32.30.51.13. Aikuisväestön digitalisaatiovalmiuksia parantavat hankinnat (KPY)		2 000 000	679 097,80	1 320 902,20	2 000 000,00	0,00		2 000 000,00	679 097,80	1 320 902,20
32.30.52. Palkkaturva (A)		869 693	0,00		0,00	869 692,62				
32.30.52.1. Palkkaturva (KPY)		772 145	0,00		0,00	772 145,46				
32.30.52.2. Takaisinperittyjen saatavien palautukset ja korot (KPY)		77 068	0,00		0,00	77 068,27				
32.30.52.3. Viranomaismaksut, oikeudenkäyntikulut ja konkurssikustannukset (KPY)		20 479	0,00		0,00	20 478,89				

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikanohjelmiin (A)		163 120 321	124 253 527,47		124 253 527,47	38 866 793,63				
32.30.64.01. EAKR 2014-2020 velvoitteet (KPY)		0	58 508,49		58 508,49	-58 508,49				
32.30.64.07. EAKR 2014-2020 (KPY)		120 207 780	98 176 500,88		98 176 500,88	22 031 278,71				
32.30.64.08. EAY ja ENI CBC (KPY)		23 020 000	21 243 018,62		21 243 018,62	1 776 981,38				
32.30.64.08.1. EAY (KPY)		8 415 000	7 647 489,87		7 647 489,87	767 510,13				
32.30.64.08.2. ENI CBC (KPY)		14 605 000	13 595 528,75		13 595 528,75	1 009 471,25				
32.30.64.09. ESR 2014-2020 (KPY)		19 791 011	4 775 499,48		4 775 499,48	15 015 511,61				
32.30.64.10. Vähävaraisen apu (KPY)		101 530	0,00		0,00	101 530,42				
32.30.95. Vaikuttavuusinvestointien tuotonmaksu (A)		300 000	0,00		0,00	300 000,00				
32.40.47. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset ja korkotuet (A)		33 691 000	21 939 881,82		21 939 881,82	11 751 118,18				
32.40.50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (K)	872 000,00									
32.40.51. Eräät merimiespalvelut (A)	1 101 129,26									
32.40.51.1. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnan menoista (KPY)	1 072 000,00									

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.40.51.2. Valtion osuus työntantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin (KPY)	29 129,26									
32.40.60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (A)		20 000	0,00		0,00	20 000,00				
32.40.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (A)		10 000	0,00		0,00	10 000,00				
32.40.87. Pääomasijoitus Suomen Malmijalostus Oy:lle (S3)		150 000 000	0,00	150 000 000,00	150 000 000,00	0,00		150 000 000,00	0,00	150 000 000,00
32.40.88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (S3)		400 000 000	150 000 000,00	250 000 000,00	400 000 000,00	0,00		400 000 000,00	150 000 000,00	250 000 000,00
32.40.95. Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (A)		8 202 000	7 777 314,32		7 777 314,32	424 685,68				
32.50.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (S2)		10 558 500	3 498 539,98	7 059 960,02	10 558 500,00	0,00		10 558 500,00	3 498 539,98	7 059 960,02
32.50.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (A)		41 638 000	22 910 000,00		22 910 000,00	18 728 000,00				
32.50.30.1. Paluumuuttajien kustannukset (KPY)		1 159 000	0,00		0,00	1 159 000,00				
32.50.30.2. Laskennalliset korvaukset pakolaisista (KPY)		5 568 000	0,00		0,00	5 568 000,00				
32.50.30.3. Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset (KPY)		33 866 000	22 910 000,00		22 910 000,00	10 956 000,00				
32.50.30.4. Alkukartoituksen kustannukset (KPY)		1 045 000	0,00		0,00	1 045 000,00				
32.50.40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (S3)	3 300 000,00						342 669,97	342 669,97	242 669,00	100 000,00

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.50.44.	Alueellinen kuljetustuki (S3)	6 000 000,00								
32.50.64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennera- hasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopoliti- kanohjelmiin (A)	94 795 346,72								
	32.50.64.07. EAKR 2014- 2020 (KPY)	76 113 135,11								
	32.50.64.08. EAY ja ENI CBC (KPY)	12 793 964,67								
	32.50.64.08.1. EAY (KPY)	6 053 800,17								
	32.50.64.08.2. ENI CBC (KPY)	6 740 164,50								
	32.50.64.09. ESR 2014- 2020 (KPY)	5 888 246,94								
32.60.40.	Energiatuki (A)	12 542 985,50								
32.60.41.	LNG-terminaalien inves- tointituki (A)	14 929 080,00								
32.60.42.	Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (A)	121 672,84								
32.60.45.	Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (S3)						38 210 190,00	38 210 190,00	3 083 701,59	0,00
32.70.03.	Maahanmuuttajien kotou- tumisen ja työllistymisen edistäminen (S2)	1 830 666,66					904 566,53	904 566,53	904 566,53	0,00
	32.70.03.1. Kotouttami- sen ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen (KPY)	626 666,66					332 420,78	332 420,78	332 420,78	0,00

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.70.03.2. Kotouttami- sen osaamiskeskus (EK) (enintään)	1 204 000,00						572 145,75	572 145,75	572 145,75	0,00
32.70.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (A)	26 840 000,00									
32.70.30.3. Muut pakolai- sista maksettavat kunta- korvaukset (KPY)	26 840 000,00									
Määrärahatilit yhteensä	371 701 336,61	1 728 239 665	640 261 862,91	936 963 813,74	1 577 225 676,65	151 013 988,22	81 396 157,88	1 447 679 707,76	457 580 660,90	943 788 041,22

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾

Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2020 valtuudet						Talousarvio- menot 2020	Määräraha- tarve 2021	Määräraha- tarve 2022	Määräraha- tarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavis- sa 2021 TA:ssa						
32.01.41. Erityisavustus Teknologian tutkimus- keskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin		20 700	0	34 200	34 200	0	0	2 200	2 100	500	500	0	3 100
Aikaisempien vuosien valtuudet	13 500				13 500	0	0	2 100	500	500			1 000
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		20 700	0	0	20 700	0	0	100	6 900	3 300	6 900	3 500	20 600
32.40.48. Korke- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille ¹⁾		33 000 000	0	33 000 000	13 081 647	19 918 353	0	47 603	76 379	80 717	80 946	310 607	548 649
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		33 000 000	0	33 000 000	13 081 647	19 918 353	0	47 603	76 379	80 717	80 946	310 607	548 649
32.40.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan		1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32.30.00. Työllistämistuloksesta maksettavat korvaukset		23 000	0	23 000	23 000	0	0	0	2 520	5 700	14 780	0	23 000
Aikaisempien vuosien valtuudet	23 000			23 000	23 000	0	0	0	2 520	5 700	14 780		23 000
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet													
32.30.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesio politiikan ohjelmiin		17 098	295 674	312 772	116 869	195 903	123 719	124 195	62 721	47 041	15 680	31 360	156 802
Aikaisempien vuosien valtuudet	177 202							114 216	19 965	14 974	4 991	9 982	49 912
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		17 098	295 674	312 772	116 869	195 903	123 719	9 979	42 756	32 067	10 689	21 378	106 890
32.20.41. Energiatuki		128 262	0	128 262	74 264	53 998	13 334	13 334	4 000	30 000	10 000	9 998	53 998
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		128 262	0	128 262	74 264	53 998	26 794	13 334	4 000	30 000	10 000	9 998	53 998
32.20.45 LNG- terminaalien investointituki		0	0	0	0	0	0	0	5 532	0	0	0	5 532
Aikaisempien vuosien valtuudet	92 876							0	5 532	0	0	0	5 532
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet													
32.40.42. Valtiontuki sähköhuollon turvaamiseksi		7 000	0	7 000	7 000	0	0	0	700	700	700	4 900	7 000
Aikaisempien vuosien valtuudet													

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2020 valtuudet						Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavis- sa 2021 TA:ssa	Talousarvio- menot 2020	Määräraha- tarve 2021	Määräraha- tarve 2022	Määräraha- tarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		7 000	0	7 000	7 000	0	0	0	700	700	700	4 900	7 000
32.40.87. Pääomasijoitus Suomen Malmijalostus Oy:lle		300 000	0	300 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet		300 000	0	300 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	305 578	34 496 060	295 674	34 805 234	13 336 980	20 168 254	137 053	187 332	148 420	164 658	122 606	356 865	792 549
Vuonna 2020 käytettävissä olleet valtuudet, josta		1 496 060	295 674	1 805 234	255 333	249 901	137 053	139 729	72 041	83 941	41 660	46 258	243 900
- korkotuki- tms. valtuudet ¹⁾		33 000 000	0	33 000 000	13 081 647	19 918 353	0	47 603	76 379	80 717	80 946	310 607	548 649

1) Momentin 32.40.48 Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluoille valtuuden luonteesta johtuen laskelmalla ei esitetä tietoja aikaisempien vuosien valtuuksista, vaan ainoastaan vuonna 2020 käytettävissä olevat kumulatiiviset valtuustiedot. Momentin valtuuden käytöstä aiheutuvat talousarviomenot kirjataan Valtiokonttorissa. Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annettua lakia (1543/2011) muutettiin heinäkuussa 2014 (486/2014) niin, että luotto- ja rahoituslaitosten kanssa korontasausluottoja koskevia korontasauspöytäkirjoja tai näitä vastaavia 6§:ssä tarkoitettuja korontauspäätöksiä voi tehdä enintään 7,0 miljardin euron pääoma-arvosta. Huhtikuussa 2016 tehdyn lain muutoksen (255/2016) mukaan pääoma-arvo korotettiin 13 miljardiin euroon, edelleen joulukuussa 2016 (1513/2019) pääoma-arvo korotettiin 1.1.2017 lukien 22 miljardiin euroon ja joulukuussa 2019 (1590/2019) 1.1.2020 lukien 33 miljardiin euroon.

3 Tuotto- ja kululaskelma

Työ- ja elinkeinoministeriön tuotto- ja kululaskelma	1.1.2020-31.12.2020		1.1.2019-31.12.2019	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	57 050,00		81 353,00	
Muut toiminnan tuotot	16 680 036,00	16 737 086,00	38 178 597,54	38 259 950,54
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	62 968,64		89 880,96	
Henkilöstökulut	32 050 701,76		29 730 816,02	
Vuokrat	248 605,40		343 431,50	
Palvelujen ostot	23 052 856,89		22 849 875,59	
Muut kulut	17 338 676,32	-72 753 809,01	10 174 928,31	-63 188 932,38
JÄÄMÄ I		-56 016 723,01		-24 928 981,84
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	6 137 271,17		30 109 335,88	
Rahoituskulut	-217,67	6 137 053,50	-1 065,55	30 108 270,33
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	-75,00	-75,00
JÄÄMÄ II		-49 879 669,51		5 179 213,49
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotal. tuotot sosiaaliturvarahastoilta	23 571 873,27		0,00	
Siirtotal. tuotot EU:n toimielimiltä ja muilt	209 556		162 871 509,81	
	431,24			
Siirtotalouden tuotot valtionhallinnolta	0,00	233 128 304,51	37 000 000,00	199 871 509,81
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	249 945		100 542 173,77	
	251,54			
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	22 910 000,00		26 840 000,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	125 563		50 302 022,03	
	925,48			
Siirtotalouden kulut rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	345 399,69		0,00	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	7 250 110,31		-13 180 234,29	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	1 164 916,40		1 101 129,26	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	12 141 714,12		2 501 169,23	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	915 632,31		105 548 767,60	
Muut siirtotalouden kulut	21 676 101,16	-441 913 051,01	18 133 336,33	-291 788 363,93
JÄÄMÄ III		-258 664 416,01		-86 737 640,63
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	163,20		5 363,69	
Suoritettut arvonlisäverot	-3 235 274,75	-3 235 111,55	-2 462 218,17	-2 456 854,48
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-261 899 527,56		-89 194 495,11

4 Tase

VASTAAVAA	31.12.2020		31.12.2019	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Muut aineelliset hyödykkeet	59 690,17	59 690,17	59 690,17	59 690,17
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	1 655 202 657,42		1 655 200 157,42	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	1 672 636 650,95	3 327 839 308,37	15 866 799,95	1 671 066 957,37
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		3 327 898 998,54		1 671 126 647,54
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		81 156 452,47		88 574 143,80
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	61 241,60		20 273,03	
Siirtosaamiset	38 916 729,74		3 653 177,24	
Muut lyhytaikaiset saamiset	2 812 619,59	41 790 590,93	1 835 567,61	5 509 017,88
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kirjanpitoyksikön menotilit	-434,41	-434,41	0,00	0,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		122 946 608,99		94 083 161,68
VASTAAVAA YHTEENSÄ		3 450 845 607,53		1 765 209 809,22

VASTATTAVAA	31.12.2020		31.12.2019	
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	5 333 006 975,02		5 333 006 975,02	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-4 494 464 591,04		-4 497 336 864,33	
Pääoman siirrot	2 015 414 496,62		92 066 768,40	
Tilikauden tuotto-/kulujaama	-261 899 527,56	2 592 057 353,04	-89 194 495,11	838 542 383,98
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	843 416 407,21		913 425 123,68	
Saadut ennakot	68 661,00		1 631 665,41	
Ostovelat	2 505 398,37		2 301 335,61	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	718 549,21		628 279,88	
Edelleen tilitettävät erät	635 939,68		598 779,32	
Siirtovelat	9 342 447,27		7 837 771,92	
Muut lyhytaikaiset velat	2 100 851,75	858 788 254,49	244 469,42	926 667 425,24
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		858 788 254,49		926 667 425,24
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		3 450 845 607,53		1 765 209 809,22

5 Liitetiedot

Liite 1 Selvitys tilinpäätöksen laatimisperusteista ja vertailtavuudesta

1. Budjetointia koskevat muutokset ja muutosten vaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenojen talousarviotilin 32.01.29. määrärahaa on saanut käyttää momenteilta 32.20.40. ja 32.20.42. maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

2. Valuuttakurssi, jota käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi

Ministeriön ulkomaanrahan määräiset ostovelat eivät ole olennaisia, joten niitä ei ole muutettu tilinpäätöspäivän kurssiin.

3. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja niiden muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja -asetusta sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita. Arvostusperiaatteissa ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuneet tuotot ja kulut sekä talousarviotulot ja –menot sekä virheiden korjaukset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole aikaisempiin vuosiin kohdistuvia olennaisia korjauksia.

5. Tilinpäätöstietojen vertailtavuus edelliseen vuoteen

Tilinpäätöstiedot ovat vertailtavia edelliseen vuoteen nähden.

Yhteistoiminnan kustannusten korvausten ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksien tilien numerointi ja sijainti tilikarttahierarkiassa muuttuivat vuoden 2020 alussa. Tilien kertymät raportoidaan tuotto- ja kululaskelmassa tilikarttahierarkian mukaisesti laskelman rivillä Palvelujen ostot. Aiemmin nämä erät on esitetty omalla rivillään Sisäiset kulut. Tuotto- ja kululaskelmassa esitetyt vuoden 2019 tiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2020 käytäntöä.

6. Selvitys tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole tarvetta esittää selvityksiä tilinpäätösvuoden jälkeisistä tapahtumista.

Liite 2 Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (nettob) (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	41 236 166,82	32 592 484,33		44 015 268,29					41 496 271,89	
	Bruttotulot	7 536 166,82	6 878 268,29		6 878 268,29					6 874 414,41	
	Nettomenot	33 700 000,00	25 714 216,04	11 422 783,96	37 137 000,00	0,00	8 965 091,81	46 102 091,81		34 621 857,48	11 422 783,96
32.01.02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (nettob) (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	1 616 444,00	261 688,15		2 274 733,72					527 760,89	
	Bruttotulot	0,00									
	Nettomenot	1 616 444,00	261 688,15	2 013 045,57	2 274 733,72	0,00	266 072,74	2 540 806,46		527 760,89	2 013 045,57
32.01.03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (nettob) (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot		613 576,41		3 633 812,51					613 576,41	
	Bruttotulot										
	Nettomenot		613 576,41	3 020 236,10	3 633 812,51	0,00		3 633 812,51		613 576,41	3 020 236,10
32.30.01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (nettob) (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	3 876 789,00									
	Bruttotulot	0,00									
	Nettomenot	3 876 789,00									

Liite 3 Arviomäärärahojen ylitykset

Pääluokan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala			
32.01.95 Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	50 000	70 000,00	140

Liite 4 Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		46 311 005,64
Vuosi 2018		36 253 555,27
32.01.21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	1 000 000,00	
32.01.40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen	0,89	
32.20.44. Kiertotalouden investointi- ja kehittämistuki	127 065,00	
32.50.40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen	0,97	
32.60.45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki	35 126 488,41	
Vuosi 2019		10 057 450,37
32.01.01.2. Tutkimus ja selvitystoiminta	57 450,37	
32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki	10 000 000,00	
Pääluokat yhteensä		46 311 005,64
Vuosi 2018		36 253 555,27
Vuosi 2019		10 057 450,37

Liite 5 Henkilöstökulujen erittely

	2020	2019
Henkilöstökulut	26 938 445,02	24 980 672,89
- Palkat ja palkkiot	26 302 048,83	24 531 155,49
- Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
- Lomapalkkavelan muutos	636 396,19	449 517,40
Henkilösivukulut	5 112 256,74	4 750 143,13
- Eläkekulut	4 528 507,77	4 312 319,95
- Muut henkilösivukulut	583 748,97	437 823,18
Yhteensä	32 050 701,76	29 730 816,02
Johdon palkat ja palkkiot, josta	1 084 634,49	935 366,50
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	6 020,00	6 380,00
- Johto	1 200,00	960,00
- Muu henkilöstö	4 820,00	5 420,00

Liite 6 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 6.

Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 7.

Liite 8 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2020	2019	Muutos 2020-2019
Korot euromääräisistä saamisista	6 438 348,16	7 741 515,34	-1 303 167,18
Korot valuuttamääräisistä saamisista	-301 076,99	1 121 635,74	-1 422 712,73
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	0,00	21 246 184,80	-21 246 184,80
Liikelayritysten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	6 137 271,17	30 109 335,88	-23 972 064,71
Rahoituskulut	2020	2019	Muutos 2020-2019
Korot euromääräisistä veloista	217,67	1 065,55	-847,88
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00	0,00
Rahoituskulut yhteensä	217,67	1 065,55	-847,88
Netto	6 137 053,50	30 108 270,33	-23 971 216,83

Liite 9 Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sektori	Lainapääoma 31.12.2020	Lisäys 2020	Vähennys 2020	Lainapääoma 31.12.2019	Pääomamuutos 2020-2019
Yritykset	6 573 119,09	0,00	-40 642,00	6 532 477,09	40 642,00
Julkiset yritykset	6 573 119,09	0,00	-40 642,00	6 532 477,09	40 642,00
Asuntoyhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	74 583 333,38		7 458 333,33	82 041 666,71	-7 458 333,33
Muut rahoituslaitokset	74 583 333,38	0,00	7 458 333,33	82 041 666,71	-7 458 333,33
Yhteensä	81 156 452,47	0,00	7 417 691,33	88 574 143,80	-7 417 691,33

Liite 10 Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit	31.12.2020					31.12.2019		
	Kappalemäärä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistusosuus %	Myynti-oikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	1 413 133	111	1 655 147 660,42					1 655 145 160,42
Finnvera Oyj	11 565		840 940,00	100,00				840 940,00
Finnvera Oyj			4 602 768,00					4 602 768,00
Finnvera Oyj			210 236 346,00					210 236 346,00
Finnvera Oyj			8 310 539,00					8 310 539,00
Finnvera Oyj			16 500 000,00					16 500 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2 710		227 847 660,00	100,00				227 847 660,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	500		42 000 000,00					42 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	15 000		150 000 000,00					150 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2 000		20 000 000,00					20 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3 000		30 000 000,00					30 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3 000		30 000 000,00					30 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	5 000		50 000 000,00					50 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	10 500		105 000 000,00					105 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	1 450		14 500 000,00					14 500 000,00
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	25		2 500,00					2 500,00
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	799 975		79 997 500,00					79 997 500,00
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy			91 898 907,42					91 898 907,42
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy			15 000 000,00					15 000 000,00
Terrafame Oy	100		100 000,00					100 000,00
Terrafame Oy	1 750		1 750 000,00					1 750 000,00
Terrafame Oy	389 750		389 750 000,00					389 750 000,00
Terrafame Oy	77 500		77 500 000,00					77 500 000,00
Suomen Malmijalostus Oy	89 308		89 308 000,00					89 308 000,00
Ilmastorahasto Oy	250		2 500,00	100				0,00
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet	1		54 997,00					54 997,00
As Oy Porttikuja 3 ja 5	1		54 997,00					54 997,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 413 384		1 655 202 657,42					1 655 200 157,42

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Kirjanpitoarvo 31.12.2020	Kirjanpitoarvo 31.12.2019
Finnvera Oyj	15 866 799,95	15 866 799,95
Suomen Teollisuussijoitus Oy	150 000 000,00	
Ilmastorahasto Oy	1 506 769 851,00	
Yhteensä	1 672 636 650,95	15 866 799,95

Liite 11 Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2020	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Euromääräisten joukko-velkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	1 672 636 650,95	1 672 636 650,95
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00		74 583 333,38	6 573 119,07	81 156 452,47
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	-434,41	0,00	0,00	-434,41
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	-434,41	74 583 333,38	1 679 209 770,02	1 753 792 669,01

31.12.2020	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Yhteensä	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	

Liite 12 Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Voimassa olevat takaukset ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektorit	Voimassa 31.12.2020	Voimassa 31.12.2019	Voimassa Muutos 31.12.2020 - 31.12.2019	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2020
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 518 683 625,91	2 000 599 798,53	518 083 827,38	14 350 000 000,00
Finnvera Oyj	2 518 683 625,91	2 000 599 798,53	518 083 827,38	14 350 000 000,00
Laki valtion erityisrahastoyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998), luottojen ja takausten pääoma ¹⁾	2 429 702 600,57	1 927 665 505,16	502 037 095,41	12 000 000 000,00
Laki valtion alustakauksista (573/1972), laki valtiontakuurahastosta (444/1998), alustakausluottojen ja suojautumisjärjestelyjen määrä ¹⁻³⁾	88 981 025,34	72 934 293,37	16 046 731,97	1 350 000 000,00
Laki ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista (609/1973), laki valtiontakuurahastosta, takausluottojen pääoma ¹⁻²⁾ ja ⁴⁾	0,00	0,00	0,00	1 000 000 000,00
Takaukset yhteensä	2 518 683 625,91	2 000 599 798,53	518 083 827,38	14 350 000 000,00

Voimassa olevat takuut ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2020	Voimassa 31.12.2019	Voimassa Muutos 31.12.2020 - 31.12.2019	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2020
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	19 422 512 288,57	20 855 924 828,46	-1 433 412 539,89	38 800 000 000,00
Finnvera Oyj	19 422 512 288,57	20 855 924 828,46	-1 433 412 539,89	38 800 000 000,00
Laki valtion vientitakuista (422/2001), laki valtiontakuurahastosta (444/1998), vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu ¹⁻²⁾ ja ⁵⁾	19 342 861 508,07	20 764 803 583,22	-1 421 942 075,15	38 000 000 000,00
Laki valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi (651/1985), laki valtiontakuurahastosta (444/1998), raaka-ainetakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu ¹⁻²⁾ ja ⁶⁾	79 650 780,50	91 121 245,23	-11 470 464,73	800 000 000,00
Takuut yhteensä	19 422 512 288,57	20 855 924 828,46	-1 433 412 539,89	38 800 000 000,00
Takaukset ja takuut yhteensä	21 941 195 914,48	22 856 524 626,99	-915 328 712,51	53 150 000 000,00

1) Finnveran yhtiölaissa (443/1998) säädetään kotimaan sekä vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillisyydestä. Kotimaan toiminnan tappiot katetaan kotimaan toiminnan rahastosta ja vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tappiot vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastosta. Valtio vastaa Finnveran myöntämistä laissa valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998) tarkoitetuista takauksista. Mikäli Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston varat eivät riitä toiminnasta aiheutuvien tappioiden kattamiseen, tappiot katetaan valtiontakuurahaston varoista, joita täydennetään tarvittaessa valtion budjettiin otettavalla määrärahalta. Laki valtiontakuurahastosta (444/1998).

2) Sisältää voimassa olevat vastuut. Eri takuiden keskinäiset päällekkäisvastuut on eliminoitu.

3) Laki valtion alustakauksista (573/1972). Lain nojalla myönnettyjä alustakausluottoja ja suojautumisjärjestelyjä saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta enintään 1,35 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: voimaan tulleiden takausten kattamien luottojen taattu pääoma ja sitovista takaustarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Muun kuin euromääräisen luoton määrä lasketaan Euroopan Keskuspankin kyseiselle valuutalle julkaiseman, takausta myönnettäessä voimassa olevan viitekurssin mukaan. Tämän perusteella laskettu voimassa oleva vastuumäärä oli 85 291 666,69 euroa per 31.12.2020.

4) Laki ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista (609/1973). Lain nojalla myönnettyjen takausluottojen pääomasta saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 1 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: voimaan tulleiden takausten kattamien luottojen taattu pääoma ja sitovista takaustarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Muun kuin euromääräisen luoton määrä lasketaan Euroopan keskuspankin julkaiseman, takausta myönnettäessä voimassa olevan viitekurssin mukaan. Tämän perusteella laskettu voimassa oleva vastuumäärä oli 0,00 euroa per 31.12.2020.

5) Laki valtion vientitakuista (422/2001). Vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu saa olla enintään 38 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: katteenmukainen nettovastuu, voimassaoleva vastuu ja puolet tarjousvastuusta, pääoma, vientitakuun myöntämispäivän Euroopan keskuspankin valuutalle ilmoittama valuuttakurssi. Tämän perusteella lasketut voimassa olevat takuuvastuut olivat 19 496 798 029,18 euroa per 31.12.2020. Finnvera-konserniin kuuluvan Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämien vientiluottojen takaisinmaksuihin liittyvän riskin kattaa emoyhtiö Finnvera Oyj:n myöntämä vientitakuu. Finnvera Oyj:n toimesta EMTN-lainaohjelman alla tehtävällä varainhankinnalla on valtion takaus. Siltä osin kuin valtion takaamaa velkaa on käytetty vientiluottojen rahoittamiseen, valtion vastuu ei ole kahdenkertainen. Vientitakuulain 6 §:ssä tarkoitettujen erityisriskinoton piiriin kuuluvien vientitakuiden takausvastuu saa kuitenkin olla enintään 5 mrd. euroa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen investointitakuiden takuuvastuu enintään 200 milj. euroa. Vientitakuiden takausvastuiden lain mukainen vastuu oli 1 093 763 442,52 euroa per 31.12.2020. Investointitakuita ei ollut voimassa 31.12.2020.

6) Laki valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi (651/1985). Raaka-ainetakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu saa olla enintään 0,8 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: voimaan tulleiden takuiden kattamien luottojen pääoma ja sitovista takuutarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Takuuvastuun laskemista varten sopimusvaluutta muunnetaan euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin raaka-ainetakuun myöntämispäivän sopimusvaluutalle ilmoittamaa kurssia. Tämän perusteella lasketut voimassa olevat takuuvastuut olivat 73 541 428,34 euroa per 31.12.2020.

Voimassa olevat takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo €	Jakauma %	Tilinpäätöspäivän valuuttakurssi €
Euro	15 879 250 131,15	72 %	
Yhdysvaltojen dollari	5 685 508 955,83	26 %	1,2271
Muut	376 436 827,50	2 %	
Yhteensä	21 941 195 914,48	100 %	

Liite 12.2 Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2020	Määräraha- tarve 2021	Määräraha- tarve 2022	Määräraha- tarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2020	Määräraha- tarve 2021	Määräraha- tarve 2022	Määräraha- tarve 2023	Määrärahatarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Ydinvastuulain 18 §:n (484/1972, sellaisena kuin se on laissa 581/2011) mukaan Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukainen vastuu samasta ydintapahtumasta johtuneista, Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on rajoittamaton. Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukaisen vastuun enimmäismäärä samasta ydintapahtumasta johtuneista, muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Laitoksenhaltijan on otettava vastuiden kattamiseksi ydinvastuuvakuutus 600 miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Valtioneuvostolla on oikeus laitoksenhaltijan hakemuksesta päättää, ottaen huomioon laitoksen koko tai laatu taikka kuljetuksen laajuus, että vastuun enimmäismäärä on alempi kuin 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta, mutta kuitenkin vähintään viisi miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Ydinaineen kuljetuksen aikana sattuneesta ydintapahtumasta on laitoksenhaltija vastuussa tämän lain mukaan muiden vahinkojen kuin kuljetusvälineeseen kohdistuneen vahingon osalta vähintään viiden miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Korvausmäärälle tuleva korko ja oikeudenkäyntikulujen korvaus eivät sisälly vastuumääriin. (L:lla 581/2011 muutettu 18 § on väliaikaisesti voimassa 1.1.2012 lukien, kunnes L 493/2005 tulee asetuksella voimaan.)

Ydinvastuulain 29 §:n mukaan jos se, jolla on oikeus saada vahingonkorvausta tämän lain tai muun sopimusvaltion vastaavan lainsäädännön nojalla Suomessa olevan ydinlaitoksen haltijalta, näyttää, ettei hän ole voinut saada tätä korvausta ydinlaitoksen haltijan kanssa vakuutus sopimuksen tehneeltä vakuutusenantajalta, maksetaan korvaus valtion varoista. Valtion 1 momentin mukainen korvausvelvollisuus ei ylitä sitä vastuumäärää, joka on laitoksenhaltijaan nähden voimassa 18 §:n 1 momentin mukaisesti.

Lisäksi Suomi on sopijapuolena Brysselin lisäyleissopimuksessa, jonka voimassa olevan version mukaan sopimusmaat korvaavat tiettyjen edellytysten täytyessä yhteisvastuullisesti myös muissa sopimusmaissa syntyneitä ydinvahinkoja (ns. kolmannen vaiheen vastuumäärä) 125 miljoonan SDR:n verran. Kunkin maan osuus lasketaan erityisten sopimuksessa määrittyjen jakoperusteiden mukaan. Jakoperusteita ovat bruttokansantuote ja Suomeen asennettu ydinvoimateho 8000

MW. Suomen osuus tässä tarkoitettusta korvausmäärästä on OECD:n viime vuosina tekemien laskelemien mukaan ollut hieman alle 2 prosenttia. Suomen osuus riskistä on arvioitu noin 5,9 miljoo-
nan euron suuruusluokkaan per sopimusmaassa tapahtunut ydinvahinko.

Valtion vastuu avaruustoiminnan ja avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista perustuu YK:n avaruussopimuksiin, joihin Suomi on sitoutunut 1970-luvulla. Avaruusesineiden aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään avaruusyleissopimuksen[1] 7 artiklassa sekä vastuusopimuksessa[2]. Sopimusten mukaan vahingonkorvausvastuu on valtiolla, joka on lähettänyt avaruusesi-
neen tai jonka toimeksiannosta avaruusesine on lähetetty taikka jonka alueelta tai lähetysväli-
neellä avaruusesine on lähetetty. Alun perin vastuulla ei ole ollut Suomen kannalta käytännön mer-
kitystä, koska Suomella ei ollut omaa avaruustoimintaa. Vuoden 2017 jälkeen tilanne on kuitenkin
muuttunut, koska ensimmäiset suomalaiset satelliitit on laukaistu avaruuteen. Kiertoradalla on yh-
deksän suomalaista satelliittia, joista seitsemän yksityisten yritysten lähettämiä ja kaksi yliopiston
(tilanne 19.1.2021).

Avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 7 §:n mukaan avaruusesineen aiheuttama vahinko korvataan valtion varoista toiminnanharjoittajalle itselleen aiheutuneita vahinkoja lukuun otta-
matta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiolla on oikeus periä vahinkoa kärsineelle suorittamansa korvaus
toiminnanharjoittajalta siltä osin kuin tämä olisi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla ollut vastu-
uussa vahingosta vahinkoa kärsineelle.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiolla on 2 momentista poiketen oikeus periä maksamansa kor-
vaus toiminnanharjoittajalta, vaikka tämä ei olisi aiheuttanut vahinkoa vahingonkorvauslain 2 luvun
1 §:n 1 momentin mukaisesti tahallisesti tai tuottamuksesta, jos vahinko on aiheutunut maan pin-
nalla taikka lennossa olevalle ilma-alukselle, sen matkustajalle tai sen miehistöön kuuluvalla. 3
momentissa säädetyn valtion takautumisoikeuden enimmäismäärä on 60 miljoonaa euroa. Enim-
mäismäärää koskevaa säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt
noudattaa lakia tai 5 §:n nojalla annetun luvan ehtoja.

Lain 8 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee ottaa vakuutus kolmansille osapuolille avaruustoi-
minnasta aiheutuvien vahinkojen varalta vähintään valtion takautumisoikeuden enimmäismäärään
saakka. Työ- ja elinkeinoministeriö voi olla vaatimatta 1 momentissa tarkoitettua vakuutusta, jos:

- 1) laukaisuyhtiön vakuutus tai muu vastaava vakuutus kattaa olennaisilta osin toiminnanharjoitta-
jan ja valtion vastuun avaruustoiminnan kolmansille osapuolille aiheuttamista vahingoista tai
- 2) avaruustoiminnan riskeistä tehdyn arvion perusteella riski avaruustoiminnan aiheuttamista va-
hingoista maan pinnalla, ilmassa ja avaruudessa on työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyttävissä.

Avaruustoiminnasta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen 5 § 1 momentin mukaan tar-
koitetun vakuutuksen tulee kattaa vähintään avaruusesineen laukaisuvaihe ja siihen liittyvät toi-
minnot siihen asti, kunnes avaruusesine on asettunut kiertoradalleen. 2 momentin mukaan työ- ja
elinkeinoministeriö voi olla vaatimatta vakuutusta, jos koko avaruusesineen elinkaaren ajan sen
riski törmäyksestä muun, läpimitaltaan vähintään kymmenen senttimetrin kokoisen, avaruusesi-
neen kanssa kiertoradalla on alle 1/1 000 ja jos todennäköisyys sille, että avaruusesineen tai sen
osien palautumisesta tai palauttamisesta maahan aiheutuisi henkilövahinkoja, on alle 1/10 000.

[1] Yleissopimus valtioiden toimintaa johtavista periaatteista niiden tutkiessa ja käyttäessä ava-
ruutta, siihen luettuna kuu ja muut taivaankappaleet (SopS 56-57/1967).

[2] Kansainvälistä vastuuta avaruusesineiden aiheuttamasta vahingoista koskeva yleissopimus
(SopS 8 ja 9/1977).

Huoltovarmuuskeskuksen turvavarastolain (970/1982) mukaisia vastuita oli yhteensä 9,4 miljoo-
naa euroa ja muiden pitkäaikaisten sopimusten tuottamia vastuita yhteensä 67,4 miljoonaa euroa.

Liite 13 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 13.

Liite 14 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Huoltovarmuusrahasto	1 937 565 689,83	Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992, 1 §) tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät (huoltovarmuus).
Valtiontakuurahasto	710 307 304,58	Laki valtiontakuurahastosta (444/1998) tarkoituksena on turvata Finnveran antamien vientitakuiden, takausten ja muiden rahastolain 4 § tarkoitettujen sitomusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös entisen Valtiontakukeskuksen ja sitä edeltäneiden vientitakuulaitoksen ja Valtiontakauslaitoksen antamat takuut, takaukset ja muut vastuusitoumukset.
Valtion ydinjätehuoltorahasto	2 647 859 051,90	Ydinenergialain (990/87) ja sen nojalla annetulla asetuksella valtion ydinjätehuoltorahastosta (162/88) tarkoituksena on toteuttaa osaltaan varautumista ydinjätehuollon kustannuksiin, sekä ydinenergialain 53a ydinturvallisuustutkimuksen rahoittamiseen ja ydinenergialain 53b ydinjätetutkimuksen rahoittamiseen.

Liitteessä on esitetty rahastojen taseiden loppusummat.

Liite 15 Velan muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 15.

Liite 16 Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 16.

Liite 17 Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Vuodelle 2020 voimaantulleiden tilikarttamutosten vuoksi lkp-tilillä 13010001 olevan saldon läpikäynti on aloitettu. Ministeriössä on vuosien aikana kirjattu sekä osakkeet että SVOP-sijoitukset tilille 13010001. Tilillä oleva saldo tullaan käymään läpi vuoden 2021 aikana ja tilille kuulumattomat erät siirretään lkp-tilille 13620000 Pääomalainasaamiset ja muut vastaavat sijoitukset (Osakeyhtiöille sekä muille yhteisöille ja säätiöille annetut pääomalainat ja muut niitä vastaavat sijoitukset) ja 13620009 Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset (SVOP- rahastoon merkityt varat ilman osake- tai muuta vastiketta). Tapahtumiin liittyvien yhtiökokouspöytäkirjojen ja muiden tositteiden perusteella varmistetaan, onko omistukseen saatu osakkeita vai onko kyse esimerkiksi SVOP-sijoituksesta, jossa vastineeksi ei ole saatu osakkeita.

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 26.2.2021.

Tuula Haatainen
Työministeri

Mika Lintilä
Elinkeinoministeri

Raimo Luoma
Kansliapäällikkö

Tilintarkastajan merkintä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksessa on annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä / 2021

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2020

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-876-9

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi